

310991

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును.

Vol. 11
సంపుటము 110

చెన్న పట్టణము 1924 వ సం॥ నవంబరు నెల 14-వ తేది శుక్ర వారము
శ్రీ రత్నాక్షినామ సంవత్సరము, కార్తికమాస బహుళ తృతీయ 3.

No. 190

సంచిక ౧౯౦

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

నొప్పు గొప్పవారికే వేరట వేరు యోగ్యతావత్రిమును పొందియిచ్చుది.

పంచభాష చీటి కూచి కలిసిన తెలుగుముగలుగుడు.

అమృతాంజనము న కలవిద

నొప్పులకు నంజీవివంటిది

తలనొప్పుల హామ్యము, బాధాపుబొట్ల బాపును,
కాళ్ళనొప్పుల బారదోలును, పొట్లగొట్టును.
బెజుకుల భేదించును వాపుల రూపుమాపును.
వగ్గును తగ్గించును దురదనుతొలగించును.

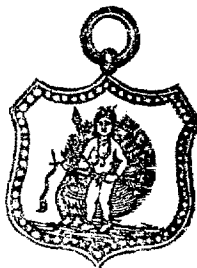

ఈమందును దుబ్బగానే చేతుట కట్టుటవలన శరీర
మందలి దుష్పదార్థములను తొలగించి యహమున
కారోగ్యము గలిగించును. నొప్పులు తీసివేయును.
విదేశములలో కూడి వాడుచున్నారు.

చక్కనిడబ్బీతో నహా నీసా 1-కి ర్పు 0-10-0; డబ్బన్ 1-కి ర్పు 0-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది.

నుండరమైన పనితరము! బహుమాన పతకములు, డాలర్లు న్యాయమైన ధరలు!!

చీటిని కోరిన ప్రతి యొక్కరూ తప్పక మా ప్రదర్శన కాలకు రా ప్రార్థితులు. నీమ వెండికి, సవరముబంగారుపువ్వి
నిచ్చెదము. తృప్తిరముగా తేనియో వాపసు తీసుకొనెదము. 172 పుటలుగల చిత్రమైన క్యాటలాగు 1 కి ర్పు. 1.0-0
మా వద్ద ఇవి అనేక సాగనైన మోస్తరులలో సిద్ధముగా నున్నవి. తేనివి ఆర్డరిచ్చిన మీరు కోరు కాలములోగా తయారు
చేసి యిచ్చెదము. తరుగు సహా మజూరి 1/2 సవరము 3/4 సలి ర్పు 4, 1 సలి ర్పు 5, 2 సలి ర్పు 6. ఒక అక్షరమును
ప్రేమ్ గ్రహించు చేయుటకు మజూరి ర్పు 0.1-0 వివరములకు వ్రాసినను లేక నేరులో వచ్చినను తెలుపబడును. (6)
డిబ్బిడి రామయ్య శెట్టి, గురుసామి శెట్టి కంపెనీ, 25, వైనాబజారు రోడ్డు, మద్రాసు.

వెల్లింగుటన్ సినిమా,

మాంటు రోడ్డు, మద్రాసు.

8.11.24 తేది కనివారమునుండి 14.11.24 తేది శుక్రవారము
వరకు యూనివర్సల్ జ్యూయల్ క్రొత్తది 8 వ పీరీస్.

ది లెడర్ ఫుష్టర్స్

రిజినాలు డెన్ని కృత్యములు చూడతగినవి

అలోసు గొప్పసీరియల్ 49 దినముల కథ
సేవా గర్భర్ కృత్యములు చూడతగినవి. 958

శ్రీమయిలవరం బాలభారతి సమాజమువారు

రాజమండ్రి చింతామణి

నాటకశాలలో

రాధాకృష్ణ 15-11-24

సావిత్రి 17-11-24

ద్రాపతి 19-11-24

ప్రదర్శింతురు.

కేట వివరము:—రు 3.0-0, 2.0-0, 1.0-0, 0.8-0.

కె. పట్టాభిరామయ్య,

కార్యదర్శి.

రెడ్డిరాణి

సమీక్షమాసపత్రిక

సం॥ర చందారు 3

మత, సాంఘిక, వ్యవసాయక విద్యావిషయములు చర్చింపబడును.

వారకాంత (నాటకము) విలులయ్య, విజయశైలయ్య
అద్భుతచర్యలు, చీచివర్ణన చదివితీరవలయును. వెల ఆ 12

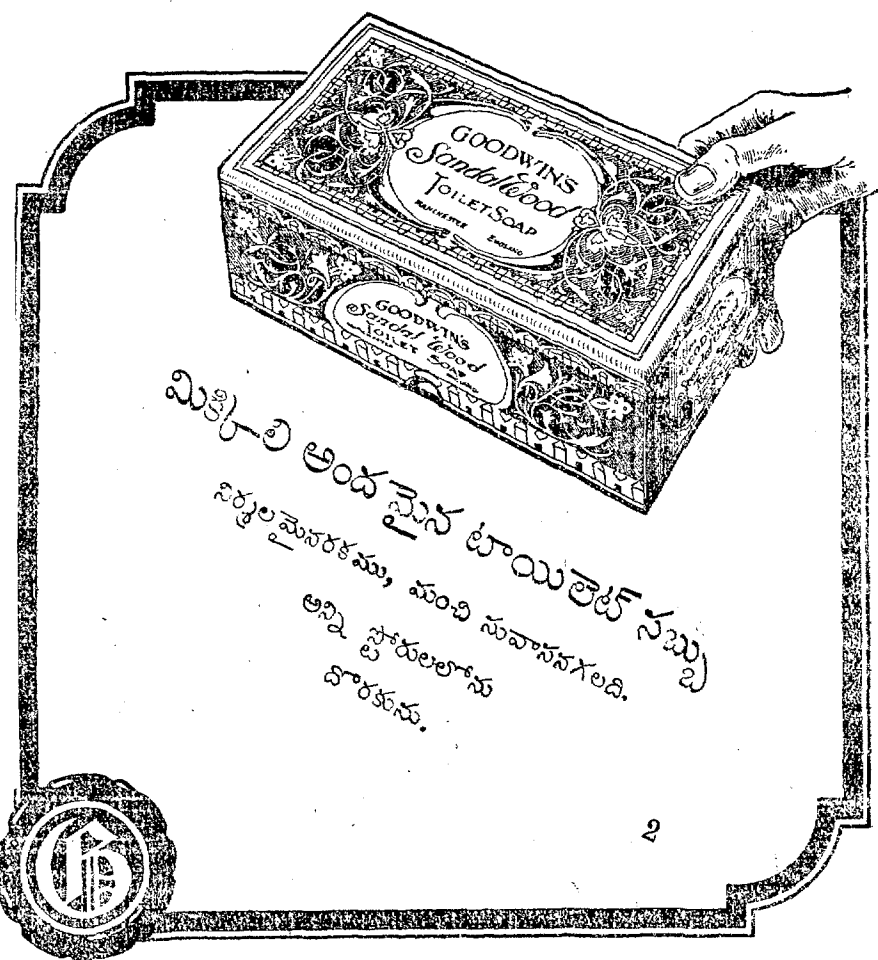
మిథునాసురాగము (పేరుగన్న నవల) వెల ఆ 12

గర్వభంగము (గరుడ, బలరామ, ఆంజనేయ, సత్య
భామ గర్వభంగకథలు గలనాటకము) వెల ఆ 10

వాసంతిక (చెంచునాటకము. చక్కనివర్ణనలు) ఆ 10

ఆంద్రీనామసంగ్రహము (సటీక) వెల ఆ 4

రెడ్డిబ్రదర్స్ రాయవరము, గోదావరిజిల్లా.

మిక్కిలి అందమైన టాయిలెట్ సబ్బు
నిర్మలమైనరకము, మంచి సువాసనగలది.
అన్ని ప్రోదలలోను
దొరకును.

కృపామండల ప్రాథమికోపాధ్యాయ బదలముహూర్తనాథ

అధ్యక్షకోపన్యాసము

అధ్యక్షులు విన్నవించుట, గుండేపల్లి జమీందారులు మహారాజాజీ మోతే గంగరాజుగారు (ఎం.యల్.సి) చదివిన ప్రారంభోపన్యాసము.

నాయందలి అభిమానముతో నన్నీ సభ క్రాసనాధి పత్యము పరిపాపముని కోరినప్పుడు నామనస్సు మిక్కిలి జంకి నది. మనస్సులు జంకుటకు కారణములేకపోతేదు. నేటి సభా విషయమా మహోత్సాహమైనది. సభ్యులూ విద్యార్థులూ విలసిల్లు సేతులు. కార్యభారమా కొండవలె భారము నడచించియున్నది. మహోత్సాహపు విషయములగుర్చి చెప్పుటకు నేనర్హుడనగును, విద్యార్థులగురత అసలేలేదు. కార్యభారము నాచేతు లోనిదిగాదు. ఇక మనస్సు జంకక యేమిచేయును?

ఇక నే నెట్టిస్థానము నాక్రమించితిరో చెప్పెదను. నన్ను పిలిచినవాడికి నాయం దభిమానమెట్లున్నదో, అట్లే నాకు విద్యార్థివిషయమందాదరము, మహోత్సాహపు విషయములను గుర్చి తెలిసికొందమున యత్నాసాము, విద్యార్థి విలసిల్లుతో నావాసముచేయుచు మన అభిలాషము, మిక్కిలి యర్హమైనఈ విషయమును ఫలోన్ముఖము చేయుటలో నేనుగూడ పనిచేసితి నను తొప్పి ఇవియున్నాయు నన్ను పురికొల్పి, యెట్లో యీసా హస కార్యమునకు ప్రేరేపించెను.

అమైన కలగదా మహాజనులు, నాబోటివారియుత్సా హాలతను ప్రాకించువారను ధైర్యము కావున మహాజనులారా!

ఈవిషయమై మహాజను లుపాధ్యాయు లక్కడక్కడ 4, 5 ఏడవండి కట్టిన కృషినిగూర్చి సంగ్రహముగా చెప్పిన పిమ్మట విద్యార్థివిషయమునుగూర్చి వాక్రమించెదను.

విద్యార్థివృద్ధి హేతుః విషయములు

(1) విద్యాప్రపంచము గవర్న మెంటువారి పరిపాలనము క్రిందనే యుండవలయుననియు (2) బాలవిద్య గవర్న మెంటువారి ధర్మముగా జెప్పింప వలయుననియు (3) పాఠశాల లకు వారాపత్రికలు, భౌందాగారములు పరిశ్రామిక, వ్యవసాయకబోధ, విద్యాబోధతోపకరణములు విరివిగా నుండవలయు ననియు (4) విద్యార్థులయందే ఉపాధ్యాయులకు నివాసగృ హము లుండవలయుననియు (5) ఇండిస్ట్రీ, వైస్సు నేర్పుకొల ది విద్యార్థులకు విద్యార్థి వేతనము లుండవలయు ననియు (6) హీనజాతుల కన్నఃస్త్రాగులు ధర్మముగా నిచ్చి, విద్యచెప్పిం పవలయుననియు (7) విద్యాప్రజాభిక్షయందు మార్పులు జరుగ వలయుననియు (8) బాలోపాధ్యాయులకు 1 ఎడ్యుకేషనుల సభలయందును 2 మ్యూనిసిపలు, తాలూకాబోర్డుల యందును 3 టెక్స్ట్ బుక్సుకమిటి యందును 4 లెజిస్లేటివ్ సభల యందును ప్రాతినిధ్యము కాలయును—ఈవిధముగా విద్యార్థి వృద్ధి హేతుకమగు ముఖ్యవిషయములను గూర్చియు,

ఉపాధ్యాయ జీవితసౌఖ్యము

(1) బాలోపాధ్యాయ పదవి నె 1 కి రు 20 లు మొదలు రు 65 ల వరకు జీతములు హెచ్చింప వలయునని యు, (2) నాటికి ప్రావిడెంటు ఫండుగాని, పించుగాని కా వలయుననియు (3) ఇతర ఉద్యోగములకలె ప్రవిలేజీ నెలపు రు 5 ఏడవపాటుకు 6 నెలల దీర్ఘవిశ్రాంతి కావలెననియు, (4) పదియేడల అనుభవముగల ఉపాధ్యాయులకు ప్రెయిసింగు మినహా యించుటయు, వారు పైపరీక్షలకు బోవుట కనజ్ఞయు కావలె ననియు, (5) ఉపాధ్యాయులను గౌరవముగాజూచుచు సకాల మునకు జీతము లియవలెననియు, నీ మొదలగు యంశములే ప్రతిభ్యనించుచున్నవి. ఇదిగాక యిటీవల మధురజిల్లా ఉపాధ్యాయకలెలో మజ్జియొక నూతనవిషయమును గూర్చి వెల్లడింపబడినది.

ఇట్లు 4, 5 ఏడవండి, ఉపాధ్యాయులు విద్యార్థివిషయమును గూర్చియు, తమ జీతములను గూర్చియు, సామాన్య జనులకు గూడ తెలియు నటుల నిరంతర ఫోవ మొనర్చుచున్నారు.

ఇంగులో కొన్ని విద్యార్థి జనకల్యములు, కొన్ని విద్యాప్రచురణావశ్యకములు, కొన్ని ఉపాధ్యాయ సౌఖ్యతీ వివావశ్యకములు గానున్నవి. కొన్ని సులభముగా, అనన్యాయములేకుండ నెరవేర్పదగినవి. కొన్ని అధిక ధనముండిన గాని నెరవేర్పాలనవిగా నున్నవి. కాని మొ—ముమీదనన్నియు ప్రపంచోద్ధరణ దీక్షకములై, దీర్ఘలోచనము అనుభవమున

న బ్రవరించినవిగానే యున్నవి. ఇంతవరకు మీప్రయత్నములు వాని సంగ్రహమునుగూర్చి చెప్పితిని.

ఇక ప్రాచీన విద్యను గూర్చి సంగ్రహముగా నాలుగుమాటలు చెప్పెదను.

బాల విద్య

(బ్రిటీషు గవర్న మెంటు వచ్చి ప్రస్తుతివిధముగా విద్యా పాలన మొనర్చకమున్న ప్రతి పల్లెయందును బాలవిద్యమాట మొకటి యుండెనని చరిత్రలవలన వెల్లడియగుచున్నది. పల్లె గ్రామము రిపబ్లికనువంటిది. అనగా సర్వసామాన్యతత్వముతో నుండునది. ఇప్పటికిని ప్రతిపల్లెయందును దేవాలయము, జలాశయము, కుమ్మరి, కమ్మరి, వర్తకుడు, బ్రాహ్మణుడు, కాపు, క్షత్రియుడు, పంచాయితీ, పెత్తనదారు, రచ్చచావడి, చాకలి, మంగలి, చెట్టి, ఏనాది, మాల, మాదిగ మున్నగు సమస్త జనలచే నిండి ఒక్క ఉత్పత్తిపై తక్కిన సమస్తమునుగలిగి వెలయుచున్నది. మునుపు చదువులబడిగూడ యుండెడిది. పల్లె మాటయందు బాలవిద్య చెప్పు విద్యార్థుగరువునం ద్వా గామములు ఆభిమానముతో చెలగుచుండిరి. పక్షమున కొకసారి విద్యార్థులిచ్చు ఉత్పత్తితో మిక్కిలిగల మాయిశులతో ఉపధ్యాయునికిని, కుటుంబమునకును సంతోషవనమును, అక్షరాభ్యాసము, పుస్తకము పట్టించుట, విద్యార్థుల వివాహోపనయనములయందు గురుదక్షిణలు గాక నవరాత్రులకు, విద్యార్థుల కలకొలది యిచ్చుటయే గాక పాఠశాలశృయందున్న ధనాధిపతుల బంధుసలచేత గూడ పారితోషిక విప్పించుచు, విద్యార్థుగరువున కార్థిక సంపత్తి గూర్చుచుండిరి. విద్యార్థుగరువు వివేకగుతుడాయెనా అధిక గౌరవాన్నిదయుగా నుండియుండెను. పురోహితుడులేని యూర నీతడే స్వల్పముగా నావిషయములను దెల్పుచుండెను. మతగురువు లేనపుడు వచ్చినను, గ్రామములు పిరియంటునే బస యేర్పరచుచు వచ్చిరి. ఇట్లు విద్యార్థుగరువు గ్రామమునకు జ్ఞాన దీప్తినిచ్చి కాగడావలెచెలుగుచు, చదువుకొనువారికి చదువు, చదువురానివారికి పురాణములు చెప్పుచు, మొత్తమున గ్రామము నంతయు జ్ఞానవంతము జేయుచుండెను.

వోకేషనలు విద్య

లేక్కలు, వాత, చదువు, పురాణ పఠనము వరకు బాలవిద్య యనుపేరుతోనే నేర్పుచుండిరి. వృత్తులను జట్టి కుల ములేర్పడిన కారణమున, బాలవిద్య సంప్రాప్తికాగా, కంచరి తొండ్రెయైన కుమారుడాకంచర పుత్రి, తొండ్రెయొద్దనే నేర్చుకొనుచుండెను. వర్తకుడు కుమారుని తనచేతిక్రింద వేసికొని పని నేర్పుచుండెను. కరణము పిల్లవాని పాలము కొల్లలకు తీసి కొని పోవుచుండెను. కాపు, తన కుమారునికి నేర్పుచు నేర్చును. సాల బాలునకు వగ్గమునేత నేర్పును. ఇట్లే చాకలి, మంగలి, కుమ్మరి యెవరిపిల్లలకు వారు పనులు నేర్పుచుండిరి. పురోహితుడు తన కుమారునికి నమకము, చమకము నేర్పుచుండెను.

ప్రాథమిక విద్య (శాస్త్రవిద్య)

బ్రాహ్మణులకు వల్లార్కులు, అందులో అధ్యయనము, తానువేదము నేర్చుకొనుట (ప్రేయినింగు) అధ్యపనము, తాను నేర్చిన విద్య విద్యార్థులకు చెప్పట. ఇవి వల్లార్కులములలో ముఖ్యమైనవి. విశ్వవచ్చినవాడు విద్యార్థికి విద్య చెప్పని పక్షము మన నాతడు విషయముల నీను చెట్టుగాను, బ్రహ్మ రక్షుస్సుగాను పుట్టినట్లు కథలనేకములు ఆర్య, బౌద్ధసాంప్రదాయముల యందు వ్యాప్తి గాంచినవి.

ఈ కారణమున వేద బ్రాహ్మణులకు విద్యార్థులకు విద్య చెప్పుట ధర్మమైనది. చెప్పకున్న పాపము. కాట్టి ఏ గ్రామ మందు వేదముచదివిన బ్రాహ్మణుడుండెనో ఆ బ్రాహ్మణుని యిల్లు ఒక పాఠశాల. అందు వేదము, శాస్త్రము, కావ్యములు చెప్పబడుచుండెను.

బాలవిద్య ముగించిన బాలురలో బ్రహ్మ, క్షత్రియ, వైశ్యబాలు రీయధ్యయనమున కాయనంగ్గ జేయుచుండిరి. ఆతడిధర్మవిద్యను ద్రవ్యముగాని చెప్పడు. ఉచితముగా జెప్పును. విద్యార్థులు విద్యార్థులై యగువరకు గురు సన్నిధానమందే యుండవలయును. వారి దృష్టి యంతయు గురు పరిచర్యయే. గురువు దృష్టియంతయు విద్యార్థులయందే లీనము. వధూకర మున జీవనము జరుగనివారికి గురువు తనయింటనే ఆన్నము పెట్టెను. ఇదియే యిప్పటికిని మన దేశమందు జరుగుచున్నది. బ్రాహ్మణుడు జీవించియున్నంతకాల మిది జరుగును. ఇదియే బాతీయవిద్య. విద్యార్థుల మద్యగాపేక్ష లేదు. గురువునకు ధనకాంక్ష లేదు. ఇచ్చువారికి వేదధర్మమే శరణ్యము. ఇప్పటికి మనరాజధానియందు ఇట్టి విద్యార్థులు 10 వేలకు పైగా నున్నార. వారికి గవర్న మెంటు గ్రాంటులు లేవు. ఉద్యోగాపేక్ష

లేదు. మహాసముద్రమున ఓడలకు దారిజూచు కొడిస్తూధము వలె దివ్యజ్ఞానజ్యోతిలై పూజింపబడుచున్నారు.

ఇట్టి సంప్రదాయము ఏ ఖండమందును గానరాదు. జర్మనీ, ఇంగ్లాండు, అమెరికా మున్నగుచోట్ల గవర్న మెంటు సంబంధము లేక కోటీశ్వరులు నెలకొల్పిన విశ్వవిద్యాలయములున్నవి గాని అచటి ఉపాధ్యాయులు జీతగాండ్రే. ఇట్లుపాధ్యాయులు ధర్మార్థమై, తమ జీవితమును విద్యావ్యాప్తికై ధారపోయు సంప్రదాయము మన భరతఖండమునందుమాత్రమేగలదు. రాజ్యములు మారినవి. పాలకులు మారినారు. ఈధర్మము మాత్రము మారక ఆచంద్రస్థాయిగా నున్నది. ఇదే భరతఖండమున కున్న ఆతిశయము.

ఉత్తమవిద్య

ఈ విధముగా గ్రామములో బాలురు గురుగృహమున విద్య నేర్చుకొని, అంతటితో తృప్తిపొందక అతీతవిద్యలను నేర్చుకొని, గోరెనయెడల గుంటూరు జిల్లాలో కృష్ణానదీతీరమందు యాత్రాస్థలముగా పరిగణింపబడుచున్న

అమరావతి

అమరావతివంటి విద్యాపట్టణములలో నెవరికేవిద్య కావలయుగన్నవారికి విద్య అంతకంటె పైనలేదనుచువిధముగా చెప్పుచుండెడివారు. ఆదినములలో

కాశీపట్టణము

ఒకవిద్యాపగరము అచటనే వ్యాసపితము. విద్యార్థులు తండ్రిపతండ్రిములు ఒక్కొక్క ఘట్టునున నొక్కొక్క శాస్త్రమున దతీతజ్ఞాన ముద్యోధింపబడుచుండెను.

న వ ద్వీ ప ము

హిందూదేశము బాహుళ్యమైన దనుటచేత పలుతావుల యుం దిట్టి విశ్వవిద్యాలయము లుండెను. కలకత్తా 70 మైళ్లలో భాగీరథి నదీతీరముననున్న నవద్వీపమున దెందరో విద్యార్థులు చదువుచుండెడివారు.

త త్త శి ల

ఉత్తరదేశమున, రావులపిండికి 20 మైళ్ళదూరమున నున్న తత్తశిలనుందలి విద్యా వైభవమును గూర్చి అనాడు హిందూదేశమును సంతర్పించిన వైనాయాత్రికు డెంతయో వ్రాసుచు యున్నాడు.

మి థి ల

మిథిలాపట్టణమందు మాత్రమే వ్యాయశాస్త్రము (తర్కము) అత్యుత్తమముగా చెప్పబడుచుండెను. అచటి పండితులు విద్యార్థుల నాగ్రంథమును ప్రాసీకొని యిచ్చురైరి. అట్టితరి వాసుదేవ సార్వభౌము డిచటికి విద్యార్థిగా బోయి అదియంతయుజ్ఞాపక ముంచుకొని, వచ్చి తూచా తప్పకుండ గ్రంథము ప్రాసీ నవద్వీపమరదుగూడ వ్యాయశాస్త్రాధ్యయనము నేర్పరచెనని చెప్పబడుచుదు.

నలంద

మగధరాజ్యమందలి, గంగాతీరమున, పాలిలీపుత్రముదరి ఆకాతశత్రునిర్మితమైన నలందలో విశ్వవిద్యాలయమున ఆర్యదేవాచార్యుని కడకు నాగార్జునుడుబోయివిద్యాభ్యాసమొనర్చెనని తెలుపబడియున్నది. ఇందే యాశోపుఖండపు విద్యార్థులనే కులు వచ్చి విద్యాభ్యాసమొనర్చినట్లు తెలుపబడియున్నది. ఇందు పదివేలమంది విద్యార్థులకు బసలు బోజనవసతులుగూడ ననుర్పబడి యున్నవట. అవట సమస్తశాస్త్రములు బౌద్ధమత గ్రంథములు చెప్పబడుచుండెను.

ఇవట ద్వారముందు ఒకపండితుండును. అతడు ప్రతి విద్యార్థిని పరీక్షించి లోనికి బంపుచుండును. 9 అంశములమేడ యొకటిగలదు. మిక్కిలి యుత్తములును, బాహుళ్యములైన పుస్తకభౌందాగార ముండెను. ఇవట, ధర్మశాస్త్రము, ఆయుర్యేదముగూడ చెప్పబడుచుండెను.

మధురాపట్టణము

మనరాజధానియందున్న మధురాపగరము విద్యాపగరముగా నుండెను. అచటి విద్యాసంఘమునకు అగ్రస్తుడు ప్రథమాచార్యుడని చెప్పబడుచున్నాడు. అది మిక్కిలి ప్రాచీన విద్యాలయముగా కానబడుచున్నది. దక్షిణదేశమందలి కాంచీపుర పండితులందరూ సంప్రదాయము లోనివారే.

వి క్ర మ శి ల

ధర్మపాల గౌడరాజుచే నిర్మింపబడిన బౌద్ధవిశ్వాలయము ఇది యిప్పటి భాగల్ పూరునకు సమీపమున దున్నది. ఇందు వేయిమంది విద్యార్థులు సమస్తశాస్త్రములు జదువుచుండి.

ఆశ్రమములు

భారతదేశమున నుండు స్థలములను వ్యాపించి వేసకువేల విద్యార్థి జనమున కొనంగు విద్యాప్రదానమే గాక, జన్మపాప ల్గమునకై పరమార్థతత్వము నెఱుంగ గోరిన ముముక్షుజనము లకు పరతత్వ ముపదేశించుటకు నరణ్యభూమియందు లనే కము ఆశ్రమము లుండెడివి. ఇప్పటికి 2000 సంవత్సరములకు ముందే రచియింపబడిన కాళిదాస శకుంతలమున నట్టికణ్వశ్రమము వర్ణితమైనది. కణ్వభువ కులపతియని వ్యవహరింపబడి నాడు. కులపతియనగా 10,000 వేలమంది విద్యార్థుల కుపనిషద్భావములను కరతలామలకముగా విప్పిచెప్పు ధర్మపాఠశాలాపతి. అచటి విద్యార్థి జీవితము స్వచ్ఛము. గురుశుశ్రూషాపరా యణము ద్వారా యంతఃకరణము ధర్మరూపమగు గురుని యందు లీనము. ఆచట, కుల భేదములు లేవు. అరిష్టద్వర్గముల ప్రత్యేకభావముల కాళిదేవుడు.

వైరాగ్యము, జ్ఞానము, పరమార్థము ఇవియే ఆచటి భాదములు.

ఈవిధముగా బ్రహ్మవిద్యమొదలు లోకవిద్యవఱకు గురు శిష్యానుక్రమణికగా దేశ మంతయు విద్య ప్రవృద్ధియందుండెను. గురువులేవిద్య మానువిద్యయని, యెంచి సంప్రదాయ రహిత మగు విద్యకు చెల్లుబడిలేకుండెను. మంటి ద్రోణాచార్యుడైన పెట్టుకొని లక్ష్మ్యము నిట్టుకొను సంప్రదాయమే మనకు చిర కాలమునుండి యున్నది.

రాజాదరము

ప్రభువులు, ధర్మములను పండితులను జెలిసికొని ప్రభుత్వమునెరవుచుండెడివారు. భోజరాజు కాళిదాసునకక్షర లక్ష లిచ్చెనని వాడుకనుబట్టి రాజునకు విద్యార్థుల మెటుండె నో తెలిసికొనవచ్చును. విష్ణువర్ధనరాజు వేగిదేశమును పాలించు చు నన్నయభట్టు నెట్లావరించినదియు ఆంధ్రభారత పాఠకమ హాశయలకు తెలియనివిషయము గాదు. కవి తిక్కనను మనువు సిద్ధిరాజు మామాయని పిలుచుచుండెను. ఆంధ్రభాషాసాహితీ నిరస వత్సావ్య లతలచే నుయ్యాల లూపిన శ్రీకృష్ణరాయలు పెద్దన ఎదురైనచో గన మదకరీద్రము దగ్గి తేలూతయొగని యెక్కించుకొనియెనని పెద్దనయే చెప్పియున్నాడు. తంజావూరు రాజ ధానిశేలిన సకల కళావేది రఘునాథ నాయకుడు రామచం ద్రాంబ యను కవయిత్రికి కనకరత్నాభిషేక మొనర్చి కవి తాసారభాషామ బిరుదము నిచ్చెనని యున్నది. నాటికిని నేటి కిని గద్వాలాది రాజ్యపతులుగూడ యథోచితముగా విద్యుల నాదరించుచున్నారు.

గురుశిష్యభావము

గురువే దైవమును భావము శిష్యుల కుండెడిది. శ్రీ కృష్ణరాయలయొద్ద సమస్త విధముల సకల సత్కారములందున్న పెద్దన మనుచరిత్రమున రచించుచు తన గురువగు "శకతోపయ తి"ని యెంతో కొనియాడి యున్నాడు. నవదీప్యములయందు విద్య నేర్చుకొను విద్యార్థులు, గురుదక్షిణ సమర్పించు నాచార మెంతయు కొనియాడదగియున్నది. బాలాజీ బాలేశాస్థ పీ య్యయొద్ద మహాపండితుడుగా నున్న, మన కైకలూరు నివాసి కురుగంటి సూర్యనారాయణశాస్త్రి విద్యా పూర్తియైనపిమ్మ లు కాశ్మీరమునకేగి, వారిని తిక్కనమందు మెప్పించి, ఏనుగుల మీద ధనముగొని గురుదక్షిణ సమర్పించెనట. ఇటీవలి వారిలో బులుసు పాపయ్యశాస్త్రిగారవంటి వేదశాస్త్రవేది లభించుట యరుదు. నా రెల్లరు గురువాకృత్యమును పాలించుచుండెడివారు.

ఇది మన భూర్యవృత్తాంతము. ఇది జాతీయవిద్యులవేద ములయందలి మహిమచేతను, ఋషి సంప్రదాయమందలి మహి మచేతను, ఏరాజ్యము లెటులున్నను, ఆవిద్య గురుశిష్య పరం పరగా వ్యాపించుచునే యుండును.

ప్రస్తుత మనుసరింతుము— వివిధదేశముల రాచరీతపు పద్ధతులను నిష్పాక్షికపు దృష్టితో పరికించిన వారికి, బ్రిటిషు రాజ్యాంగపు పద్ధతివంటి యుత్తమమైనది వేటొకటి గాను పించదు.

మన దేశములో వారి రాజ్యాపద్ధతిని సంపూర్ణముగా స్థాపించినచో మనకును వారికిని స్వర్గరేయండవు. అట్టి రాజ్య స్థాపనమున కింకను పునాది స్థిరపడలేదని వారనెదరు. స్థిర పడినదని మనవారనెదరు. అది రాజ్యాంగవిషయ మటుంచుడు. విద్యానిషయముగ్గ ఆంగ్లేయ దొరతనమువారు విద్యాశాఖ నొ కటి స్థాపించి, దేశీయ విద్య ను తమకై వ స ము చేసి, దాని నేకవిధానముగా ఏకమూలికా ప్రయోగమువలె వ్యాపింపజేసిరి. దానితో పాఠకులు రిజర్వేటెక్సామెన్సు బోర్డు, మ్యూనిసిపల్ స్కూళ్ళయి క్రమముగా జైర్జెక్చరుచే నియోజితు డగు ఇనస్పెక్టరు అధికారమునకు లోబడినవైనవి.

మొదట, మొదట స్కూళ్ళ ఆర్థికపరిపాలనలో ప్రారం భించిన బడులు, ఇప్పుడు బోధనావిధాన పద్ధతులయందు గూడ, ఇనస్పెక్టరునకు ఆధీనములై వారు చెప్పమనినవే చెప్పు చు, తక్కినవి మానివేయవలసినవారైరి. ఇప్పుడు సర్వాత్మనా ఇనస్పెక్టరు సెలబరును తూచాతప్పకుండా బోధింపవలసినవారైరి. ఈవిధానమువలన, స్కూలు చదువునకును లోకవ్యవహార మునకును సంబంధము పోయినది.

స్కూలు చదువు లోకవ్యవహారము

స్కూలులో ప్రైమరీచదివిన విద్యార్థి, చదువువిడచ గానే నర్తకుని కొట్టులోనికి పనికిరాడు. కరణము తెక్క లకు పనికిరాడు. కంచరి కొట్టుకుగాని, సాలెమగ్గునకు, కాపు నాగలికిగాని, పుటోహితుని పాటోహిత్యమునకు గాని యెందుకు పనికిరాకున్నాడు.

ఇప్పటి విద్యార్థికి లోకభర్మము తెలియదు. అర్థ్యసం ప్రదాయము తెలియదు. తోడండ్రులయందు భక్తిలేదు. హిం దూతులును మర్యాద లెఱుగడు ఒంటరి కాపురమునకు గాలు ద్రవును. తల్లిదండ్రులమాట నిరాకరించును. దైవభక్తి లేదు. పాపభీతిలేదు. వ్యవహారజ్ఞానము నున్న.

ఎందుకీ చదువు

ఈచదువు బి. ఏ, బి. యల్ అనుపదవి కెగురు నూత్తు లీజను. దాని కెగిరనయెడల పనికివచ్చును. ఈ లోగామానిన యెడల యెందుకును పనికిరాదు. ఇందులో మార్పులుచేయు టకు పిలులేదు. తెలుగు భాషకు సహజము (Scientific) మార్గమును గణితము చెప్పటకు పిలులేదు. ఇనస్పెక్టరు నిరంకు శుడు. ట్రెయినింగు ప్యాసయిన ఉపాధ్యాయుడైనను ఇన స్పెక్టరునకు ఎదురాడలేడు. అతనికేమియు స్వతంత్రములేను. విద్యాబోధ, స్నాతకోత్త్యముతో గూడినపని. నిర్బంధముతో గూడినదిగాదు. పాఠశాల ప్రదేశము అందలి జనలవైఖరి, అక్కడికి గాఢమైన సంగతులు, విద్యార్థుల విశేషపరిణామము పరిణామము నుట్టి చేయవలెబోధ-యిట్టి విషయము తెన్నో యున్నవి. వానినిబట్టి మంచియుపాధ్యాయుడు కొంచెము స్నాతకోత్త్య మవలంబింపవలసియుండును. కాని ప్రస్తుత విధా నమున నట్టి సదుపాయములేదు.

జాతీయపాఠశాలలు

ఈ స్కూళ్ళకును ప్రజలకును సంబంధము లేకుండుట చేతను ఇందలి విద్యావిధానము వ్యాపారమునకు పనికిరాక పోవుటచేతను, జాతీయ పాఠశాలలు నెలువడినవి. జాతీయ పాఠశాలల యుత్పాతికి ఆసహాయోద్యమము కాకతాళీయ కారణముగాని వాస్తవమైన కారణముగాదు. బందరు జాతీయ కళాశాల, రాజమహేంద్రవరము, గుంటూరు మున్నగుస్థల ములయం దీయసహాయోద్యమమునకు ముందే జాతీయపాఠ శాలలు సెలకొల్పబడియుండుట దీనికి తార్కాణము.

ఇప్పటి పాఠశాలలు—విద్యాప్రణాళిక

ఇప్పటి పాఠశాలలలో విద్యాప్రణాళికలా తెలుగు పాఠముచెప్ప క్రమము మిక్కిలి ఆసహజమైనది. (Un Scientific) అదిగాక, బాలవిద్య, మధ్యమవిద్య, ఉన్నతవిద్య యెచ్చటి కచ్చటికి సంపూర్ణమైనవిగా నుండవలయును. కాని ఒకదానికొకటి యాకాంక్షగలిగి యుండరాదు.

ప్రస్తుత విద్యాప్రణాళికలవలన గలుగగగిన అసంతృప్తి

ప్రస్తుత విద్యావిధానము మార్చబడవలెను. ఇది అధిక వ్యయోపేతముగా నున్నది. ఇంత వ్యయముతో చదువదగిన వారి నందఱిని చదివించుటకు ప్రస్తుతపు గవర్నమెంటేగాదు, యే గవర్నమెంటునను జాలదు.

విద్య సర్వత్ర వ్యాపింపజేయవలయునన్న తక్కువ వ్యయము, ఎక్కువ వ్యాప్తియును పద్ధతిని కనపెట్టవలయును, అది దేశీయపద్ధతి.

దేశీయపద్ధతికి స్కూలు భవనములకు వేలకువేలు వెచ్చిం ప నక్కరలేదు. రెండవది విద్యావ్యాపన భారము ప్రజలయం దుంచవలెను. గవర్నమెంటువారు కొంతవిరాళ మొసంగవలెను. ఉపాధ్యాయుడు ప్రాచీనపద్ధతి నవలంబించవలయును. విద్య వ్యాపారమున కక్క రకువచ్చు విధమున మార్పుచేయవలయును.

గవర్నమెంటు ఉద్యోగములు

గవర్నమెంటు ఉద్యోగములు చేయుటకై సంకల్పింపబ డినదే యీప్రస్తుత విద్య. దానిపని యుడిచేసినది. వలయు సం ఖ్యకంటె వేలకువేలు జనులు విద్యాపూరితేసి ఉద్యోగములు లేక అల్లాడుచున్నారు. ఇట్టివారిండు అసంతృప్తియైయుండును. అసంతృప్తులకు ప్రజాసహస్రము దేశమయట రాజనీతికి హిత

వుగాదు. ఏవేట పరీక్షలయం దుత్తీర్ణులగు వారిసంఖ్య మిక్కిలి యెక్కువగానున్నది. కాని దేశార్థిక సంపత్తికి వలయుజ్ఞాన మ లవరచు విద్యాలయములు లేవు.

గురు పద వి

బ్రహ్మవిద్యా ప్రవమై, అఖిల జనారాధ్యమై, యావ త్రప్రపంచము యొక్కదృష్టి నరకట్టిన భారతవేళ గురుపదవి నేడు దారితప్పచున్నదని మధుర ఉపాధ్యాయ సభాభ్యుదయలు వాకొనుటజూడ మిక్కిలి సంతాపకరముగనున్నది. గురుకులము లయందును, వేదశాస్త్ర పాఠశాలలచెప్పు ఆగ్రహారముల యం దును గురుపదవింకను రా భార్గముగానే యున్నది. కాని హూ ణవిద్యాబోధక పాఠశాలయందే కొంచెము మార్పుచెందుచున్నది.

వాణిజ్య రాజ్యము

నేడు ప్రపంచమంతయు ఎర్కముతో తాండవమా డుచున్నది. స్కూలులో గూడ ఎర్కము కొంచెముగా దిగి నదని మధుర మండలోపాధ్యాయ సంఘాభ్యుదయ వక్కాణిం చియున్నాడు. ఎర్కము మంచిదేకాని తల్లి కుమారినితో నేడైన నోకవస్తువును కొనితెట్టుమనినపుడు కుమారుడు కొంతకొమా ను గైకొని తెచ్చిపెట్టు ఆస్యసంప్రదాయ విరుద్ధము. ఒక పల్లె కాపు బస్తీకిపాపు నోకనితోలిసనోక పుస్తకమును గొని తెచ్చు పెట్టుమనినపుడాతడు కమిషను గ్రెగోనుట పారధర్మమునకు విరుద్ధము!

స్కూలులోవాణిజ్యము

స్కూలులోని వాణిజ్యమునకు పాఠశాలోపాధ్యాయులు ఉత్తరవాదులుగాదు. ఇనస్పెక్టరులు గ్రంథకర్తలు, మెస్సేర్సు మాకోమిలన్ కంపెనీవంటి వారు గ్రంథవిక్రేతలు వారు ఉపా ధ్యాయులకు నూటికి 7 వంతున కమిషనుచ్చేద మని బహిరంగ ముగా ప్రచురణలు చేసియున్నారు. ఇది ఇంగ్లాండుదేశమున నున్నదేమో.

ఇనస్పెక్టరులు—గ్రంథకర్తలు

ఒక ఇనస్పెక్టరు గ్రంథకర్త యాయెనా ఆతడు తాను దిరుగుచోట్లెల్ల నాపుస్తకమును గైకొనజేయును అందులన తానుచేయదగిన అదపు తన్నును భూపేక్షవలన అధికార దుర్వి నియోగము కూడ సంభవించును. ఇట్టిది యెంతవరకు వ్యాప్తిలో నున్నదో కనుగొనుటకై గ్రంథకర్తలను ఇనస్పెక్టరుల జాపితా ప్రకటించుచుని రాజధానిసభలో నేనొకపక్ష మడిగితిని గాని యింకను సరియగు సమాధానము రాలేదు.

టెక్సుట్ బుక్సు కమిటీలు

టెక్సుట్ బుక్సు కమిటీ సరియైనవనిని చేయుటలేదు. దేశమందు బ్రచురింపబడు గ్రంథములు కనుగొని వానిలో మం చించెడ్డల నేర్పరచుట కందువసలితేదు. ఆకమిటీవారిచే నప్రావు చేయబడిన గ్రంథములు ప్రజలకుపయోగించుచువి గావు. అనేకము లు ఏవాణ్ణికములవలె ఒక్కసారి ఏపరీక్షతో బెట్టిన తిరిగియె న్నడు పునర్ముద్రితములే కావు. దేశమందలి విద్యాభికులతో నా నికి సంప్రతింపులేదు. దానికి పుస్తకములను బంపువారికి, వారి జబాబువ్రాయుటకే యుత్తరవాదులుగాదు. ఆవిధానమంతయు మార్చబడవలసి యున్నది. ప్రసిద్ధాంధకవుల గ్రంథములే ఆక మిటివారి కందవు. ఏయేడు పరీక్షకు జాతమన్నను సుప్రసిద్ధాం ద్రకవుల గ్రంథములందవు. దీనిగో ప్రజాప్రాతినిధ్యము కా వలసియున్నది. ఎలిమెంటరీ పాఠశాల గ్రంథ విమర్శనమునకు కొందరు ఎలిమెంటరీ పాఠశాలోపాధ్యాయులు కావలయును. మొత్తమున పాఠశాలవంటి రాజధానిసభలో ఒక రిద్ద రుపాధ్యాయప్రతినిధులుండటం అవశ్యకమే

భాండాగారములు

ఈమధ్య మనదేశములో భాండాగారములను గూర్చి మంచి ప్రయత్నము జరిగినది. గ్రంథాలయోద్యమమును గూర్చి యెక్కువ ప్రయత్నము జేయు తలంపుతో స్థాపింపబడిన గ్రంథాలయ ముద్రాక్షరశాల వ్యాపార బాహుళ్యమునకుగిరి అసలద్యమమును విడిచి పెట్టినది. అంతటితో ప్రబోధము లేక యాయుద్యమము క్షీణించు చున్నది. ప్రసిద్ధులగు పండితులు, కవులు, భాషాభిమానులు చేరి ఆంధ్రగ్రంథముల జాపితాను తయారుచేసి పత్రికలలో బ్రక టింపవలయును. అట్టి గ్రంథములకట్టి, ప్రతికాల పాఠశాలకు పంపి, అదివరకుండున్న గ్రంథములుపోను, కావలసివానిజాపి తాను, తాలూకాబోర్డు ప్రసిడెంటుకు, చెయిరుమనులకు, పాఠ శాల మేనేజరులకు పంపినయెడల, 4, 5 సంవత్సరములలో యేటేబ కొన్నిగ్రంథములచొప్పున గ్రంథభాండాగారము సం పూర్ణముచేయవచ్చును. ఆగ్రంథభాండాగారము, స్కూలునకు ను, ప్రజలకును పనికివచ్చు స్థలమం దుంచినయెడల గ్రామములే అనేక గ్రంథముల మఠితముగా నిచ్చుచుండును.

పుస్తకములు

విద్యాధికారులలో దైత్యుడు ఏమియు పుస్తకములు వ్రాసినట్లు గానవచ్చును. ఇక ఇనస్పెక్టర్లు లేకుండా వ్రాసి వాని వ్యాపకమునకు బ్రయత్నించుచున్నారు. ఇనస్పెక్టర్లలో భాషావరులు బాలరకు చెప్పదగిన మహాత్ములమైన ఉత్తరేశ మున్నయెడల, వారట్టిదానినివ్రాసి, తాలూకాబోర్డుపసిడెం టుకు పంపినయెడల బాకబోధానిని ముద్రించి స్వల్పమూల్యమున కు ఉపాధ్యాయుల కిచ్చుటయు, అదిబాలావబోధమై అత్యవ సరమైనయెడల, ముద్రాపకు లెల్లరు ప్రచురించునట్లు చేసినప త్తమున వాఇనస్పెక్టర్లు చేరు ఆచంద్రస్థాయిగానుండును. అప్పు డు మహాత్ములమైన ముఖ్యులు బయటకువచ్చును. నేటికివరే తం డోపతండులుగా గ్రంథములు ప్రచురింపబడవు. వీడబాలురు మోయలేనన్ని గ్రంథములు నియమించును. ఇనస్పెక్టరులకు వా ర్థికముగా గ్రంథవిక్రయముకలవచ్చుదానిని జూచి విద్యావంతు లగువానికి తీరములు వృద్ధిచేయుటకై యోజింపవచ్చును. ఇన స్పెక్టరులకు పుస్తకవ్యాపారము లేకుండవలెను ఉపాధ్యా యునికిని ఉండదు. గురువరవి మరల పూజ్యవంతులమై యుండును. భారతదేశమందు గురువరవికన్న డును ఖచ్చితమైన తీరములేదు. ఆతని స్వాతంత్ర్యమంతపంపించియుగా నెన్నడునులేదు. ఆపద వి పూజ్యనీయుగానుంచినగాని విద్యార్థుల కాగురువునందు పూర్వపురీతిగారవము గలుగదు. ఏటేట లక్షలకొలది రూపు ములు గ్రంథములక్రింద వ్యయచుచున్నవి. పాఠ్యపుస్తకములు సంపూర్ణిగావైన చెప్పబడుట లేదు. రామాయణ, భాగవత, భారతాదిగ్రంథ భాగములు, మహామహులు, వ్రాసినవచన గ్రంథములనేకములున్నవి. వానికి కాపీలే టులేదు. ముద్రాపకు లు వానిని ముద్రించి మిక్కిలి తక్కువచెలకు పొటిగా నియ్యగ లరు. అందువలన పుస్తకవ్యయముతక్కును వీరుబాలురు గురక్షితు లగుదురు. బహులూ 400 పేజీలగ్రంథము రు 0.8.0 ల కమ్ము బడుచుండగా స్కూలువిద్యార్థికి 100 పేజీల గ్రంథము రు 1.0.0 అమ్ముబడుచున్నది. ఇది టెక్సాస్కు కవిటి ఇనస్పె క్టరు, గ్రంథకర్త కలియుటవలన గలిగినదందుగు. ఎంతకాల మీ వీడదేశము భరింపగలదు?

5 వందలనుండి ఉపాధ్యాయులతీతము తక్కువచేయుచు ని అంద టైకకంఠ్యముగ నుద్దోష మొనర్చుచున్న నీ సమయ మున, మధుర ఉపాధ్యాయ మహాజనసభా అధ్యక్షకాభిభాషణములలో ఉపాధ్యాయుడు వర్తకుడుగా పాఠశాలగా మారు చున్నదను అపవరము వెలువడుటచేత ఆకారణములనారసి, టోగాముల నిశ్చయించుటకై యీవిషయము నింతవిపులముగా విమర్శించినందులకు మహాజనులు మన్నింతును గాక!

పూర్వకాలమున మొట్టికల్లేవను పరీక్షకు తెలుగు టె క్సుట్ గ్రంథము యూనివర్సిటీవారే అచ్చుచేయుచున్నప్పుడు ప్రసిద్ధాంధ్రగ్రంథకర్తల వచనగ్రంథములు వారి నడిగి ఉచిత ముగా జడసి, అచ్చుచేయుచుండెడి వారు. ఇప్పుడును టెక్సు ట్ బుక్కుకవిటివారట్టి గ్రంథములను పేర్కొనినయెడల, ఉదారభావముతో వీరువిశ్వాస్థులకై వానిని కాపీలే టులేసేవేసి, వర్తకులకు ముద్రింపనిచ్చుచారు లేకపోలేదు. ఉదాహరణముగా నొకవిషయమును చెప్పెదను. 64 పేజీలగుమతికేతము అర్థము తో అణాకు దొరకును. అప్రూవుడు గ్రం. మొనయెడల అన్ని పేజీలకు 0.5.0, 0.8.0 లకు అమ్ముచున్నది. ఈదృశ్యావస్థను తప్పింపవలయును.

నిర్బంధవిద్య

నిర్బంధవిద్య అవశ్యకమే. రామాయణమునందు అనాటి అయోధ్యాపట్టణములో చతువురానివాడే లేదని వర్ణింపబడి యున్నది. నిర్బంధవిద్యయొక్క బాధ కూలిచేసికొను లీడజనుల కెక్కువ. వారు తమిండికే లేనప్పుడు 7, 8 వందలబాలుని ఏ గొడ్డకాపుతో బంపియో, యేయింటనో నాకరింపించియో, తీవ నముచేయుదురు. అట్టివారికి, భోజనవసతి గల్గించి పుస్తకముల వ్యయములేకుండజేసి, చదువుచెప్పవలెను. ఆచదువు, చదువుచి చినవెంటనే వానికుపకరించునదిగా నుండవలెను. అప్పుడుగాని నిర్బంధవిద్య అలజడిలేకుండ వ్యాప్తింపదు.

ప్రస్తుతపుపాఠశాలలు

వీనిని బాతీయపాఠశాలగా మార్చవలెను. లక్షలకొలది జనాభాగలిగి యీ యాదేశమునకు అన్నిచోట్ల వర్తకమున నున్న వైశ్యబాలురుకూడ జీరునట్టిదిగా ప్రస్తుత పాఠశాలను మార్చినచో నదియే పాఠశాల యగును. ఒక్కసారిగా నీమార్పు నకు వీలులేని పత్తమున కొంచెముగా నెమ్మదిగా, నిర్మాణక ముగా-ఈపాఠశాలలోనే బాతీయవిద్య, ఎక్కుములు-వెరుగులు, వర్తకపాఠములు నేర్చుకొనువారిని గూడ చేర్చుకొని చెప్పట ఉపాధ్యాయులకు స్వాతంత్ర్యముండవలెను. క్రమముగా నట్టి సంఖ్య యెక్కువయినయెడల నిది తగ్గును. ఏలూరువంటి పెద్ద బస్తీలో ఎటుజూచినను ఇంగ్లీషు బడులచేత క్రిక్కిరిసినచోట, వైద్యబాలురు, కాపులు, మున్నగువారి ప్రత్యేక విద్యకై బాతీ యపాఠశాలలు నాలుగై డుండుటవలన బాతీయవిద్య యెటు తీవ నోపాధికి ముఖ్యావశ్యకమైన విద్యయో యూహింపవలయును.

ఉపాధ్యాయుల జీతములు

ఉపాధ్యాయులకు పూర్వపుజీతములందు వలెనే మోయి నులులేవు. దసరాలేదు. అక్షరాధ్యాపాదులయందు కట్టుములు లేవు. కావున, వారికి సుఖజీవనము కల్పించుట ముఖ్యావశ్య కమై యున్నది. కడుపునిండ తిననప్పుడు గదా అన్యంతరేక ఉపాధ్యాయుడు తన కత్తినంతను విద్యార్థులకై యుపయోగిం చుట, కాబట్టి గవర్న మెంటువారు అసగత్యముగా ననూలుపర చుజిల్లాలలో పదియవపాలు ఉపాధ్యాయ జీతములు ఖచ్చితము గా చేసవలసి, కలిపి ఆకెంటిలో ఉపాధ్యాయుల తారతమ్య ములను పరికించి రు 20 మొదలు రు 65 లవరకు జీతము లభిస్తదీ పరచుట అత్యావశ్యకమని దృఢముగా చెప్పుచు నీ విషయమై నాతోడి కాసనసభాసభ్యులలో చెప్పి బడ్జెటుదినములలో కొంత మార్పుగలిగించుటకై బ్రయత్నింతును.

లేవల్లె తాలూకాబోర్డు జాతీయ - సంకెంకగము

అక్టోబరు 30, 31 లేదీలలో జరిగిన లేవల్లెతాలూకా బోర్డుసభలో, మహాత్ముని ఉపవాచ దీక్ష పూర్తి అయినందుల కు అనందమును చెలుపుచు, వికమత్యసభలోని తీర్మానములను ఆమోదించి, అప్రకారము నడచుకొనవలెనని తాలూకాలోని వివిధమతములవారిని హెచ్చరించుచు, తీర్మానము చేసిరి. వీరు చేసిన పని మేలుగానున్నది. ఈతీర్మానములను అచ్చు త్రించి, పాఠశాలలో లెల్లలకు పంచిపెట్టిన కానుండును.

గొల్లపూడి సీతారామశాస్త్రి

యువతీ నేవాగృహము

వైశ్యసాస్థాపన ప్రథమ వార్షికోత్సవము 7 తేదీని మైలాపూరులో నేవాగృహములో జరిగినది. ప్రముఖురాలద్రగు జడ్జిల భార్యలు, నాయకుల భా ర్యలు, వక్తృ భార్యలు పెక్కురు 200 మందికి పైగా వచ్చిరి. సంగీతము, నాటకములు ప్రదర్శింపబడినవి. కళాస్వభార్య నివే దికమును చదివిరి. సహానియ్యురభార్య అధ్యక్షత వహిం చెను. విసెంటిమ్ము, ముత్తు లక్ష్మన్నాళ్ల మొదలగువారుపన్య సింఛిరి. లక్ష్మణకాపుగారి భార్యవిజ్ఞప్తి చేసెను.

విజ్ఞప్తి

ఈ నేవాగృహము 1923 లో స్థాపించినాము. స్త్రీల వికాసమునకు నన్ని విధముల తోడ్పడు నట్లు చేయుటయే యిందలి ఉద్దేశ్యము. భాగ్యవంతులు వీడలు అంద రును సమముగా తమతమ ధర్మముల నిర్వర్తింప నేర్చుకొలుగు నట్లు చేయుట కీనేవాగృహము స్థాపింపబడినది. ఈ గృహము స్థాపించినప్పటినుండియు 2000 మంది పిల్లలు లెల్లులు ఆదరించ బడిరి. 116 మందికి పురుషు పోషింబడినది. 40 మంది పిల్లలు పోషింపబడిరి. 150 మందికి పాంగలిపండుగ స్నాన ములు వస్త్రాలు చేయింపబడినవి. జరిపని నేర్పుకొనువారు 30 మంది, న గి పీ పని చేయు వారు 25 మంది యిట్లే ఎవరికి అభిరుచిగల విద్యల వారు నేర్చుకొనుచు 117 మంది వై వారుకాకలరు. ప్రాతగవర్న డగారిభార్యఈగృహమునుమూచి, చాలా సంతసించినది. ఆటలు, అభినయదీయబడుచున్నవి. ఈ గృహమునకు పోషకులుగా ప్రాతగవర్న డగారిభార్య, మం త్రులు, ప్రముఖురాలద్రగుస్త్రీలు పెక్కురు నిరుడుండిరి. మాన్ దివారు రాలీగారు ఒక విద్యార్థి వేతనమును దయచేసిరి. అది యీ ఏడోక మహారాష్ట్రయువతీకల్పి నాము. ఈగృహమునకు సాలుకు గుమారు 5000 ఖచ్చగును. క్రిందజేడు యీమొత్తము విరాళముల వచ్చినది. ఈపేరు కార్యోపేక్షకావ 1200 మం జూరుచేసిరి. ఇంకను 8000 రావలెను. అందుచే ప్రజలనందరిని యీ యువతీ నేవాగృహమునకు సాయముచేయునటువని కోరు చున్నామని సహానియ్యుగారిభార్య, నుజ్జులక్ష్మి, వెంకట నుబ్బారావుగారిభార్య, కానన్ గారిభార్య, అప్పారావు, గురు స్వామిశెట్టి, లక్ష్మణరావు, ఆదియర్, మాధవశాస్త్రి, పద్మనాథ నయ్యంగార్, కృష్ణశ్యామయ్యార్, కళాస్వగార్లభార్యలు, చా ముత్తులక్ష్మిగార్లు విజ్ఞప్తి చేయుచున్నారు.

గుంటూరు అన్నదానసమాజము

కడచిన 12.10.24 లేదీ మొత్తము 9.11.24 లేదీ ఆఖరు వరకు మామూలుసంతర్కాలు 5 కి 487 మంది వీరులకు భోజన మొసంగబడినది.

మరిన్ని 10-11-24 న మహారాజశ్రీ రాజా వాసిరెడ్డి జ్ఞానప్రసాదాంబ బహదూర్ మన్నె సుల్తాంగారు భూతత్వప్తి కోరకు 2 తరగతి ప్రత్యేకసమారాధన ఒకటికి హాజరైన 108 వీరులకు యీసమాజమువారి తరపున భోజనమిడిరి.

న్యాయతి మానుమంతెరావు, కార్యదర్శి.

వివాహ నోటీసు

వైశ్యకన్య సుమారు పది సం|| గలది కావలెను. వరునికి నెలకు రు 150 లు ఆదాయముగలదు.

Apply to కె. బి. స్వామి, విజయనగరం.

కావలెను

విజయనగరం తాలూకాబోర్డు గరల్ స్కూళ్లలో ఉపాధ్యాయపదవికోరకు యిదిగవ నుదహరించిన క్వాలిఫైకేషన్ గల ఆడవారుగాని, మగవారుగాని 15-12-24 లేదీ లోపుగా విజయనగరం తాలూకాబోర్డువారికి దరఖాస్తులు పంపుకొన వలెను.

1. సంగీతము, నట్టువని, రెండు నేర్పియున్న ఆడ వారుగాని, మగవారుగాని.
  2. మైమరీ, లేక లోపరుకెండరి (బ్రయినింగుఅయి సర్టిఫికేటుపొంది, సంగీతముతోగాని, నట్టువనితోగాని, ప్రపి ణతగల ఆడవారుగాని, మగవారుగాని, దరఖాస్తు చేయవలెను.
  3. శాల 1 కి రు 15-0.0 లు జీతం యివ్వబడును. (బ్ర యినింగు అయినవారికి నెల 1 కి రు 8.0-0.0 హెచ్చు యివ్వ బడును.
- తాలూకా బోర్డుఅఫీసు } పి. యల్. నరసింహారాజు, విజయనగరం 8.11.24 } ప్రెసిడెంటు

ఆంధ్రపత్రిక సంవత్సరాది సంచిక

ఆర్యులారా!

ఎప్పటి తీరున రాబోవు 'క్రోధన' సంవత్సరాది సంచికను బ్రకటింపబోవుచున్నాము. అందు సారసగ్ర, సాంఘిక, రాజకీ యార్థికాది విషయములకు సంబంధించిన వ్యాసములు ప్రకటింపబడును. తాము పూర్వమువలెనే దయతో సమూల్యములగు వ్యాసములతో సంచిక నలంకరించి మాయుద్యనుమునకుఁ దోడ్పడఁ బ్రార్థితులు.

ఈ సంచికయందు విషయవిభాగమును గావించి యేవిభాగమునకు సంబంధించిన వ్యాసముల నావిభాగమునందే ముద్రించి ఉగాదినాటి కాంధ్రుల కర్పింపఁ దలంచినాము. నియమితకాలమునకుఁ బూర్వమే వ్యాసము లన్నియు మాకుఁ జేరినఁగాని విషయవిభాగమును గావించ ననుకూలము గానేరదు. సంచికాముద్రణ మారంభించిన పిదపఁ బంపువ్యాసములను సంచికయందుఁ జేర్చుటకు వీలుండదు. కావున వ్యాసములు 1924 డిసెంబరునెల 31-వ తేదీలోపల మా కందవలెను. ప్రతివ్యాసమునను 'సంవత్సరాది సంచికకు' అని వ్రాసియుండవలెను. వ్యాసములును, వానికి సంబంధించిన చిత్రములును, ఇతర చిత్రములును సంపూర్ణ వివరణములతో నియమితకాలమునకుఁ బూర్వమే మాకుఁ బంపుదురుగాక యని ప్రార్థించుచున్నాము. చిత్రములను మాత్రమే ప్రకటింపఁ గోరువారట్టి చిత్రములను వాని సంపూర్ణవివరములను నియమితకాలమునకుఁ బూర్వమే పంపవలెను.

కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు, ఆంధ్రపత్రికాధిపతి.

లిగల్ నోటీసు

చెన్నపురి స్టాల్ కౌన్సిల్ కోర్టులో

దావా నెం 6931/1924

వాదులు:—మట్టా కొండయ్య దింటగుర్తి గురుస్వామి చెట్టి అండు కో, వర్తకులు, నెం 58 గోవిందప్ప నాయకవీధి, బాల్మోరూ, మద్రాసు.

vs

రామారావు నారాయణస్వామి, వర్తకులు, వజ్రకరూపు, గుంతకల్లుకు సమీపం.

పై వాదులు ప్రతివాదికి విక్రయించిన బియ్యము, యితర సామానుల బాబులపై కోరికలు 100 కి పం 1 కి రూ 12 వడ్డీ వద్ద రూ 218.50 లను రాబట్టుకొనుటకై ఈ దావా లేవడి, మాడవజడ్డిగారి కోర్టులో 18-11-24 తేదిన వాయిదా వేయబడినది.

ప్రతివాది సదరు కోరికల పగలు 11 గంటలకు హాజరు కానివత్తుమన ఎత్తుపార్టీ గా తీర్పు చెప్పబడును.

పి. శంకరనారాయణన్,

వాది తరపున వకీలు.

గుంటూరు పి.డి.ము. కోర్టులో

S. C. 297/23

వాదులు:— రామరాజు లక్ష్మీనారాయణ పిల్లలాయి యెదిరి

ప్రతివాదులు:— యద్దనపూడి రామయ్య పిల్లలు. యీ నంబరువాదులు ప్రతివాదులుమీద రు 42-18-6 లు ఖాతా తొల్కూ బాకీకి దావాదాఖలు చేసియున్నారు సదరు యీ దావాలో 4 ప్రతివాది యద్దనపూడి కోటయ్య కోర్టుకు హాజరుకాగ లండులకు యీదావా 20-11-24 తేదీకి వాయిదా అయియున్నది. ఆక్షేపణలన్న యడ్డ వాయిదా రోజు పగలు 10 గంటలకు హాజరయి ఆక్షేపణలు తెలియ పర్చుకోవలెను,

పి. వి. రత్నం

14.11.24

వాదులతరపున ప్లీడరు

అతిమూత్ర వ్యాధిచే కలిగిన రాచ కురువుకు అత్యద్భుత నివారిణి

నేను ఎడమ అొమ్ముపైన రాచకురువుచే బాధపడుచుంటిని. ఆ బాధగమునకు సరిగానున్న వీపు నందుకూడ మితిలేని బాధయండును. జ్వరముకూడ వచ్చుచుండును. నేను అనేక వైద్యులతో యోచించితిని. వారు అది మాంసమునుతినవేయు పుండుకు ప్రారంభవస్థయందుగల సూచనలుగలవని తెలిపిరి. ఎడమరొమ్ము చివరభాగముందు రాచకురువు మొనయుండి గుండెకాయగల భాగమునందుకూడ కొంత వరకు వ్యాపించియుండుటచే శస్త్రచికిత్స చేయుటకు సంకల్పించితిని. అద్భుతవశమున ప్రస్తుతము మద్రాసు, ఆర్మీనియన్ వీధిలో నెం 72, గృహము నందుండు పండితస్వామి శ్రీనివాసఅయ్యంగారి వద్ద చికిత్స చేసుకొనుమని కొందరు నలహించిరి వారు తక్షణమే నాకు చికిత్స ప్రారంభించి, లోనికి ఔషధము, పైపూతకు ఔషధమునిచ్చి అత్యద్భుతముగా నాకుండిన రాచకురువును బాగుచేసిరి.

పదిరోజుల చికిత్సచే రాచకురువు వగిలెను. నా వ్యాధి పూర్తిగా కుదిరినది. నేనిప్పుడు పుష్టిగాను ఆరోగ్యముగాను యున్నాను.

ఎన్. వి. పట్టుగంనాదారు

14-11-24,

ఎస్. వి. పట్టుగం అండుకో, నశ్యమువర్తకులు, తపాలపెట్టె నెం 555, మద్రాసు

వారి నలహాకట్టుము రూ 15-0-0

సెలక్టుకమిటీ చర్చలు

మదరాసు మెయిలుపత్రిక రహస్యముగనుంచ నిరాకరించుట.

శాసనసభకు, పత్రికలకు జరిగిన ఉత్తర

ప్రత్యుత్తరములు

మదరాసు శాసనసభ కార్యదర్శి నవంబరు 1 వ తేదీన అసోసియేటెడ్ ప్రెస్ మేనేజరున కంపినలేఖ:—

1924 అక్టోబరు 28 వ తేదీన జరిగిన శాసనసభాసమావేశమునందు గా. సర్. హబిబుల్లా సాహేబుగారు సభానాయకులు, మలబారు టెనన్సీబిల్లునుగూర్చి విచారింప నియమించబడిన సెలక్టుకమిటీ చర్చయంతయు మదరాసు దినపత్రికలలో ప్రకటింపబడినట్లు అధ్యక్షునకు తెలియబరచిరి. అప్పుడీ పత్రిక ప్రతినిధులు రానందున ఆసమాచారము పత్రికలకు మీద్యారా తెలిసియుండును. సభానాయకుడును, ఇతర సభ్యులునుగూడ సెలక్టుకమిటీచర్చలు రహస్యముగ నుండవలెననియు శాసనసభకు నివేదింపబడక పూర్వము ప్రకటింపబడినట్లు ఆక్షేపణయను అసంభవమనియు దలంచిరి. ఈ విషయము మీకుదెలిపి యిక్రమముదిట్టి ఆసంగతము జరుగకుండ జాగ్రత్తపడవలసిదని నేను హెచ్చరింపవలసియున్నది, మీరు జవాబు వ్రాసిన సంతసించెదను.

2

అతేదీనే శాసనసభకార్యదర్శి "మదరాసు మెయిలు," "హిందూ," న్యూఇండియా, స్వరాజ్య డెయిలీ ఎక్స్ప్రెస్ పత్రికాసంపాదకులకు వ్రాసిన లేఖ నకలు:—

శాసనసభ అక్టోబరు 28 తేదీ సమావేశమునందు సభానాయకుడు గా. సర్. హబిబుల్లాసాహేబుగారు మీ 17, 18 తీదీల పత్రికలలో మలబారు టెనన్సీబిల్లు సెలక్టుకమిటీవారి చర్చయంతయు నిందుమించు సంపూర్ణముగా ప్రకటింపబడినట్లు అధ్యక్షునికి యొకపరచిరి. నాటి చర్చలో మీ ప్రతినిధి సెలక్టుకమిటీ సమావేశమునకు రాలేదనియు, ఆసమాచారము మీకు అసోసియేటెడ్ ప్రెస్ మెద్యారా తెలిసినదనియు తెలిపితిని. అట్టి ఉపసంఘచర్చలన్నియు యితరశాసనసభలలో వాటివలెనే రహస్యములుగ నుండవలెననియు కమిటీవారు సభకు నివేదింపకముందు ప్రకటింపబడి భావ్యము కావనియు సభ్యులందరు నమ్ముచున్నారు. ఇట్టిప్రకటన యిక్రమము జరుగకుండుటకై మీ కిష్టము చెప్పవలసివచ్చినది. మీరు జవాబు వ్రాయ గోరెదను.

8

జ బా బు లు

"హిందూ"

హిందూపత్రిక యొసంగిన ప్రత్యుత్తరము:—పత్రికా సౌకర్యముల ననుసరించి శాసనసభలో కోర్కెలను మన్నించుటకు తప్పక ప్రయత్నించెదము. సెలక్టుకమిటీ చర్చలు రహస్యముగా నుంచవలెనని ఇదివరకు చెబుపడుచుండుచే నడతుప్రకటన యెట్లు ఆక్షేపణయను, అసంభవమనునో నాకు తెలియకున్నది. అట్లున్నందుకు పత్రికలు నిరసనను చెబువుట న్యాయముగనని తలచెదను.

4

న్యూ యిండియా

న్యూఇండియా ఒసంగిన ప్రత్యుత్తరము నకలు:—మలబారు టెనన్సీబిల్లు సెలక్టుకమిటీని గూర్చిన సమాచారము మాకు

సాధారణపు వార్తలవలెనే అసోసియేటెడ్ ప్రెస్ మెద్యారా వచ్చినది. తద్వారా వచ్చు అన్ని వార్తలవలెనే ప్రకటింపబడెను. దానిని ప్రకటింపబడి తప్పకుండా నేను చింతించుచున్నాను. శాసనసభ కోర్కెలను మన్నించు నుద్దేశముతో ఇక్రమము చెప్పి మాకు సెలక్టుకమిటీ ప్రకటన లేమియు పత్రికలో వేయగూడదని ఉత్తరువు వేసియున్నాను.

5

'మదరాసు మెయిలు'

మీరు వ్రాసినలేఖ యందినది. శాసనసభ కోర్కెలను మన్నించు కుతూహలము కలవారేమయ్యెను, మేము సెలక్టుకమిటీ చర్చలనేమియు, అవి శాసనసభకు నివేదింపబడకముందు ప్రకటింపబడవలసిన వాదనను చేయజాలనందుకు చింతించుచున్నాము. అట్టిచర్చల సమాచార మేదయిన మాకు తెలియవచ్చినచో అది చదువరులకు అవసరమగు ముఖ్యసమాచార మగుటచే వారి యుపయోగార్థము పత్రికలో ప్రకటింపబడి మావిధిమని దలంచెదము. సెలక్టుకమిటీ సభ్యులను తమ చర్చల రహస్యముగా నుంచుకొనమని హెచ్చరించినచో సభవారి యుద్దేశము బాగుగ నేరవేరగలదు.

6

అసోసియేటెడ్ ప్రెస్

మీ లేఖకెంతయు కృతజ్ఞులము. ఇది జరిగినందులకు మేము చింతించుచున్నాము. సెలక్టుకమిటీ చర్చలను యిదివరకు పత్రికలు ప్రకటింప ఆచారముండుటచే నవి రహస్యములని మేమునుకొనలేదు. అట్టిచర్చల సమాచారము, ఈ పత్రికలలో ప్రకటింప బడు చుండినపుడు, మేమా సమాచారమును మాచందాదారుల కీయకుండినచో మాయందు లోపము నెందువరని దలచి, సాధ్యమైనంతవరకు కష్టపడి సమాచారమును సంపాదించుచుంటిమి, ఇప్పటి కా విషయము స్పష్టపడినందులకు సంతసింపచున్నాము. ఇక్రమము సెలక్టుకమిటీ చర్చలను శాసనసభకు నివేదింపబడక ముందు రహస్యములుగను, ప్రకటింపరానివిగను గమనింతుము.

7

స్వరాజ్యపత్రిక

సెలక్టుకమిటీచర్చలు ప్రకటింపరాదని చెబువుదు మీరు వ్రాసిన లేఖ యందినది. ఇదివరకు సెలక్టుకమిటీ చర్చ పత్రికలలో ప్రభుత్వమారివద్ద నుండిగాని మీవద్దనుండిగాని యెట్టి ఆక్షేపణయు లేకుండ ముందుగానే ప్రకటింపబడుచుండెడివి. అందుచే యీ ప్రకటనయందుగూడ నెట్టి యాక్షేపణయు నుండదని దలచితిమి. వార్తాపత్రిక లేమియు సెలక్టుకమిటీ చర్చల ప్రకటింపరాదని అధ్యక్షుడివద్దకు తరచువసంగుటచే మేముందులకంగీకరింప సంసిద్ధులము.

చెన్నపురి స్టాల్ కౌన్సిల్ కోర్టులో

దావానెంబరు 2386/1924

వాదులు:— మెసర్స్ హాజి బుద్దొక్క సాహేబు అండుకో.

Versus

ప్రతివాదులు:— వి. నంజుండయ్య చెట్టి అండు సన్. పైవాదులు ప్రతివాదులకు అమ్మిన జమీనిబాబులపై నైకము రు 831.8-0 లను రాబట్టుకొనుటకై యీదావా లేవడినది. సదరుదావా మాడువజడ్డిగారి కోర్టులో 28.11-24 తేదీ శుక్రవారమునాడు వాయిదా వేయబడినది. సదరుకోరిక ప్రతివాదులు హాజరుకాని పక్షమున ఎత్తుపార్టీ గా తీర్పు చెప్పబడును.

ఇ. ర్. కృ. న్

వాదుల వకీలు

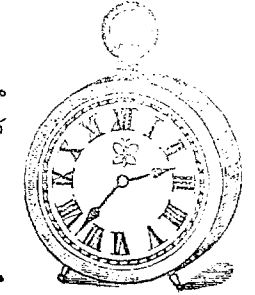
REMOVAL NOTICE.
HAMILTON & Co.,
has been removed from Villivakkam to
158-A, Broadway, MADRAS.

ప్రఖ్యాతివహించిన "బి" టైంపీసులు

యిది ప్రపంచమంతటను ప్రఖ్యాతివహించి ఎల్లరును సంతోషముతో, యుపయోగించుచున్నారు. కాలమునకు సరియైనపుంట్లను చూపునది. ధరస్వల్పము. అనేకసంవత్సరములు ఏలాటి చెడుపులేక తృప్తిగా పనిచేయును.

ధర "బి" టైంపీసు 1 కి రూ 2-8-0

వినియోగము:- వి. ఎన్. వాచికంపెని, తపాలపెట్టె 105, మద్రాసు.

మదరాసు శాసనసభ

ఇరిగేషను బిల్లుపై చర్చ

(ఫలహారానంతరము)

నిన్నటిదినము ఫలహారానంతరము శాసనసభ తిరిగి సమావేశమై ఇరిగేషను బిల్లుపై చర్చ జరిపిరి.

ప్రభుమను ఇరిగేషను బిల్లు 20 వ క్లాజుపై ఎ. రామస్వామి మొదలియారుగారు తెచ్చిన సవరణపై ఆధ్యక్షులు సవరణకు ప్రవేశపెట్టుటకు ఏలులేదని ఇట్లునుడిపిరి.

రామస్వామి మొదలియారుగారు సవరణ రెండుభాగములు గణించుచున్నది. మొదటిభాగముందు 2 వ ఆధ్యాయము లో ఎటులున్నను, 8 వ క్లెక్కుక్రింద నోటీసు అందజేయుటకు ముందుగానే క్రొత్త ఇరిగేషనును సాగుచేయుటకు గాని మరమ్మత్తు లేక అభివృద్ధిని ప్రారంభించుటకు గాని బూతుకొనిన భూస్వామి, ఈచట్టము తీర్మానింపబడిన తేదీనుండి 10 సంవత్సరముల కాలములోగ అట్టినిర్మాణము లేక మరమ్మత్తు లేక అభివృద్ధిని జరుపుటకు హక్కుగలిగి యుండును. ఇది 18 వ క్లాజును విరుద్ధముగనున్నది. 18 వ క్లాజు 8 వ క్లెక్కుక్రింద నోటీసు జారీచేయబడినపిమ్మట ప్రకటన అమలులోనున్నంతవరకు సవరణ ప్రకటనకు సంబంధించిన వర్కును ఎవ్వరును నిర్వహించుటగాని, తీసివేయుట గాని మార్పుటగాని చేయరాదు." అని తెలుపుచున్నది.

సవరణయొక్క రెండవభాగము "పై వివరించిన పరిస్థితులందు భూభాగముందు అటుల నిర్మింపబడి, మరమ్మత్తు చేయబడిలేక వృద్ధిచేయబడిన వర్కునుండి ఎంతవరకు రాసకాశము అడుగో ట్టిపరిమితిని తాను ఉచితముగ నుపయోగించుకొనవచ్చును.

ఇదివరకు తీర్మానింపబడిన 19 వ క్లాజుయొక్క సభాక్షాసనము భిన్నముగనున్నది.

వైకారణముల ఇట్టి చెంగల్పట్టునభ్యుని సవరణకు ఏమిన్ని అవకాశములేదని తలచి దీనిని ప్రవేశపెట్టుటకు సేనంగీకరించుట లేదు.

ఏ. రామస్వామి మొదలియారు గారు ఆధ్యక్షుని ఉత్తరువును శిరసావహించుచు సవరణయొక్క మొదటిభాగము నుపపాదించుట కనుజ్ఞ గోరెను.

గా॥ లామెంబరుగారు అందులకు తమకేమి ఆక్షేపణ లేదని పల్కిరి.

ఆధ్యక్షులు ఇట్టి విషయములలో నెల్ల ఆధ్యక్షుడు సభ్యులపై నాధారతడి యుండుననియు, 18 వ క్లాజును తిరిగి ప్రవేశపెట్టుట సమంజసముగాదని తమ యభిప్రాయమనియు తెలిపిరి.

20 వ క్లాజునందు "స్వంతదారు లేక స్వంతదారులు" అనుపదమునకు పదప "అతడుగాని, వారుగాని అట్లుగోరెనో" అను పదములను చేర్చవలసినదిగి టి. వెంకటరావు కాస్ట్రోగారు పుపాదించిరి. సవరణ అంగీకరింపబడెను.

45 క్లాజు

45. (1) ఏదేని నీటిపారుదల లేక మురుగునీటి పనినుండి నీరు సరఫరా చేయుటకున్నట్టి లేదా నీటి పారుదల కార్యములనిమిత్తము ఉపయోగింపబడుచున్నట్టి యావత్తు భూమి ఖాదను ఒక పన్నును విధించుట గవర్న మెంటువారికి చట్టసమ్మతమై యుండవలెను.

ఒక నీటిపారుదల లేక మురుగునీటి పనినుండి నీరు, అట్టి నీరు, సరాసరి ప్రవాహము మూలమునగాని లేక అన్యవిధబద్ధ ప్రవాహముమూలమునగాని, లేదా ప్రకృతస్థ భూమినుండి గాని, భూమిద్వారాగాని ఊట, కాలువ, కడిముట్ల మూలము నగాని, సాగుబడిక్రిందనున్న ఏభూమిపై నీటిపారుదల చేసినపుడెల్ల, లేదా ఒక జలాశయము లేక కాలువలోనికి ప్రవహించి అటుతరువాత అట్టిభూమికి నీటిపారుదలచేయు నిమిత్తము ఉపయోగింపబడి, అట్టి భూమిమీది పంటకు [అవసరముగను] లాభకరముగను దాని అవసరములకు చాలియు సుండునపుడెల్ల, నీటిపారుదల కార్యములనిమిత్తము ఉపయోగింపబడినట్లు భావింపబడవలెను:

అయితే:— (ఎ) బావుల మూలముగా నీటిపారుదల చేయబడిన భూమిపైని, ఒక ఇరిగేషను వర్కునుండి పూటద్వారా ఆ బావులకు నీరు నమ్మచున్నదను కారణమున; (బి) ఒక షల్లపుపంట లేదా నీరు పారుదలచేయబడిన వొక మెరకపంట కానిమీద పండింపబడిననే తప్ప పూట మూలముగా నీరుపారు

దలచేయబడిన భూమిమీద; (సి) 9 వ క్లెక్కు ననుసరించి అధికారము వహింపబడిన వర్కులనుండి పూటమూలముగా నీరుపారుదల చేయబడిన భూమిమీద, అట్టి భూమికి అట్టి అధికారము వహింపబడుటకు పూర్వముగూడ ఇదే ప్రకారముగా నీరుపారుదల చేయబడుచున్నప్పుడు; (డి) 19 వ క్లెక్కు ననుసరించి వినియోగింపబడిన నీరుతో నీటి పారుదల చేయబడిన ఒక ఎస్టేటులోని భూమిమీదను; (ఇ) అట్లు వినియోగింపబడిన నీటితో తడవబడిన ఒక భూస్వామియొక్క ఎస్టేటునకు వెలుపలనుండు వాని భూమిమీద, ఆ భూమి భూస్వామియొక్క సొంతమై యున్నయెడల;

రెండవ పేరాలో "వడియుట మూలమునగాని" అను పదమును తీసివేయ వలసినదిగా బి. మునిస్వామి నాయుడుగారు సవరణ నుపపాదించిరి.

ఏ. రామస్వామి మొదలియారు సవరణను బలపరచిరి.

ఇ. డబ్లిల్ల లేగారు ఈవిషయము నెరెట్టకమిటిలో నున్న అంతకు క్రితమున్న చర్చింపబడినదనియు, అందుపై శేదాభిప్రాయములు గలవనియు, సవరణ సంగీకరించుటకు కారణమేమియు గనుపించదనిరి.

సి. పి. రామస్వామి అత్యురగారు సవరణ నాక్షేపించుచు సవరణ నాక్షాపించుటవలన ప్రభుత్వదాతమునను నవ్వును వాటిల్లననియు బిల్లున కీ "వడియుట" అను భాగము ముఖ్యమనియు నుడిపిరి.

యస్. సత్యమూర్తిగారు సవరణను బలపరచుచు ఈభాగము ముఖ్యమని ప్రభుత్వమువారు ఎటుల తలంచుచున్నారో తాము తెలిసికొన జాలకున్నామనియు, వారు కోరుతున్న ఉద్యోగుల నిరంకుశత్వము నుండి స్వల్పరైతులను గాపాడవలెననియు, ప్రభుత్వము 40 లేక 50 లక్షలు నష్టపడినను రైతువారి సౌఖ్యమును రక్షణను గమనించవలయుననియు నుడిపి. అంకినీడు ప్రసాద్, పి. నుబ్బురాయన్, భానాజీరావుగార్లుగూడ అపదములను తీసివేయు సమ్మతి నిశివరతో నొసంగియున్నందులకు తమ సంతసమును తెలిబుచ్చిరి.

సి. వి. వెంకటరమణయ్యంగారు సవరణను బలపరచుచు చిన్న ఉద్యోగుల బాధలనుండి రైతులనుగాపాడ తాము ద్వేషించు చుంటిమిగాని ప్రభుత్వ ఆదాయమును నష్టపరచుటకు గాదనియు, రైతులు నీటి పన్నును చెల్లించుటకుగాని కోర్టుకు వెళ్లుటకుగాని మార్గం ఉద్యోగులకు డబ్బుచెల్లించు స్థితిలోనుండురని తెలిపిరి.

రా॥ బి॥ ఏ. యస్. కృష్ణరావు పంతులుగారు సవరణ నాక్షాపించుచు మాట్లాడిరి.

అడ్వొకేటుజనరలు సవరణ నాక్షేపించుచు క్లాజునందు రైతులకు జలయు రక్షణగలరని నుడిపిరి.

పెద్దిరాజుగారు సవరణసంగీకరించుచు రైతులను శయపరచునది ఉద్యోగులనిరంకుశాధికారము గాని పన్నుగాదనియు, ప్రజలయొక్క కష్టములను గుర్తించియే నీ సవరణ ప్రవేశపెట్టబడినదనియు, క్లాజునందలి రక్షణలు చాలియుండలేదనియు, గోదావరి డెల్టా విషయములో మెట్టభూముల పైననే గాని మాగాణి భూములందు వడకట్టు పన్నులేదనియు తెల్పిరి.

సి. వి. యస్. నరసింహారాజుగారు సవరణ నాక్షేపించిరి.

లామెంబరుగారు మాట్లాడుచు రైతులకు ఇబ్బంది గలుగునను కారణమునను అవకాశము లేదనియు 30 సంవత్సరముల నుంచి నిరాటంకముగ ప్రభుత్వమువారు గాంచుచున్న ఆదాయమును వదలుకొనుటకు ఏకారణము గనుపించదనియు పల్కిరి.

సవరణ వోటుకు బెట్టుబడి బహుళసంఖ్యాకులచే సంగీకరింపబడెను.

లామెంబరుగారు పోలుగావలయునని కోరిరి.

పోలుతీసికొనబడిన పదప ఆమోదములు 48 వ్యతిరేకులు 34 తటస్థులు 7 రని తెలుపబడినది.

సవరణ తీర్మానింపబడినది

పదప డబ్లిల్ల లేగారు 2 వ పేరాలో "అవసరముగను, లాభకరముగను" అనుపదమునకు మార్గం అవసరముగను లేక లాభకరముగను ఆనుమార్పజేయ సవరణ నుపపాదించిరి.

సి. వి. వెంకటరమణయ్యంగారు సవరణ నాక్షేపించిరి.

లామెంబరుగారు పదప "అవసరములేక లాభకరమునై మరియు దాని అవసరమునకు బావియునుండు డెల్టాను గూడ" అనుసవరణ మార్పుజేసి యుపపాదించగ సవరణవోటుకు పెట్టుబడి అంగీకరింపబడెను.

లేగారు తమసవరణ నుపపాదించుకొనిరి.

ఇరిగేషను బిల్లుపై చర్చ

నీటిపన్ను నుండి మినహాయింపులు

మదరాసు శాసనసభ

మదరాసు శాసనసభ వారీయందుము 11 గం॥ తిరిగి సమావేశమైరి. ప్రశ్నోత్తరములయనంతరము ఇరిగేషనుబిల్లు చర్చతిరిగి ప్రారంభింపబడెను. బిల్లులో 45 క్లెక్కునందు నీటిపన్నునుండి మినహాయింపబడుభూములవి వివరింపబడెను. కోటిరెడ్డిగారును శీతారామరెడ్డిగారును నూతనముగ రెండురకముల భూములనుగూడ మినహాయించుటకు సవరణల తెచ్చిరిగాని అవి సభవారీచే నిరాకరింపబడెను.

నీటిపన్ను నుండి మినహాయించుట

కోటిరెడ్డిగారు 45 క్లాజు 1 సబుక్లాజునందు (కె) అయి టమునందు మరియు అనుపదమును వదలివేయవలెననియు క్రిందివాక్యములను (ఎల్) అయిటముగ జేర్చి మిగిలినఅయిటములను తిరిగి సంఖ్యజేయవలెనని యుపపాదించిరి. (ఎల్) నదీగర్భములనుండి ఊటకాలువలన సాగుచేయబడిన భూములను మరియు కి ఈ క్లెక్కు నందు నీటిపన్ను నుండి మినహాయింపబడు భూములు వివరింపబడెను. సవరణలోని భూములగూడ మినహాయింపబడవలెనని సవరణయొద్దేశము. కోటిరెడ్డిగారు ప్రైవేటిపాదనముగా వింతువు, నీటిపన్ను నుండి మినహాయింపబడువాని ప్రైవేటరాయందు తెలుపబడిన వానినిగూడ జేర్చుట సవరణ చేపడెనని నుడిపెను. నదీగర్భములందు ఊటనీటి కాలువలు ప్రవహింపవచ్చు ఇనుకతో కప్పకొని పోవుచుండును. వానిని ప్రతి దినము క్రెచ్చుచుండవలెను. అప్రదేశములందు రైతులెంతయో కష్టపడి ఈకాలువలను ఏర్పరుచుకొని కాపాడుకొను యెన్నార. ఈ కాలువలనుసరియగుస్థితియందుండుటకు ప్రభుత్వము వారొక్కడ మ్మిడి యైనను చెచ్చించుట లేదు. అప్రదేశములందు రైతులకు వ్యవసాయ మొనర్చుటకు ఎకరమునకు రు 30 లునుండి రు 40 ల వరకు నగు చున్నది. అట్టిసందర్భమున వారిపైనింకను పన్ను లనిధించుట న్యాయముగాదు.

లామెంబరు సవరణ నెదుర్చుచు, ఎక్కువ పరిశ్రమచే మాత్రమే సాగుజేయబడుభూములను 2 వ తరగతి, 3 వ తరగతి భూములగు నేర్పరుపబడు ననియు అందుచే తక్కువపన్ను మాత్రమే విధింపబడుననియు నుడిపెను. ఇట్టి ప్రతిపాదనల వలన మినహాయింపులవలనను, పన్నుల ఆదాయము తగ్గిపోవుచుండును. అందుచే నత్యవసరమైననే దప్ప నీటి మినహాయింపుల సంగీకరింపరాదని నుడిపిరి.

పి. శివరావుగారు ప్రతిపాదన నెదుర్చుచు, ప్రతిపాదకుడు చెలిపిన విషయములను కష్టములును నిజమే ననియు, అయినను అట్టి ప్రదేశములందు రైతులు ప్రభుత్వమువారి నీటి నుపయోగించు కొనచుండుటచే కొంత పన్ను చెల్లింపవలెనని నుడిపెను. ది. బి. ఆ. కృష్ణరావుగారు సవరణ నెదుర్చుచు అత్యంతావసరమైన విషయములందు తప్ప మినహాయింపుల నొసర్పరాదనిరి. కోటిరెడ్డిగారు ప్రశ్నోత్తర మొసగుచు ప్రభుత్వమువారి పనియు శాసనసభ్యుల పనియు పన్నులనే పనులు జేయుటయే గాదనియు, అట్టి పన్నులభారము నందరిపై ననుసరిగ పంచుట వారిధర్మమనియు, ప్రభుత్వమువారు నీటివసరగురించి ఎట్టి జోక్యమును పుచ్చుకొనకదో పన్నుల విధించుట న్యాయముగాదనియు, అట్లుచూచో నూతి నీరుకూడ ప్రభుత్వమువారిదేయని చెప్పి నూతి నీటికి గూడ పన్ను విధింపవచ్చుననియు ప్రభుత్వసభ్యుడు ప్రభుత్వమువారి ఆదాయము పోవునని భయపెట్టుట న్యాయముగాదనియు, ఆదాయమే వారిసాక్ష్యమగుచో దానిని వేరువిధముగా సంపాదించవలెననియు నుడిపిరి.

సవరణ వోటునకు బెట్టుగా నోడిపోయెను.

గుంటలు, చిన్న చెరువులక్రింద సాగుకాబడు

భూములు

క. శీతారామరెడ్డిగారు:— 45 క్లాజునందు నీటిపన్ను

పదప బి. మునిస్వామి నాయుడుగారు 45 వ క్లాజు (డి) విటము తరువాత (ఇ) సవరణ వోటుకుబెట్టుబడి 39 వ్యతిరేకులు 21 అనుకూలరతో పిగిపోయెను.

లేగారు (యి) విటము (డి) ను తీసివేయవలసినదిగ నుపపాదించిరి.

(యి) విటము:—

"అట్లువినియోగింపబడిన నీటితో తడవబడిన భూస్వామియొక్క ఎస్టేటునకు వెలుపలనుండు వాని భూమిమీద, ఆ భూస్వామియొక్క స్వంతమైయున్నయెడల"

సవరణ వోటుకుపెట్టుబడి 29 అనుకూలరు, 22 వ్యతిరేకులతో తీర్మానింపబడెను.

నుండి మినహాయించబడు భూములలో నీకింది ఆయిటమును గూడ జేర్చవలెనని యుపపాదించిరి. “బి” సహజములగు గుంటలునుండియు, ఊటజులముగల చిన్న చెరువులకిందను సాగుబడియును భూములును.”

శ్రీశ్రీరామరెడ్డిగారు సైపరణ సుపపాదించుచు పల్లపు ప్రదేశముగ నుండుటచే సహజముగ నీరుగూడిన గుంటలును, చిన్న చెరువులను దక్షిణకరణజిల్లాయందు గల వనియు, వానికింద స్వల్పమైన కాలమునుభూమి సాగుజేయబడుచుండుననియు వానిని నీటిపన్నునుండి మినహాయించవలసిన దనియు నుడివెను. ఇట్టిప్రదేశము లొక్కదక్షిణ కరణాయందే గాక ఇతరజిల్లాలయందుగూడ గలవని ఇట్టివల దెలియవచ్చెను. ఇట్టి చెరువుల రక్షణకొరకుగాని వానిని ఉపయోగమునకు దెచ్చుటకు గాని ప్రభుత్వమువారేమియు చెప్పింపలేదు.

ఆర్. శ్రీనివాస ఆయ్యగారు సమరణను బలపరుచుచు, సమరణలో నుదహరింపబడిన ప్రదేశములపై నిడివరకు పన్ను విధించెడివారు గాదనియు, 1919 సం॥నుండి మాత్రమే విధించుచుండెదనియు, ఈపన్నుంతమాత్రమును వ్యాయమైనది గాక పోవుటచే తొలగించుచు చట్టమునందు నిర్ణయింపవలెననియు నుడివెను.

లీగారు:—సమరణ నెదుర్చుచు, సమరణలో వివరింపబడిన చెరువులు, గుంటలు, పోరంబోకు ప్రదేశమునందున్నదియు, ప్రత్యేకవృత్తుల ప్రదేశమునందున్నదియు వివరింపబడలేదనియు, రెండవరక మే యగు నెడల అట్టివానికింద సాగుజేయబడు ప్రదేశములను ప్రత్యేకముగ మినహాయించ నవసరము లేదనియు నుడివెను. అట్టిచెరువుల ఇరిగేషను వర్కులను పడములోనికి రావుగాన వానిని ప్రత్యేకముగ మినహాయించ నవసరము లేదు. పోరంబోకులొన్న చెరువులు, గుంటలకింద సాగుబడియును ప్రదేశములగుడ మినహాయించవలె నని యుద్దేశముగనో నీ సమరణను అంగీకరింపరాదు. ప్రభుత్వమువారి నీటి సుపయోగించునుమన్నందులకు వారు పన్ను చెల్లించి తీరవలెను.

కోటిరెడ్డిగారు సమరణ నెదుర్చుచు, ప్రతిపాదకుడు వివరించినరకముచెరువులు తమజిల్లాయందుగూడ గలవనియు నుడివెను. 300, లేక 400 ఎకరముల వైశాల్యముగల ప్రదేశములు గూడనట్లు సాగుబడి జేయబడుచున్నవి. ప్రభుత్వవారుమే, ఇట్టి సందర్భమున గమనింపవలసిన ముఖ్యమూత్రముగనెడల ఈ సమరణ సంగీకరించినయెడల చాల నష్టముగలుగును. ఈ సందర్భమున రైతులు నీటి సరఫరాకొరకు ఎక్కువపరిశ్రమ యొనర్చవలసిన యనవసరములేదు గాన మినహాయించుటవసరముగాదు.

డి. బి. కృష్ణన్ నాయుడుగారు, సమరణను బలపరుచుచు, ఈ సమరణ సంగీకరించుచో ప్రభుత్వమువారి యాదాయము లింత యుండునో తెలుపవలసిన దని లామెంబరు నడిగెను. లామెంబరు ఆ వివరములను తాను గమనినలేదనియు కాని చాల అధికముగనుండునని మంత్రము తెప్పగలనని నుడివెను.

శ్రీరామరెడ్డిగారు క్లుప్తముగా ప్రత్యుత్తర మొసగిన పై సమరణ వోటునకు బెట్టుబడి నిరాకరింపబడెను.

సభవారంతట ఫలహారములకు లేచిరి.

నెల్లూరుజిల్లాకాంగ్రెసు సంఘము

పై సంఘముయొక్క సామాన్యసభ ఈ నవంబరునెల 15 ది ఆదివారము మధ్యాహ్నము 3 గంటలకు నెల్లూరులో కాంగ్రెసు కార్యాలయమున జరుగును. బెల్లూరులో జరుగ నున్న దేశీయ మహాజనసభకు అభ్యర్థుల దరఖాస్తులను ఆలోచించుటకును.

ఆనాడే ఉదయము 8 గంటలకు కార్యనిర్వాహక సభలు జరుగును. గత మాడుమాసముల లేఖలు ఆమోదించుట, ప్రచారకుల కార్యనివేదికలు చదువుట ఇతరముఖ్యవిషయములు ఆలోచించబడును.

కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహక సభ్యులను అభిమానులను అందరును తమయొక్కనూలు చందాలను ఈ కార్యాలయముకు ప్రతినెల 10 రి లోపుగా చేరులగున పంపగోరుమన్నాను. నేరుగా గుంటూరుపంపువారు ఈ కార్యాలయముద్వారా పంప ప్రార్థన.

వెన్నెలకంటి రాఘవయ్య

జిల్లాకాంగ్రెసు సంఘ కార్యదర్శి.

బొంబాయి గవర్నరుగారు స్వస్థత జెందు

చున్నారు

బొంబాయి, నవంబరు 14:—బొంబాయి గవర్నరు గారగు సర్లెస్లీవిల్సన్ గారు యింపూయంజాచే బాధకు చున్నారు. ఇప్పుడు కొంచెము వ్యాధినియముగనున్నది. కాని ఒకవారము వరకును నాయన యేకార్యయములందును బాంక్రోఫ్ జాలరు. (ఆ. ప్రె.)

ప్రశ్నోత్తరములు

ఉద్యోగ నియామకములు

విద్యామంత్రిగారు కంగారగుట

ఎస్. సత్యమూర్తిగారు

(1) ప్ర:—ఇండియా మంత్రిగారు ఇండియా ప్రభుత్వము 96 వి. నెక్టును ప్రకారము కొన్నినిబంధన చేసిరి. ఈ సూతన నిబంధనలప్రకారము రాష్ట్రీయప్రభుత్వముల చేతి క్రింద నుండు ఆరిండియా సర్వీసు ఉద్యోగుల ప్రహేషను అధికారము, రాష్ట్రీయ ఉద్యోగుల నియామాకాధికారము గవర్నరుగారికి గలదా?

ఉ:—అవును ఈ నిబంధన సూతనముకాదు.

ప్ర:—“ఉద్యోగ నియామకములను గవర్నరుగారే చేయవలెను. అన్ని నియామకములను ఆయన ఆనుమతిని బడయవలెను. ఆరిండియా ఉద్యోగుల మార్పుటనుగూడ ఆయనయే చేయవలెను” అని గల 18 వ నిబంధన మదరాసులో ఆము జరుగుచున్నదా?

ఉ:—అవును. 9 వ నిబంధనప్రకారము ముందుగా విన్నవింపకొనకుండినచో నట్లే జరుగును.

ఎస్. సత్యమూర్తిగారు:—గవర్నరుగారు మంత్రులతో సంప్రతించి పనిచేయుచుండునట్లు తా నేరితిగా ప్రధానోద్యోగము కలిగించుకొనునా?

సర్ న్యాయ:—ట్రాన్సుమిషన్ కాలియందుగాని రిజర్వుడు కాలియందుగాని గవర్నరుగారే నియామకములు చేయును.

ఎస్. సత్య:—మంత్రులు నియామకములు చేయవచ్చునా?

న్యాయ:—ఎవరో ఒకరు ముందుగా నియామకముల నూచించవలెను. కావున గవర్నరుగారు నూచించెదరు. మంత్రులే ప్రభువు నూచనలు చేయవలెనని యీ సభ్యులు కోరినచో నా విషయ ములోచించబడును.

ఎస్. సత్య:—ఈ ఆచార మెప్పటినుండి గలదు?

న్యాయ:—1920 నుండి.

ఎస్. సత్య:—మంత్రుల విషయమున మాటలాడక ఊర కొనిరాకే వారిని సంప్రతించుటయే లేదా?

సి. ఆ. రెడ్డిగారు:—అప్పటినుండి యిదేఆచారము విద్యామంత్రిగారు గుంటూరులో దిగివెనిది అసత్యమునా?

న్యాయ:—విద్యామంత్రి నడుగుడు.

సి. ఆర్. రెడ్డిగారు:—నే నాతని యంతకు ముందే అడిగితిని. ఆయన జవాబు చెప్పెను. అట్లే వేరొకసారిగూడ ప్రశ్నించెదను.

ఎస్. సత్యమూర్తిగారంతట విద్యామంత్రిగారిని గుంటూరులో ఉద్యోగ నియామకములగుర్చి ఒసంగిన ఉపన్యాసముగూర్చి ప్రశ్నించిరి.

విద్యామంత్రి:—నే నా నాడు ఏమి చెప్పితినో నాకు జ్ఞాపకములేదు. (ప్రతికూలపక్ష సభ్యుల స్థానములనుండి పెద్ద నవ్వు ఓ ఓ అను కేకలు.)

పాత్రోగారు:—సభ్యులు సభయొక్క మర్యాదను నిలబెట్టవలెను. వారి మెదడు సరికేసికొని యుండవలెను. పెద్దనవ్వు సి. ఆర్. రెడ్డి:—మంత్రిగారు తమ ఉపన్యాసముల చదివి కొని ప్రత్యుత్తర మిచ్చెదరా?

పాత్రోగారు:—నాఉపన్యాసములగుర్చి గా|| సభ్యునికి నాకన్న యెక్కువ యభిలాషయుండుటచే ఆతనే చదువుకొనవచ్చును. సమాచారము తెలిసికొనుటకే ప్రశ్నల వేయు అధికారముగలదుకాని, క్రానుపరిశ్రమేయుటకు గాదు.

సి. ఆర్. రెడ్డిగారు:—ఒక విషయము నిజమని తెలిపినను, నిజమా కాదా యని విచార్యకేయు నుద్దేశముతో సభ్యులు ప్రశ్నించుచుండురు.

చెన్నరాష్ట్రమునందు నూతనరైళ్లు

ఎ. రంగనాథ మొదల్యారు:—(1) ఈరాష్ట్రమునందు రైళ్లునిర్మించుటకుగూర్చి యేమినిశ్చయించిరి. ఏయేజిల్లాలో రైళ్లునిర్మించుట అముల జరుపనున్నార.

ఉ:—రైళ్ల నిర్మాణపు యేర్పాటులగుర్చి నిశ్చయమునది. జిల్లాబోర్డులవారు నూచించిన యాదిగవ రైలుమార్గములను రైళ్ల బోర్డువారు నిర్మించుటకు గూర్చి ఆలోచించుచున్నారు:—

(1) వధుర, బోడినాయక నూరు, (2) నిడదవోలు న ర్నాపురం (3) గుడివాడ, భీమవరము (4) నేలం ఆత్మారు. ఉండురుపేట (5) మాయవరం. ట్రాంక్వబాప (6) తిడత్తు రైలుండి, వేదారణ్యం (7) తిన్నవెల్లి, తిరుచందూరు.

చిన్నరైళ్లు

చిన్నరైళ్లు వేసివైనెను స్థానిక ప్రభుత్వమువారి కధికారముగలదా? 1920 సం॥నుండి యెచ్చుపైన నూతనచిన్నరైలు వేయుట కనుమతించిరా? తమన్నచో కారణములేమి?జిల్లాధ్యో

గ్గురైల్వేలను చిన్నరైలులుగా నిర్మించి స్థానిక ప్రభుత్వము వారి స్వాధీనమునందుంచుకొనుటకు నూచనలేమయిన గలవాయని సి. వి. వెంకటరమణయ్యగారు ప్రశ్నించిరి.

ఉ:—రైలు, రైల్వేలైన్లుగూడ కేంద్రప్రభుత్వము క్రింద నేయుండును. వాటిని నిర్మించి పనిజేయుచుండుభారము రాష్ట్రీయప్రభుత్వాధికారమునందుండును. 1920 సం॥ యేమియు నిర్మించ బ డ లేదు. అందుకుకారణముధనము లేకబోవుట, నీక్రములు పూర్తిగా తయారుకాకుండుట, దక్షిణదేశమున రైళ్లువేయుటనుగూరి రైల్వేబోర్డువారు స్వయముగానాలోచించుట, యివియోకారణములు.

వరదలసహాయపు లేర్పాటులు

రా. బి. సి. వి. ఎస్. వరసింహారాజుగారు

ప్ర:—ఈమధ్యవచ్చిన వరదలచేనష్టముపోయిన జిల్లాలలో యేమిసదుపాయములజేసిరి. ఉ:—అక్టోబరు 15, 16 లే దీలయందు రివెన్యూసభ్యుడు 3 వ తీర్మానముసందర్భమున ఒ సంగిన ఉపన్యాసములు చదివిన తెలియగలదు.

2 ప్ర:—అచ్చోటులందు ఇరిగేషనుపనుల మరమ్మత్తు జేయుచున్నారా? ఉ:—గండ్లుసరిజేయబడుచున్నవి. పనులు కల్పించుట, సంస్థాపించుట, ఆరోగ్యయేర్పాటులు జేయుటకై ప్రత్యేకోద్యోగులు నియమించబడిరి.

3 ప్ర:—అచ్చోటుల ఇరిగేషనుపనుల మరమ్మత్తుకై యెంతవ్యయ ముంచనావేయబడెను. ఉ:—గండ్లు సరిజేయుటకును, ఇరిగేషనుపనుల పునర్నిర్మాణమునర్చుటకు రు 6 లక్షలనునట్లు అంచనావేయబడెను. సరిగాఅంచనావేయుట కిప్పుడు పీలులేదు.

4 ప్ర:—ఈధన మెక్కడనుండి సరఫరయ్యగును. ఈ పనులలో నేవయిన యీసంపత్సేరాంతములో ముగియునా?

ఉ:—సబ్సిడెంటరీగ్రాంటు కోరబడును. ఇరిగేషను సరఫరా మరల స్థాపించుటకు సకలప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. కావేరి, పెన్నార్లనుదుల ఇరిగేషను, అచ్చుటనున్న పెద్దయానకట్టువద్దగడనగండ్లను మూయించినచో పూర్తియగును. ఇది కష్టమగునకార్యమే అయినను సాధించబడును.

మద్రాసులో గతనెల 20 వ తేదీన జరిగిన మద్రాసునెల (మంగళ్ల) సభలోనితీర్మానము ప్రభుత్వమునకు చేరినదా, మద్రాసు కలెక్టరు నెవరినైన సభ్యులరం తాలూకాబోర్డు సభ్యులుగా నియమించిరాయని ఓబడలేకప్పగారడుగ, లేదనియు, తాలూకాబోర్డు నియామకములు జిల్లాబోర్డు అధ్యక్షుడు జేయుననియు బదులు వచ్చెను.

మదరాసు ఆస్పత్రులందు నర్సులు

మదరాసు ఆస్పత్రులలో నర్సులు నియమిత సంఖ్యగలరా? వారికి తగినజీతములు లేనందున కావలసినంతమంది లభింపకున్నారా? ఏ ఆస్పత్రులందు యెందరుగలరు. అని సర్జేము సిమ్సంగారు, ప్రశ్నించిరి.

ఉ:—అన్ని ఆస్పత్రులందు నియమితసంఖ్య గలరనియు వేతనము లభిస్తున్నది జేయుటచే తగినంతమంది లభించి:నియు, యాదిగువరీతిని గలరు:—

జనరలు ఆస్పత్రి	122
రాయపురం	35
రాయపేట	10
ప్రేమిల, శిశువుల ఆస్పత్రి	78
కండ్లయాస్పత్రి	6
కుష్టురోగవైద్యశాల	1
క్షయదగ్గ ఆస్పత్రి	4
ప్రేమిలకోవిజ్ఞోతియా ఆస్పత్రి	27
మానసికచికిత్సాలయ	9

ఏ ఆస్పత్రిలోగూడ నర్సుల తగ్గించలేదు. 287

ఆస్పత్రుల మితవ్యయము

మితవ్యయ విధానాంతరము, పూర్వము ఆస్పత్రులలో రోగులకు ఆహారపదార్థము లిచ్చుటయందు గల వ్యత్యాసమేమి.

ఉ:—రాయపేట ఆస్పత్రి, కుష్టు, కండ్ల, మానసిక వైద్యశాలలందు మాత్రము తగ్గింపబడెను. ఇతర ఆస్పత్రులందు మార్పులేదు.

ప్ర:—ఆస్పత్రులలో నివాసముండి బాగుచేయుచుకొను రోగులసంఖ్య మితవ్యయ విధానము వచ్చిన పిదప తగ్గినదా?

ఉ:—మొత్తముపైన తగ్గలేదు. 6 ఆస్పత్రులందు హెచ్చెను. రెండింటిలో తగ్గెను. 1923-24 సం॥ మొత్తటి ఆదమసములలో మొత్తముపైన 15,20, 16,207 నుండెను.

వైద్యశాలలను సాయంత్రమువేళల మూయించ ఆజ్ఞాపించియుండిరా యనలేదనియు, పురపాలకసంఘములు తమముతోచిన డాక్టరులను నియమించుకొనవచ్చునా యనియు కె. శరభారెడ్డిగారు ప్రశ్నింపగా, పురపాలకసంఘాధ్యక్షులు నియోమకములుచేసికొనుచుండురని ప్రత్యుత్తరమువచ్చెను. సంద్యాలతాలూకాబోర్డువారు స్వయముగా నియమించుకొనగోరుచు అర్హి పెట్టుకొనలేదని దెలిసెను.

వంగరాష్ట్రమున క్రొత్త నిర్బంధచట్టములు

మహాత్మని సంపూర్ణ వ్యాసము

నర్తక బహదరు సప్తాగారి అభిప్రాయము

మహాత్మనివ్యాసము

ఒడంబడిక

ఎంగుయిడియూ

నేను స్వరాజ్యపక్షమువారికి సమర్పించగల దానినంతను సమర్పించుటకు తగిన త్యాగశక్తిని నాకొనంగినందులకు నేను భగవంతునకు ప్రణమిల్లుచున్నాను. నేను నా విత్తమును తలచిన దానికంటె అధికముగానే నేనుకానికి సమర్పించగలిగితిని. స్వరాజ్యపక్షమువారు నా కవకాళ మిచ్చినందులకు నేను కృతజ్ఞుడను. అసహాయోద్యమ! విధానమునందలి నిర్మాణ కార్యక్రమములను కలుగు ఫలితమును గూర్చి వాడుకదేవత గాఢవిశ్వాసము చాలమందికి లేదని నేనెరుగదును. నాలుకు పాపలాభంబాదరకు రద్దయినది నెలకు 2000 గజముల నూలువడుతును పెట్టుట చాలమందికి కష్టముగానే యున్నదిగాని దేశము కొరకును వికమత్యముకొరకును వారు ఆవరతులు అంగీకరించిరి. అందులకు వారినెంతయు కొనియాడెదను.

స్వరాజ్యపక్షమువారిని

ఈ ఒడంబడికవలన స్వరాజ్యపక్షమువారికిగూడ బహిష్కరణపక్షమువారితో సమానముగ స్థానమే కాంగ్రెసులో లభించును. ఓట్లపద్ధతిని దాని ఫలితమును వదలదలచినచో యిటుల జరుగక తప్పదు. దౌర్జన్య పరిత్యాగమునగా తన సిద్ధాంతములకు భంగము కలుగనంతవరకు ఆత్యధికముగ త్యాగము చేయుటయే, పట్టుబట్టిన వదలుటయే. తమ పక్షము వృద్ధిచుచున్నదని స్వరాజ్య పక్షమువారు నుడువుచున్నారు. దౌరతనమువారికి స్వరాజ్యపక్షమువారు ఒత్తిడిని కలిగించ గలిగినది ఒప్పుకొనక తప్పదు. దానివలన కలుగు ఫలితమును గూర్చి భిన్నాభిప్రాయము లుండవచ్చునుగాని ఒత్తిడి కలిగిన మాట మాత్రము నిశ్చయము. వారు దీక్షను, క్రమపద్ధతిని, పట్టుబట్టిన, కట్టుబడి, నిర్భయత్వమును వాగుగా వెల్లడిచేసిరి. కాసనసభలకు వెళ్లుట నుంచి అని ఒకసారి అంగీకరించినచో వారు కాసనసభలకు వెళ్లి నూతనశక్తిని కలిగించినట్లు నిశ్చయము. వారు కాసనసభలలో అమృతముగా విజృంభించుచుండుటవలననే దేశీయులు తమ విధిని మరచి స్వరాజ్యపక్షమువారివలన పూర్తిగా నాకర్షింపబడినందులకు నావంటివారికి విచారము కలుగుట నిశ్చయమే యైనను మన దేశీయులలో మహాసమర్థులగువారికి కాసనసభల యందు గట్టినమ్మకము తొలగినంతకాలమును కాసనసభలవలన కలుగ గలిగినంతవరకు లాభమును బడయుటయే దేశీయులకర్హమగును. నేను నిష్కర్షగా అసహాయవాది నే యైనను స్వరాజ్య పక్షమువారి భావములను సహించుటయును వారితో కలిసి పని చేయుటనేగాక చేతనైనంతవరకు వారిని బలపరచుటగూడ నాకు విధియైయున్నది.

అసహాయోద్యమమును విరమించుట

అసహాయోద్యమమును తాత్కాలికముగా విరమించుటవలన అసహాయవాదులలో వ్యక్తుల కెట్టి యిబ్బందియును కలుగదు. వారు తమనమ్మకమును విడువ నవసరములేదు. అట్లు వారు తమ నమ్మకమును దిగనాడినచో వారికొరవమునకు భంగము కలుగకమానదు. అసహాయోద్యమము విరమింపబడిన మాత్రమున నాబిరుదులకు చిహ్నములను వతకములను మరల నేను ధరింపగోరను. మరల న్యాయ వాద వృత్తి నవలంబించువాడగాను. నా బిడ్డలను ప్రభుత్వము వారి పాత శాలలకు పంపించును. ఈరీతిగా అసహాయోద్యమము విరమింపబడిన ను దాని యందు గట్టినమ్మకముకలవా రెప్పటికిని అసహాయవాదులుగానే యుందురు. అట్టినమ్మకములేక కాంగ్రెసువారి ఆజ్ఞయను కారణమున విధిలేక అసహాయోద్యమము నవలంబించినవారిపుడు దానిని వదల నేయదలచినచో వారి కవకాళ మేర్పడును.

అతిద్యమమునందు గట్టినమ్మకములేనివారిపుడు అసహాయోద్యమమును వదలినను వారికెట్టి అపఖ్యాతియును అగౌరవమును కలుగదు. అసహాయోద్యమము విరమింపబడినచో అసహాయవాదు లెవ్వరునుగూడ అసహాయోద్యమము కాంగ్రెసు వారి విధానముని బోధింపగూడదు. ఇతరులెవరైన అసహాయోద్యమము నవలంబింపదలచినచో అట్లవలంబింపగూడదు. అది యిప్పుడు విరమింపబడినదిఅని ఎవరైన బోధింపదలచినచో అట్లు బోధింపట కెట్టి ఆక్షేపణయును లేదు.

నూలువడుతున్నవరకు

స్వరాజ్యమును బడయుటకును విదేశీవస్తువులను బహిష్కరించుటకును నూలువడుతున్న ఖద్దరును కట్టుటయు ఆత్యవసరముని నేను గట్టిగా నమ్ముచున్నాను. కాని స్వరాజ్యపక్షము వారికి నమ్మకములేదు. అట్టిసిద్ధిలోగూడ కొంతసవరణతో నూలువడుతున్న వరుకు ఓటింగు నిబంధనగా ఏర్పరచుటకు ఖద్దరును తయారుచేయుచుండుటకు స్వరాజ్యపక్షమువారింగీకరించుట వారి పట్ల గొప్ప త్యాగముని యే నేను నమ్ముచున్నాను గాన నైకమత్యముకొరకు వారు చేసిన యీ త్యాగమునకు నేను మిక్కిలి కృతజ్ఞుడను. ఈ నిబంధన నిట్లు సవరించుటకు సమ్మతించి (బహిష్కరణవాదులు) వారుగూడ దీనివలననైనను చాల లాభము కలుగగలదని గ్రహించకమానరు. నాలుకు పాపలాభంబాదరతోనే చెల్లిపోతుండ నెలకు 2,000 గజములనూలు (వరిసభ్యుడును యియ్యవలెనని విధించుటవలన ఆత్యధికముగ లాభము కలుగుట నిశ్చయము. దేశము నకు కావలసిన బట్టలనుగూర్చి పరిశ్రమై ఆధారపడగూడదను విషయమును కాంగ్రెసువారి రంధరును నమ్ముచున్నారను విషయమందువలన స్పష్టము కాగలదు. చాలమంది నూలువడుతుంటే తప్పనిసరియగును. ఆరీతిగా ద్రవ్యము ముఖ్యముగా చేరవలసిన తావులకు చేరుచుండును.

నిబంధనలోని సవరణ

స్వయముగా వడకనను వడకకపోయినను నెలకు 2,000 గజముల నూలుపంపిన చాలునని నిబంధన సవరింపబడుటచే హెచ్చుమందినూలువడకరనియుచాలమంది నూలుకొనియే పంపుచుండురనియు రాజకీయసభలకు వెళ్లునపుడు మాత్రమే ఖద్దరు బట్టలను ధరింతురుగాని ఎల్లప్పుడు ధరింపరనియు కొందరు విచారపడుచున్నారని తెలిసినది. ఎల్లవారును నూలువడకవలెనను సంకల్ప మిదివరకు నాకొక్కరికి మాత్రమే కలిగినది. ఆ సంకల్పమును మార్చుట అవసరమని నాకు తోచినందున అమార్చునకు నేనే సమ్మతించితిని. అమార్చు జరిగిననుగూడ చాల లాభము కలుగకతప్పదు. విచ్చిక్రముగ నూలు వడుతున్నాం సంఖ్యయును ఖద్దరుబట్టలను నేయువారి సంఖ్యయును చాల అధికమగుట నిశ్చయము. నూచనపూర్వకములు, విచ్చిక్రములు నగు సంస్కరణములు చేరు. ఓటునిచ్చు అధికారమునకు సంబంధించి పని బంధనకుచేరిన సంస్కరణలు చేరు. ఈ సంస్కరణలు నిర్ధారణగా నుండవలెనగాని ఆకాశ పంచాంగముగా నుండగూడదు. ఎల్ల వారును జరుపుటకు వీలైనవిగా యీసంస్కరణ లుండవలెను. ఏలయనగా అట్లు జరుపని వారికి ఓటునిచ్చు అధికారమే రద్దగును. మనలో గాఢమగు నమ్మకము కలవారు వైతము అహర్నిశలు ఖద్దరునే ధరించుట సాధ్యముకాక పోవచ్చునగాని కాంగ్రెసు సభలకు వచ్చినపుడు ఖద్దరునే ధరింపవలెనను విధియున్నచో అనేక రకముల దుస్తులను కొని పెట్టుకొనవలసివారు చాలమంది ఎల్లప్పుడును ఖద్దరు బట్టలనే ధరింపవలసినవారగుదురు. అట్టివారి సంఖ్యయే హెచ్చుగానుండును కాంగ్రెసుపట్ల గాఢమగు భక్తిగలవారికి కాంగ్రెసు పనిలేని ఘడియయే యుండదు. ఇది కాంగ్రెసుపని యిది యితరపని అని వేరుచేయువారికి కాంగ్రెసుపట్ల గాఢ భక్తి లేదనియే యూహింపవలసియుండును. కాంగ్రెసు పట్టి కలలో! వేలకొలదిసభ్యులుండవలెను. వాకే ఓటరులు. వారందరును ధనవంతులుగా నుండరు. వారు రెండుయూడు తకముల దుస్తులను కొనవలరు. వారు నెలనెలకు 2000 గజముల నూలుకొని పంపకాలరుగాన వారనుదినమును కనీసము ఆరగంట నేనైన తప్పనిసరిగా నూలువడకెదరు. కాంగ్రెసు వలంబింపదరును విధిగా నూలువడకవలసియుండును. వారు నూలు వడకవలెను.

దులకు బోధింప బోయినచో వారు పరిహాస పాత్యులగుదురు. కాన దేశీయులు సహృదయులతో పనిచేసినచో అంతయును సరిగానే జరుగగలదు.

కాంగ్రెసువారు ముఖ్యముగా ఆమోదింపగోరెదను ఈ ఒడంబడిక మనపూర్వకముగ నూచనయే యనినను మరియొకసారి తెలుపుచున్నాను. ఒడంబడికలో నేనువ్యక్తిపరముగానే సంతకముచేసితిని గాని దాను సామాన్యజనులము స్వరాజ్యపక్షమువారి పత్రికలుగా సంతకముచేసిరి. గాన స్వరాజ్యపక్షమువారు నేనొక్కడనుకలసి యీ నూచనలను చేసితిమి. నేను సంతకముచేసితినిగా వీనినామోదింపవచ్చు బాగుండదని నాయందుగల గౌరవములచే మొగ సూటమివలన ను ఆమోదింపగూడదు. లాభముకలుగునను నమ్మకముననేనే ఆమోదింపవలెను. అటులు నమ్మకముతో ఆమోదించిననేగాని యొకమత్యమునుకలుగదు విదేశీవస్తువులహిష్కారమును కొనసాగదు. మనకుకావలసినవి ముఖ్యముగా నీరండే దేశమునందనిపక్షములవారును ఏకీభవింపవలెను. విదేశీబట్టలను పూర్తిగా బహిష్కరింపవలెను. దేశీయులందరును నూలు వడుతుంటే ఖద్దరు బట్టలను కట్టుచుండిననేగాని విదేశీబట్టలను పూర్తిగా బహిష్కరింపవలెను. అసహాయోద్యమమును విరమించుటయును, స్వరాజ్యపక్షమువారిని మనపూర్వకముగా కాంగ్రెసులో చేర్చుకొనుటయును, ఖద్దరును కట్టుటయును, స్వయముగా వడకగాని వడకించిగాని నూలు పంపుటయును, కాంగ్రెసువారికిని యితర నాయకులకును సంతృప్తికరములుగా నుండకపోయినచో వారినూచనలను స్పష్టముగా తిరస్కరింపవలెను. తమ నూచనలను దేశీయులకు తెలియజేయవలెను. స్వల్పకారణముల కొరకు చిరకాల ప్రవర్తనములను సంకల్పములను మలకనగా వదల వలెనను వదలగూడదు." అని మహాత్ముడు వ్రాసెను.

నర్తక బహదరు సప్తాగారు

బెంగాలీపత్రికకు వ్రాసిన లేఖ

"నిర్భాగవిషయమున ఉదారభావముతోగూడిన రాజనీతిజ్ఞుడు నూచించుపద్ధతి కనబడిననేగాని దేశసామాన్యజిత్తి బాగుపడుట కవకాళములేదు. రాజ్యాంగపద్ధతి అతివిశులుగాను అతిక్లిష్టముగాను యున్నది గాన స్థిరఫలితములు కలుగవలెననిన నూతనసాధకవర్తమను ఏర్పరుపవలసి యుండును. ఆకావిశ్వాసములను కలిగించి ప్రజలలో నిశ్చయ కలిగిన అవిశ్వాసమును తొలగింపవలెను. దేశీయులు మొదట ఏకాభిప్రాయము కావలెను. స్వరాజ్యము, రాష్ట్రీయపరిపాలనము, భారత-రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వముల సంబంధము, ఓట్లనిచ్చుటకు అర్హత, దేశరక్షణము మున్నగువిషయములను నిర్ధారణచేయుటకు దేశీయులు ప్రయత్నింపవలెను. వీనినిగూర్చి ఆలోచించి రిపోర్టుచేయవలెను అన్ని పక్షములవారును కలిసి తమప్రతినిధులనుకొద్దిన ఒక ఉపసంఘముగా ఏర్పరుపవలెను. ఇవి ముఖ్యసభ్యులుగాన వీనినిగూర్చి దేశీయులలో ఏకీభావము కలిగినచో దౌరతనమువారితో వ్యవహరించుట చాల ముకరమగును. అప్పుడు దేశీయులందరును ఏకీభవించెదరు గాన దౌరతనమువారు అలక్ష్యము చేయవలరు" అని సప్తాగారు వ్రాసిరి. (ఆ.ప్రె.)

బొంబాయి సభలు

సత్యమూర్తిగారి ప్రకటనము

పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారు నాకు నేడిటుల తం. వార్త నంపిరి. "భారత స్వరాజ్యసంఘ సభ్యులును, (ద్రవిడరాష్ట్ర) స్వరాజ్యసంఘ సభ్యులును యీనెల 21 వ తేదీ మొదలు 24 వ తేదీవరకును బొంబాయిలో జరుగనున్న సభలకు ముఖ్యముగా రావలెనని వారికి తెలుపగోరెదను. ఈనెల 20 వ తేదీ ఉదయమున గాంధీమహాత్ముడు తమతో స్వయముగ మాటలాడ గోరుచున్నాడని స్వరాజ్యపక్షము వారి కందరికిని కాసనసభ్యులకు సభ్యులకందరికిని గూడ తెలుపగోరెదను. కాసన సభ్యులకందరికిని ఆహ్వానములు ప్రత్యేకముగా టపాలలో పంపితిని. వానినివారి కందజేయగోరెదను." అని పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారు త్రవ్వితవార్త నంపిరి. ఆహ్వానములు చేరగానే కాసన సంఘ సభ్యులకందజేసెదను. కొంత శ్రమ కలిగినను సహించి వారందరును ముఖ్యముగా బొంబాయి సభలకు రావలెనని కాసన సంఘ సభ్యులను స్వరాజ్య సంఘ సభ్యులుగూడ నేను కోరుచున్నాను" అని మహాత్ముడు వ్రాసిరి.

మరణానంతర జీవితము

ఒక అత్యుపదేశము.

అఖిలభారత ఆధ్యాత్మిక సంఘ కాన్ఫరెన్స్ యొక్క ప్రాథమిక ప్రకారానుసారము ఇట్లు పోయినట్లున్నది:—

భారతదేశపు పురాణములందును కాన్ఫరెన్సులందును, ఉత్తరలోకములగుర్నియు, మరణానంతర జీవితమును గూర్చియు, భూతముల వృత్తాంతములగుర్నియు, అయ్యవి యిహజీవి, తమనందలి కర్మఫలమునుబట్టి ఉత్తము అధోలోకముల బొందుననియు వర్ణనలనేకములుగలవు. హిందువులు శ్రేయోకర్మలన్నియును అపరకర్మ, అర్థికము, శ్రాద్ధము మున్నగునవి యీ సమ్యక్ముమీదనే ఆధారపడియున్నవి. కాని అసాత్మికవాదులు యీవిషయముల ప్రాముఖ్యమును గ్రహింపకుండ యిహజీవితము నట్టిమాత్రమున చెప్పవలయును. అయితే ఆచారకర్మము మాత్రము అనుసరించుచుండుదురు.

కాని యీవిషయమునే అమెరికా, యూరప్ ఆధ్యాత్మిక శాస్త్రజ్ఞులు, మృతాత్మలను ఆవాస జేయుటయు, మాటాడుటయు, సాధ్యమని ఆనేకపరీక్షలను జేయుచున్నారు. ప్రతి కాపాటకు లీమిషనులు సంతోషము అభిరుచితో అత్యుత్సాహముగ జదివియుండవలెను. చచ్చిపోయిన అత్యుత్తమ ధార్మికముల దీక్షి కొన్నట్లుగూడ చాలకుండి వినియుండవలెను.

కాని భారతదేశమున యీవిషయమున యెక్కువ అభివృద్ధి జరిగినది చెప్పవలయు. ఐనను అఖిలభారత ఆధ్యాత్మిక శాస్త్ర విచారణ సంఘము భారతదేశమునందీ శాస్త్రమును విద్యావంతులలో వ్యాప్తముజేసి ఆధ్యాత్మిక విజ్ఞానము గలుగునట్లుజేసి ముక్తి మార్గము జూపవలెనని యుద్దేశించియున్నది.

ఈయుద్దేశముతోనే హిరణ్యయోగి అత్యుత్సాహమున సదేశము నందు ప్రకటించుచున్నాడు. ఈసందేశమును దక్షిణ దేశమున అద్భుత మానసిక శాస్త్రజ్ఞుడును, అఖిలభారత మానసిక శాస్త్రాధ్యక్ష సంఘసభ్యుడునగు ఆర్. వెంకటేశ్వరకృష్ణ పరిగ్రహించి. ఈ హిరణ్యయోగి యెంతోతెలియదు. అసాత్మికవాదావాదము నీడవచ్చెను. ఈసందేశమునొసంగెను. అందుచేల్చి ననంగతులు సత్యమాయన ఆ ఆశ్చర్యమున చిహ్నముగా ఆసాములోనున్న బంధువులతో నుత్తరప్రత్యుత్తరముల జరుపగా నిజమని తెలిసెను. అమె చనిపోయినట్లు యేవత్రికలలోను ప్రయోగించుట తదనికూడ అమె బంధువులు దెలుపుచున్నారు. వెంకటేశ్వరకృష్ణ పరిగ్రహించి ఆశ్చర్యమున అత్యుత్సాహమున జరిగి ఉత్తరప్రత్యుత్తరముల మాలములుగలవు. వీనినమృతమును తెలుసుకొనగోరువారు 'వివరసంభాషణము' అనుపుస్తకము 'తాతాభారతశాస్త్ర సంఘము' వారు ప్రయోగించుచున్న గ్రంథమును చదివినయెడల మరికొన్ని సంభాషణలు తెలియగలవు. చావగానే పరుగునట్టిసంగతులన్నియు తెలుసుకొందేశము 1922 నవంబరులో వచ్చెను. అది యీక్రింద ప్రకటించుచున్నాడు:—

అత్యుపదేశము

ఈ కేరళమును విడిచి అత్యుపదేశమును పుడు, సోపానమువలె మహాదశకాళము అఖండమైనది నక్షత్రముల వెల్లడతో బ్రొక్కబడి అచ్చటచ్చట ప్రకాశించుచున్నట్లుగా నుండినది. ఇట్లు దాదాపు రెండుగంటలుండెను. అంతట యీకేరళభారము పోయినట్లు దెలుసుకొంటిని. ఉత్సాహ పరవశమైతిని. బంధువులు యేడ్చెదరని నాకదివరకే తెలియుట చేత నాకేమియు అనిపించలేదు. ఆప్రపంచమున చాలముఖములు తెరిగినవి సంతోషముతో చేతులుసాచి నన్ను కాగలిగియుకొని వారితో గలియి స్నానమునొసంగెను. ఒక్కనిమిషములో వారితో జేరితిని. వారొక్కొక్కరు తమతమ వాసములకు నన్ను గొంపోయిరి. ఆ పరిలోక ప్రతిభ విరు ప్రతిభోజను యోగముద్రలోనున్న పుడు మీ అత్యుపదేశము సంఘాతము జేయుచుంటే తెలిసినదేగావచ్చును. నాక్రిందమిత్రులు నాలోక యీ వాసమును సిద్ధముజేయ ప్రయత్నించుచుండ నేను నిల్చునిన చోటికి ఒక సాక్షుగాటి నుండర విగ్రహము వచ్చెను. అప్పుడు నా వద్ద నున్న వారందరూ ఆ విగ్రహమునకు అభివందన మొనరించి, ఆ విగ్రహము గూడ ప్రత్యక్షమందనము జేసెను. అయ్యది నన్ను విశ్వాసము యొక్కభింపెను. నేనున్నతావు రెండవమట్టు స్వర్గములో మూడవ అంతర మనియు నేనందుండ రాదనియు జేసెను. నాయందు మందు దయజూపిన మిత్రుల నాజేమింది ఆ విగ్రహము వెంట న్నమిత్రతో భక్తితో జనితిని. ఆకాళము నిర్మలముగ నుండెను. పరిసరములు మనోహరముగ నుండెను. అచట స్వర్ణభూకారణ మేమియు లేకుండెను. అచట నున్న వారందరు సంతోషముతో సంతోషముగ నుండిరి. నాకక్కడనుండు ముగ్ధులను దగియు, అచట నుండనివారియు నానేత నడిగితిని. అప్పుడు నేను ఉత్తమలోకమున కర్తవ్య గలదని చెప్పెను. అయాత్మ యిట్లు జేసెను. "ఉత్తమపతిత్రయ బోవు మూడవలోకమున కు బోవలెనని జ్ఞాపకముమొనెను గాని యీపరిసర ప్రాంతముల బొందు సాక్షులతో తృప్తిజేందవలదు. ఇవటనే యుండునెడల నీవు ముందుకు జనవలవు. నీవే మంచితము నచ్చి

నపుడు పోగోరవలెను. ఇప్పుడు నిన్ను నేను మూడవప్రపంచద్యా రముననున్న చక్కని యుద్ధానామమునకు దీసికొనిపోయెదను. అచట కాంతియునిశ్రాంతియు నీకుగల్గును." అయాత్మ నన్నంత అతోటలో నొక మేడలోనికి దీసికొనిపోయెను. అందు మహా కాంతిని గలుగజేయు పరిస్థితి లన్నియు నుండెను. అయ్యది నాకు తాత్కాలికవాస మయ్యెను. ఉద్ధానవనము చూచుటకు మనోహరముగనుండె అచ్చటచట పల్లవములతోను జల యంత్రములతో నొప్పానముండెను. అచట నీకు పరిశుభముగ పోయియుగ నుండెను. తోటలో తూర్పుములను చక్కని దేవాలయము! సర్వ శోభితమై యుండెను. ఉదయమున సాయంత్రమున గూడ కొన్ని దివ్యవిగ్రహములు అచటికి వచ్చి లక్ష్మీనారాయణుల పూజించుచున్నట్లుగాంచితిని. యోగులును సన్యాసులును గంటలకొలది దేవాలయమునందు కూర్చుని మంత్రోచ్ఛాటన జేసెదరు. వాని యర్థము నాకు దెలియలేదు. అభావయేదియో తెలియదు. ఆ ఉచ్చారణయే పవిత్రవంతముగ గాన్పించుచున్నది. ఉద్ధానవన సౌధమునందు కొంత విశ్రాంతిగైకొని దేవాలయమునకు వచ్చితిని. అచట మహాదానంద కృష్ణగురమును వింటిని. నా చుట్టును నాతాపరణమునందున్న మాధుర్యమేమి. ఆగ్రాహుర్యమే. హృదయానందము గలుగజేసి భయములేకుండ జేసి యెప్పుడును కాంతి కాంతి, కాశ్యతానందమును జేకూర్చునదేయిహ లోకము నందెవరును కనుగొన జాలరు. కాంతి అద్భుతగా నమ హృదయమును సంశోభించును. అపిజాతంత్రులను ముట్టుకొనగనే కాంతిమాధుర్యమును అపరిమిత బంధువులు గాన్పించెను. అంతట నేను నిద్రపోతి. నిద్రలో నొక అద్భుత దేవాలయమును జూచితిని. నేను జీవించి యుండగా నాలోకమున జూచిన దేవాలయము లేనియును దీంతో సరికావు. అఖండవిస్తారముగ నుండెను నలువరాశి కంబము అందెను. అందలి చిత్రపులను చెక్కడములను సజీవముగ నున్నట్లుండెను. అందు నారాయణ మహాదేవుని సింహాసన ముండెను. దేవాలయ మంతయు దివ్యపూర్వ మయ్యె అద్భుత కీర్తనలు వినిపించుచుండెను. ఆనధుకగానము కొంతంతయుండి ఆగెను. నేనాతరచియున్న ద్వారమువైపు జూచితిని. అచట గొప్ప కాంతి గన్పడెను. అందుండి ఒక వాక్కు వినిపడెను. ఆ వాక్కు యే మనో వినిపడలేదు. అమాట్లాడున దేవతో కనుబడమాలెదు.

దివ్యస్త్రీలోకము

అంతయు నయిపోయిన వెనుక నేను నిద్రలేచితిని. ఈ అద్భుత దేవాలయమే ఉత్తమస్వర్గ భాగ మైనయెడల అట్టిస్థానమును జేరుటయుత్కృష్టము గాదానియ ననుకొనుచుంటిని. నాప్రక్క ను నాదివ్యనేత చిరునగవుతో నిలుచొనగానే యీభాషము లన్నియు బోయెను. అంతట ఆనేతనన్ను దేవాలయము వెనుక గాదిసికొనిపోయి ఆస్వర్గముయొక్క దిడ్డినమ్మమును తనసంచి లోనున్న తాళపుచెవితో దెరచి పామ్మనెను. అట్లేజేసితిని. మరింత యెక్కువఅద్భుతము గాన్పించెను. చక్కని నదీభాగమున నిల్చునియుంటిని. అనులక్ష్మి కనుబడనంత పెడల్పుగ నది యుండెను. నీరుతడుగుననున్న యిసుక గనబడునంత శుభ్రముగనుండెను. ఆనదివైపుగాలినునోహరముగనుండెను. అప్పుడు నానేతనన్ను స్పృశించి వత్సావనమీనదని దాటవలయును రమ్ము అనెను. నేను నల్లె యని వెంట జనితిని. త్వరలోనే ఒక చిన్న పడవనీక్రింది. అపడవ దానంతట నదియే హంసవలెనడిచి పోయెను. అనుబడుజేరితిని. అచట దిగగానే నానేతయెవరో యింకొకరు రావలెనని కనిపెట్టకొనియుండెను. అచ్చొప్పు శుభ్రముగనుండెను. అప్పుడేతపస్విను లిద్దరవచ్చిరి. వారునన్ను శంఖోపమతో సత్కరించిరి. అదివరకు నాకునేతగనుండినవారు విడిచిపోవుచు "వత్సావ, యిదియే నీవుండవలెనోకము. ఇప్పుడు ప్రవేశించుము. వీరిద్దరు నీకు సహచరులుగ నుండురు. వీరు భూలోకములోనుండి అద్భుతకర్మలజేసిరి. పత్రిత్రలుగనుండి భర్తలనుప్రేమించిరి. అందుచేని వారలన్నిచటికి దీసికొనివచ్చెను. వారిభర్తలపేరికి కొల్పోయిన వీరిమాట మరచిరెండ వందేజిజేసికొని కూతుళ్లను కొడుకులనుగనిరి. ఈవిధముగ వారు సంసారములో ముడిగిపోయివైలోకమునుండి యీయిద్దరు స్త్రీలును మామమండిని మరచిపోయిరి. వీరిద్దరును తమభర్తలు తాముద్రవ్యులొప్పు గుంటలలో బడకుండ ప్రయత్నములజేసిరి. వారు వీనిని లక్ష్యముజేయక వారివృత్తము ప్రకారమే యుండిరి. ఈ స్త్రీలు తమ ప్రయత్నములు నిష్ఫలములుకాగా తపస్వినులై తపమాచరించుచున్నారు. వారు మరలతమ భర్తలతో గలుపుమని భగవంతుని ప్రార్థించెదరు. వారి భర్తలు కేశవముల విడిచి ఆలోలోకమున నుండుటచేత వారు వైలోకము జేరి యీ తపస్వినులజేరుట కింకను కొన్ని జన్మకైత్రవలెనని వారు చెప్పిరి." నేనుపుడు వారితో

నున్నాను. నేనంటే వారికి చాలక్రింది. ఈ అద్భుతప్రపంచ విషయములన్నియును నాకుదెల్పిరి. నేనును వారి ననుసరించుచున్నాను. నామీద వారికి అంతప్రీతి యేలనో నాకుదెలియదు. వీని యిన్నిటికన్న ముఖ్యము యింకను భూలోకమున నున్న నాభర్తను పొందవలెనని కోరికయున్నది. ఆయన హృదయము నాకు దెలియను అయన యిప్పుడు శ్రేయోకర్మలనే జేయునెడల క్రిందిలోకములలో నుండడు. ఆయోగాభ్యాసములో నన్నుజూచుటయేగాక ఆశాశ్చ్యతపురుషుని సన్నిధిగూడ జేగల్గును. నీకు కొంచెము అద్భుత విషయములు దెలియును. సత్యాన్వేషకులక విదేహ పతుండ నుండరాదు. నేనిచట చాల సుఖముగ నున్నాను. నానలననేమియు అద్భుతపడవద్దని చెప్పవలెకదా. అంతర్వర్ణలో పునర్జన్మ బొందెనని చెప్పవలెను. నా నాధుని యిచటనే నుండవలెను నని నా హృదయము జెప్పుచున్నది. అవును అవును. నీ ప్రార్థన వినుచున్నాను. నీవు ఆమెకై అదుర్దా శ్రేందనకర్తలెదు. ఆమెకుకడనున్నదో కనుగొందు. ప్రస్తుతము ఆమెయొక్క దేహున్నదో నాకు దెలియదు ఆమె మీరుజేయు పరీక్షలపుడు రెండు సార్లురాగా జూచితిని. గ్రూక్ష్మి నాకు జ్ఞాపకముగలదు. ఆమె మీ భార్యయని నేను దెలియదు. ఆమె విషయమై తపస్కుండ జాగ్రత్త దీసికొందును. ఆమెతో సహవాసముజేసెదను. నాకు భూలోక జీవితము, యిల్లు, పిల్లులు జ్ఞాపకమునచ్చినపుడు అంతాకలాలెనుండును. అది నిజముగా కలయే, మరేమియుకాదు. నాభర్తకు నబడుదామని తరుయ ఆక్కడకు బోయెదను. ఆయన ప్రక్క నిలుచుండును. ఎదుట నిలుచుండును. ఒక్కొక్కసారి తాడును అయన యింకను నేనున్నట్లు తెలుసుకొనలేదు. ఆయన ఆ అంతరమున కప్పుడు పచ్చునో తెలియదు. నన్ను తరుయ ఆవాసజేయును నేనేమి యిచట జూచెదనో తెలుసుకొనెదనో వ్రాయుచుండెదను.

ఆమె భర్తనిరువామా దాక్తురు రాజేంద్రకుమార సీక్ ఎల్. ఎం. సి. డెబా, లక్ష్మీపురం ఉత్తరం అసాము అని చెల్లెను. ఉత్తరప్రత్యుత్తరములనలన యిది నిజమని చెలిసెను.

పంజాబు కానసనభ

కానసనభాధ్యక్షుని జీతము నెలకు రూ 3000

ప్రవేశపెట్టబడిన బిల్లులు సెలెక్టుమిటీ కంపబజెను

లాహోరు, నవంబరు 12:— విస్తారము చర్చయేమియులేకుండ పంజాబు మోటారు వెహిక్యుల్స్ కానసనభాధ్యక్షుని జీతపుబిల్లు సభలో ఆమోదింపబడెను. మొదటి బిల్లువిషయమై గ్రే ఆను పంజాబు వాణిజ్య సంఘప్రతినిధి యొకసవరణ ప్రతిపాదించెనగాని లాభము లేకపోయెను. ప్రసిడెంటు జీతము విషయమై కొంత చర్చజరిగెను. నెలకు మూడువేలు మిక్కిలి అధికమైన జీతమనియు ప్రస్తుత అధికాధిక భరింపజాలదనియు కొందరు సభ్యులుచెప్పిరి. పంజాబు బోర్డర్స్ బిల్లు, నల్లమందు సవరణచట్టము ప్రవేశపెట్టబడెను. సెలెక్టుమిటీవారికి దెలుపబడెను. నేరగులగు బాయిరను పెద్దవారగు నేరగులకు విడిదీసి మొదటి తరగతివారికి రుజువార్త మున నుండుటకు కిక్కునీయుటయే బోర్డర్స్ బిల్లునుభ్యోద్దేశము.

కార్యక్రమము ప్రారంభించుచు పూర్వము కానసనభ వారి తరపున డి. మాంటాగు బట్లగారు మన్యవరగణాల గవర్నరుగా నియమింపబడినందులకు అభినందించుచు నొకవార్త పంపవలసినదని నొకఅసభికారి నూచించెను. ఇండియా ప్రభుత్వముపు సంస్కరించబడిన విద్యాశాఖాధ్యక్షుడుగ బట్లగారు పనిచేసిరి. (ఆ. ప్రె)

ఇండియను రాక్షసిబాగువిచారణసంఘము

జె. హెచ్. పాడినన్ గారి సాక్ష్యము

కలకత్తా, నవంబరు 12:—ఇండియను రాక్షసిబాగువిచారణ సంఘమువారియెడట సాక్ష్యమున్ను రాక్షసిబాగు యెనుమతి చేయించు అధికారపడవని నిరూపనము చేయవలసినదని పాడి సోగారు నొక్కచెల్పిరి. భారతదేశపు రాక్షసిబాగు విదేశం రాక్షసిబాగుకంటె వాణ్యమైనది కాకపోయినను హైందవజా రులందు యెక్కుభరయిచ్చి కొనబడుచున్నదని సాక్షి చెల్లెను. (ఆ. ప్రె)

చెన్నపురి కార్మికోదేశము

పరిపాలనానివేదికపై చర్చ

కార్మికోదేశము కమిషనరుయొక్క 1923-24 సం॥ పరిపాలనానివేదికను ఆరోగ్యాధికారి పరిపాలనా నివేదికనుచర్చించుటగాను కార్మికోదేశము సభ నిర్వహణాంశము ఆవసరముగ సమావేశమయ్యెను. డాక్టరు వహమన్న ఈ సభాసభాగారు అధ్యక్షత వహించిరి. ఇటీవల నీవేదికల చర్చించుటగాను నాల్గవర్యాయములు ఆవసర సమావేశము లేర్పరుపబడెను. కాని కమిషనరుగారి సభ్యులు హాజరుగాక పోవుటచే నవియన్నియు విఫలమయ్యెను. ఈనివేదికలగురించి సభవారి యభిప్రాయములను ప్రభుత్వమువారికి తెలియజేయుటయందు దీనివరకే ఆలస్యమయ్యెను అని అధ్యక్షుడు ప్రారంభమున నుడివెను.

టి. ఎన్. రామస్వామి అయ్యగారు:— చెన్నపురి పౌరులకు, పన్నుల భారమును సాధ్యమునంతవరకు తేలికగ నుండునట్లు జేయవలెను. గత్యైక్యములను సీమారములనుగ హెచ్చింపబడుచున్నది. 1920 సం॥ న సీమారము రు 6-9-0 లుగ నుండెను. 1921 లో రు 6-14-0 అనునది 22 లో 7-12-0 అనునది హెచ్చిపొయెను. గతవత్సర మిభారము రు 7-9-0 అనునట్లు సంతోషకరమేగాని, ఈతగ్గుల సంతసింప నులినంతగాదు. మన ఆదాయమును, క్రొత్తక్రొత్త మార్కెటులను నిర్మించి వానివలన రాబడిచే వృద్ధిజేసికొన నెత్నింపవలెనగాని, ప్రజలపైపన్నుల నధిక మొనర్చువిధాన మొంతమాత్రము ను గూడదు. పన్నులను రెండు వాయిదా ల మీద చే చెల్లించుటకు పీలుగలదు. ఈవాయిదా సంఖ్య నధిక మొనర్చి తేలికగా చెల్లించుటకు ఏర్పాటుల నొనర్పవలెను. కార్మికోదేశము ఆదాయమును, ఆదాయపు పట్టికను రచించు సమయమున నుద్దేశించిన కార్యములకారకుగాక వేరుకార్యములకారకులయొగింపబడుట కోచనియము. ఇకమీద, నేకార్యముల నుద్దేశించబడిన మొత్తముల నాకార్యముల కొరకే చెల్లించవలెను. ఆదాయపు పట్టిక ఆంధ్రపాలకును, వ్యయమునకును ఎక్కువభేదము లుండరాదు. ఇందుకొరక నేర్పరు కాబలవారు ఎక్కువ సహకార భావముతో పనిజేయవలెను.

మద్రాసుపండు నీటివనరులు సమృద్ధిగ నొనర్పవలెను. సాధ్యమైనంత వరకుభ్రమగ నుండువలెను. ప్రస్తుతముగలఇసుక వడపోతవద్దతి వనరుల నధిక మొనర్చిగాని, త్వరితముగ వడపోత సాధ్యముగు నూతనవద్దతులనుగాని నవలంబించవలెనుగాని, ప్రస్తుతము జరుగచున్న వడపోతనీరును, వడపోయని నీరును కలపువద్దతిని తుదముట్టింపవలెను.

మాంటలము స్త్రీమువలన పట్టణములోని జనసమృద్ధిమును తగ్గింప పీలుగునని అభిప్రాయ పడియుండిరి. కాని ఈస్త్రీము ధనికులకును, కొంతమంది మధ్యతరగతివాకిని మాత్రమే యుపయోగ కరముగనుండునుగాని బీదలకప్పుముల నివాండులు కంతమాత్రము నుపయోగపడజాలదు. అందుచే మాస్త్రీమును ఆవరణలో పెట్టుటయే ఇందుకు నివారణోపాయము. బీదలకు గుడిసెలనిర్మించి యొసగు ప్రయత్నములను కార్మికోదేశమువారు తీవ్రముగ నొనర్పవలెను. అప్పుడే పేరాకావలగు ధనికులగు గృహముల యజమానుల పిడికెల్లనండి బీదల వడలింప సాధ్యమగును.

ప్రాంతాధ్యక్షునిచర్య నిరసింపబడెను

ప్రాంతాధ్యక్షుడు కార్మికోదేశము సభ్యులను గారవించుట

రా॥ బి॥ ఓ. తణికాచలం చెట్టిగారు సమయమునలేచి పరిపాలనానివేదికపై సభ్యులువాసినభావముతో నున్నారని అధ్యక్షుడు ప్రభుత్వమువారికి వ్రాసిన జాబును తీవ్రముగనిరసింపిరి. పరిపాలనానివేదికను చర్చించుటకు నాల్గవర్యాయములు ప్రత్యేకసమావేశము లేర్పరుపబడెననియు కాని కమిషనరుగారి సభ్యుల లాసభలకు హాజరుగాక పోవుటచే విఫలముల పరిపాలనానివేదిక పై యొనరిన నియు, ఇందువలన, నొసగుటకు సభ్యుల కెట్టియభిప్రాయములును లేవని తలంచుచున్నాననియు అధ్యక్షుడు జాబునందు వ్రాసెను. అధ్యక్షు డిట్టి జాబును వ్రాయట విచిత్రమనియు అట్టి అధికారవాదానికి లేదనియు నుపన్యాసకుడునుడివెను. పరిపాలనానివేదికను చర్చించుట కీసభవారు చాల ఆతురతతో నున్నారు. ఈ సభ కింతమంది సభ్యులు హాజరై పరిపాలనా

నివేదికను చర్చించుటకు చాల యత్నమునుగనగర్పించి, అజాబులోని యభిప్రాయము ఆలస్యముని రుజువుజేయుట చాల ప్రశంసనీయును.

చక్కరయ్య చెట్టిగారు:—ఈ తేలి, కార్మికోదేశము సభ్యులపై నిందల నారోపించుచున్నది. ప్రాంత అధ్యక్షుడు సభ్యులనంతటిని పిల్లలవలె తాను వారికి సంరక్షక రక్షకు భావించినట్లు దోచుచున్నది. అట్టిజాబు సభ్యులకు గలుగజేసిన ఆగ్రహమును ప్రభుత్వమువారు గమనించి, ఆతేలిను త్రోసివేయుదురుగాక.

అధ్యక్షుడు:—ఆతేలి నాకు గన్పరపబడిన వెంటనే, పరిపాలనానివేదికను వెంటనే చర్చించుటవరకుని యెంచి ఈ ఆవసరసభ లేర్పరచిరి. నాల్గవర్యాయములు సభ విఫలమగుటచే, సభ్యు లావించుచున్న చర్చింప నుద్దేశించలేదని యెంచుట సహజము. అట్టి యుద్దేశముతోనే నా పూర్వపు అధ్యక్షు డాతేలిను వ్రాసియుండునగాని, సభ్యులపై నిందల నారోపించు నుద్దేశముతో వ్రాసియుండుడు.

భవతల్లెలునాయుడుగారు

పరిపాలనానివేదికపై తనయభిప్రాయముల తెలుపుచు ఇంద్రవన్సులను హెచ్చించుచుండుటకు ఖండించెను. కార్మికోదేశము ఆదాయమునందు ఇంటిపన్నులకాదానే హెచ్చిపొవుచున్నది. ఇతరపన్నుల ఆదాయములు తగ్గుటయే, నిలచి యుండుటయేమాత్రము జరుగుచున్నది. గృహములయజమానుల ఆస్తిసంఖ్య రానురాను హెచ్చిపొవుచుండెను. ఈ వత్సర మిట్టి ఆస్తి 1500 ఎచ్చెను. దీనినిబట్టి ఇంటిపన్నుల చెల్లించుట కవ్వమగుచున్నదని స్పష్టమగును. ఈపన్నుల చెల్లించుట తేలికయగునట్లుల వాయిదాలసంఖ్యను హెచ్చింపవలెను.

ప్రస్తుతముకోడల్లితి చాలదుర్భరముగ నున్నది. కోడల్ల మరమ్మతులకు ప్రత్యేకింపబడిన మొత్తముకంటె తక్కువసామ్యు చెల్లింపబడెననియు మితివ్యయమువలన నిండు కొంతసామ్యు మిగిలెననియు, నివేదికయందు తెలుపబడెను. ఈమితివ్యయము భ్రాంతిరప్ప జేరుగాలేదు. అనేకకోడల్ల మరమ్మతు జేయబడిన కొలది దినములలోనే తిరిగి కిక్కిరావచ్చు వచ్చుచున్నది. ఇందుకు ప్రస్తుతము ఆవలంబించబడుచున్న ఒక అంగుళముమరమ్మతు కారణము. ఒక అంగుళములోను మరమ్మతులపై ధనముచెల్లించుట వ్యర్థము. తరువాత నుపన్యాసకుడు మాంజుళముస్త్రీమును గురించి నుడువుచు, అది చాల అపాయకరమైనదనియు, వివాళకరమైనదనియు, నుడువుచు, పెరంబూరునందుగాని, నుంకంకాకము నందుగాని, బీదలకు గృహవాసకుల నిర్మించుచో ఆరడజను మాంబళముస్త్రీముల యుపయోగము గలుగుననియు, నుడివిరి. విద్యావిధానమునుగురించి నుడువుచు, ప్రస్తుతపాఠశాల భవనము లిట్టి కడుకోచనియముగ నున్నదనియు, వర్షకాలమున పెరంబూరు పాఠశాల లందు మోకాలునీరు నిలచు ననియు, ఇట్టిసిరి విద్యార్థుల ఆరోగ్యాభివృద్ధికి చాలభంగకరమని తెలిపిరి.

కల్లసారాయ దుకాణముల నెచ్చుటెచ్చుట నుంచవచ్చునను విషయమును నిర్ణయించుటకు కార్మికోదేశమువారి కెట్టిఅధికారము లేకుండెనున్నది. ప్రభుత్వమువారు ఇందుకుగాను కార్మికోదేశమునకు చెల్లించుచున్న 30 పేలును, ప్రభుత్వమువారి ఇవ్వమువచ్చిన ప్రత్యేకములలో దుకాణముల నేర్పరుచుట కొనగిన లంచమువలెనున్నది. ఈమొత్తమును వదలుకొని, మద్యదుకాణములకు లై సెన్సు నొసగునధికారమును కార్మికోదేశమువారే వహింపవలెను.

రా. బి. ఓ. తణికాచలం చెట్టిగారు

క్రొత్తమునిసిపలు కాపనను 5 వత్సరములకుపూర్వ ముములోనికి వచ్చినపుడు, కార్మికోదేశమువారి భూమిఆదాయము 21 1/2 లక్షలు. నివేదికవత్సరమున నీయాదాయము 35 1/2 లక్షలు. 5 వత్సరములలో మనఆదాయము 12 1/2 లక్షలు హెచ్చెను. 5 వత్సరములకుపూర్వము కార్మికోదేశమువారి మొత్తపు ఆదాయము 37 1/2 లక్షలు, ఇప్పుడియాదాయము 54 లక్షలు అనగా 5 వత్సరముల పూర్వముకంటె నిష్పాదు పన్నుల ఆదాయము నూటికి 58 చొప్పున హెచ్చెను. ఇక ఆయుధవత్సరముల పూర్వముకంటె నిష్పాదు పౌరులకు సౌకర్యము లేవిధమున నభివృద్ధిచెందెనో విచారించుము. కార్మికోదేశమువారి భవనముల ఆదాయము, 5 వత్సరములకు పూర్వముకంటె నిష్పాదు చాలతగ్గును. అట్టి చందర్పమున, పురములోని గృహములపై పన్నును హెచ్చించుటలో నెట్టివ్యాయమైన నుండగలదా.

నూటికి 50 చొప్పున మన ఆదాయము హెచ్చినను, ఆమొత్తమును చెల్లించుటలో కార్మికోదేశమువారు సంతృప్తి

పడియున్నారనలేదు. ఆదాయముకంటె 1 1/2 లక్షల నధికముగ చెచ్చించుటకు కార్మికోదేశమువారు అంచనావేసిరి. ఆదాయముకంటె మించివిద్యయ మొనర్చు పద్ధతికి స్వస్తిజెప్పవలసిన సమయమువచ్చినది. కార్మికోదేశమువారు ప్రభుత్వమువారిని ఋణముడుగగా “కార్మికోదేశమువారు తనవ్యయమును తగ్గించిగాని క్రొత్తపన్నులనిధించి ఆదాయమును హెచ్చించిగాని ఆదాయముల పరిసమాన మొనర్చుకొననిది ఋణముగజాల”మని ప్రభుత్వమువారు ప్రతు త్రమొసగిరి. అందుచే వ్యయమును తగ్గింపవలసిన యవసరము వచ్చినది. మనపురముందలి కోడల్లితి చాల అసహ్యకరముగనన్నది. మోటారుబండిలో పీదలందు బోవుచో కండ్లుదుమ్ముతో నిండిపోవును. సంవత్సరమున మూడుపర్యాయములు మరమ్మతుజేయబడుకోడల్లగుడ నిశ్శిథిలయిండున్నది. ప్రజలుచెల్లించు పన్నుల కొనగలప్రతిఫల మిదియేనా?

దేవదాసునతిగారు

దేవదాసు నతిగారు మాటలాడుచు, పాఠశాలలోనూటికి 80 మంది విద్యార్థులకు వైద్యపరీక్షయే జరుగుట లేదనియు అట్టి పరీక్షయందు చాలమంది బాలరును బాలికలును మరణించుచుండుటలో నాశ్చర్యము తనవనియు నుడివిరి.

చక్కరయ్య చెట్టిగారు

ప్రజలపై పన్నులు క్రమముగా హెచ్చుచుండెను గాని వానితోపాటు సౌకర్యము లభింపజేయుటలేదను నభిప్రాయమును చక్కరయ్య చెట్టిగారు బలపరచిరి. కార్మికోదేశము వారిస్థితి మాడగా నెంతమొత్తమునైనను చెచ్చించుచు ధనములేనప్పుడు ఎట్టి ఖర్చునుగూడలేకుండ జీవించగలవానిస్థితిని జ్ఞప్తికి తెచ్చుచున్నది. కార్మికోదేశమువారు రాదాయమున నేమాత్రమును నిలువజేయజాలకుండుట కోచనియము. ఇట్టివ్యవహారము అధికకాస్త్రై విజిడమైనది. ఆవసరసమయములందు యుపయోగించుకొనుటకు గానుప్రతివత్సరమును ఆదాయమునందు కొంత మిగుల్పు చుండవలెను

పురముందు కోడల్లితి చాల అసహ్యకరముగ నున్నదను నభిప్రాయమునందు నేనుగూడ నేకభవించుచున్నాను. కోడల్లపై తారుపూయుటవలన పాదచారు లను మాబోంట్లకు చాలకష్టముగనన్నది. వేసంగి నెలలకో, కోడల్లపాదనదుచుట కంతమాత్రమును పీలులేనంత వేడిగనుండును. అంతయిగాక, తారుపూసిన కోడల్లలన, ప్రజలకునేతరోగములకు గారణముగు జని నుప్రసిద్ధులకు చాక్లరులనేక నుండి తెలిపి యున్నాడు. కోడల్ల తారుపూయుట మోటారుపై పెట్టవారి బండ్లపైయు సంరక్షణకు అవసరమునా పైరుల రక్షణకొరకు మరియొకయుపాయము నాలోచించుకొనవలెను. కార్మికోదేశము ఆదాయమునందు 1/6 వంతుకోడల్లకొరకుచెచ్చించుచుగూడవాని నట్టిఅసహ్యకరముగు స్థితిలోనుండుట కోచనియము.

కార్మికోదేశమువారి నీటిసరఫరావ్యవస్థలను, మరుగు ప్రవాహముల వ్యవస్థలనుగూడఅభ్యవృద్ధిచేయువ్యయముగా గానించుచున్నది. క్రొత్తస్త్రీములనుప్రత్యేకపెట్టుటతోగిర్దస్త్రీయేయందుండు ఈవిధముగ ననేకము చినుచున్నాము. వీనిని వినినప్పుడు ఏదియో తెలిసికొనవలసినంత చిక్కులగా గానించును. అడర్పప్రాయముగు నీటివనరులను నేర్పరుచుటకు ప్రయత్నముల నొనర్పరచియున్నది.

గతవత్సర నివేదికయందు ఆరోగ్యాధికారి, శిశుఆరోగ్యాభివృద్ధి యద్యముమువలన శిశుమరణములసంఖ్య తగ్గుజాలదని నుడివియుండెను. ఈసంవత్సర నివేదికయందు ఆయభిప్రాయమునుజదిలి, ప్రైమరీవ్యయమువలన శిశుమరణములసంఖ్య తగ్గునని తెలిపెను. ఈభేదాభిప్రాయమునకు కారణమేమియో ఆరోగ్యాధికారిజెల్పవలసియుండెను. అతనిజ్ఞానమిత్యవత్సరమునందధికమై యుండవచ్చును. గతవత్సరనివేదిక చూచివివరములతో బాగుగనుండెను. ఈవత్సరయూరోగ్యాధికారి నివేదికచాలిప్రముగ నసంతృప్తికరముగనన్నది. అతడధికముగ సంపాదించిన జ్ఞానమునకును సునిధివింపజేసి, సంక్షిప్తముగ తెలిపియుండవచ్చును.

మహాత్ముడు కలకత్తా కార్మికోదేశమువారి స్వాగతప్రమునకు ప్రత్యుత్తరమొసగుచు, “మంచినీటి వనరుల నేర్పరుచుట, బీదలకు మంచిగృహవాసకుల నేర్పరుచుట సాధ్యమగుచో మంచి ఫలాదులను పొరుల కొనుగట్” కార్మికోదేశముయొక్క అడర్పములగు నుండవలె నని నుడివె ను. అట్టి అడర్పములకొరకు పాటుపడెదముగాక!

సామి వెంకటాచలం చెట్టిగారు

పరిపాలన నివేదికను చర్చించుట కేర్పరుపబడిన అవసర సమావేశము జరుగుటకు క్రొత్తసభ్యుల రాకయేకారణ మని యు, అంతయిగాని కార్మికోదేశము సభ్యులందు తమజాత్యతా

నిర్వహణమును గురించి సూత్రబద్ధములు గురించి గాఢనియమములు.

ఇంటిపన్ను ఆదాయము హెచ్చగుటకును గురించి సుదాపు ముప్పాదపు పన్నుల సరిక మొనర్చుటయే అట్టిఫలితమునకు కారణముగాని ప్రోత్సహముల నిర్మాణము కారణముగా దనిపడినను. ఇంటిపన్నులవర్గాల్లో చాలాలోలుగానించుచుండుటనుబట్టి పన్నులుదుర్భరముగ నున్నవని స్పష్టముగచెప్పెడి. పన్నులచెల్లింపువాండుదాలసంఖ్య సరిక మొనర్చుటచే నీభారము తగ్గునని నేనెంచజాలను. ఇంటిపన్ను తగ్గించుటయే అందుకు మార్గము. ప్రజలఆర్థికస్థితి చాలతగ్గిపోవుటచే నీసమస్య అచిర కాలములోనే తీవ్రరూపమును దాల్చుగలదు. అందుచే త్వరలో యీసమస్యను పరిష్కరింపవలసియున్నది. ఎప్పుడెప్పుడు పన్నుల యేవిధమున హెచ్చించునదియు ప్రజలకు పరిగాయింపక పోవుటచే చాలకష్టముగనున్నది. ఈ విషయముల వారా ప్రతికలలో ప్రకటింపబడుచున్నవని సమాధానముచెప్పవచ్చును. కానిప్రజాసామాన్యములో వారా ప్రతికలను జదువువారు నూటికికొక్కరైన నుండునో లేదో, అందుచేవిషయములను ప్రజలకు దెలుపుట కింతకంటె సుపయోగకరమునదగ్గరి ననలంబింపవలసి యున్నది. ఇట్టివిషయముల దెలియకపోవుటచే ప్రజలు అస్పృశ్యులు దాఖలుజేసుకొనుటకు నీలులేక కష్టపడుచున్నారు.

నీటిసరఫరాగురించియు, మురుగునీటిసమస్య గురించియు, దురవగాహముగనున్నదని సూత్రసభ్యుడు డా. నామితుడు విచారింప నవసరములేదు. చిరకాలమునుండి ఈసభలోనున్న వారికే అది దురవగాహములుగనున్నవి. నీటివడపోతల విషయమున కార్పొరేషనువారి విధానమును, కార్పొరేషనుఅధికారులు మనఃపూర్వముగ నాచరణలోపెట్టుటలేదు. ఇతరవడపోత విధానమును పూర్తిగ ననుసరింపెట్టుటకు ఇంతఆలస్యముజరుగుచుండుట కిదియే కారణము. అధికారు లీపనులను త్వరితముగ పూర్తిజేయవలెను.

ఉపన్యాసకులు వట్టుములోని విద్యాసౌకర్యములలో నభివృద్ధిలేదని సుదాపు, ప్రభుత్వపరిపాలిత ప్రాథమిక పాఠశాలలో గణితవిద్యను, కార్పొరేషను ప్రాథమిక పాఠశాలలో గణితవిద్యను ఎట్టిభేదమును లేకపోవుట సంతసింపవలసిన విషయముగాదని నుడిచిరి. ప్రాథమిక విద్య నొసగుట ప్రభుత్వము వారిధర్మము. అయినప్పటికిని కార్పొరేషను వారికి ప్రభుత్వమువారికొకదమ్మిడియైనను సహాయ మొనర్చుచుండుటలేదు. అందుచే, కార్పొరేషనువారు నిర్వహింపవలెనని ఇదివరకు నిర్ణయింపబడియున్న పాఠశాలలకంటె నెక్కువ పాఠశాలల నేర్పరచుటకు కార్పొరేషనువారు నిరాకరింపవలెను. అప్పుడే ప్రభుత్వము వారుదిగివచ్చి భవనసహాయ మొనర్చెదరు.

కార్పొరేషను ప్రజల ఆరోగ్యము తగ్గిపోవుచున్నది. వైద్యశాలలకు పంపుచున్న రోగులసంఖ్య హెచ్చగుటయే ఇందుకు సాక్ష్యము. వైద్య మొనర్చుట కంటెను రోగమురాకుండ కాపాడుట కెత్తింపుటమంచిది. ఇది పాఠకులకును సభివృద్ధి పరుచుటయందున్నది. ప్రస్తుత పాఠకుద్యాధికారులు ఆకార్యములకేమాత్రము తగినవారుగ నుండలేదు. తమతమ జీవితములం దెప్పుటెప్పుట ఎట్టివ్యాధులున్నవో వాగుగ దెలిసికొని, వానిని వ్యాపింపజేయుటకుండు నొనర్చుట కానిటరీ ఇకనెక్కువ దిధి.

శిశురక్షణసమస్యను ప్రపంచాంతర మైనదనియు వానిని పురజనులకు నిజమగువరప్రసాదముగ నొనర్పవలెననియు నుడిచి, కెట్టిగారు, పురపాలకాధికారులు, కార్పొరేషను వ్యవహారముల గురించి ప్రతికలకు పరుగెత్తి వ్రాయగూడదనియు అట్టి క్రమశిక్షకు భంగకరమనియు నుడిచిరి. అధ్యక్షుడు డా. నిరర్జున మేదె నగలదాయని ప్రశ్నింపగా నుపన్యాసకుడు ప్రత్యుత్తరమొసగుచు, వారాప్రతికలందుకొన్ని వ్యాసములు గానించుచున్నవనియు, అట్టివ్యాసములను కార్పొరేషను వ్యవహారశిక్షకులందు వారు తప్పని తిరుతివ్వరును ప్రవాసి యుండజాలరనియు నుడిచెను. అందుకు నిదర్శనము పరిపాలననివేదికయందే 74 వ పేజీలో వివరపేరాయెందు, మంత్రసానుల సరిగ పనులు పాగుగజేయుటలేదని సభ్యులు నుడిచిన వాక్యములను నిరసించుచు వ్రాయబడి యుండెననియు, ఇట్టి వాక్యములు నివేదికయందుండ వర్తములుగాననియు కెట్టి గారు నుడిచిరి.

మరియుకరు మాటలాడినపిమ్మట 7X 15 నిమగ్నములకు చర్చ అపి సభముగింపబడెను. తిరిగి, రాబోవువారమున నీచర్చ సాగింపబడుటకు మరల నీసభ జరుగును.

అపరాధ పరిశోధకనవలలు

తొలకె నాంధ్రమున సపరాధపరిశోధకనవల లనిపించుకొనదగిన గ్రంథములే లేనికాలమున 1911 సంవత్సరమున గంజాంజిల్లా బరంపురం వేసుజాక్కు గ్రంథమండలివారిచే "వాండేవీడు" అనుగ్రంథము ప్రచురింపబడియెను. ఇది బంగాళీభాషలో పాంచకడీదేవు గారిచే రచియింపబడిన "మాయావి" యను సపరాధపరిశోధకనవల ననుసరించి దానిని మాతృకగా దీసికొని వ్రాయబడినది. అనంతరము మాయావి యను దాని రెండవ భాగముగ "మనోరమ" యనుపేర నొకగ్రంథమును ఆంధ్రప్రచారిణిగ్రంథనిలయమువారు ప్రచురించినంతనె, అంతకు బూర్వమే తానును ఈమనోరమను మాతృకగా గొని రెండవభాగముగా రచియింప నెంచెనేమోగాని, ఆ "వాండేవీడు" వ్రాసిన గ్రంథకర్త చచ్చున తనదృక్పథమే మార్చివేసి కేవలము స్వకపోలకల్పితముగా "నేనే" యనుదానిని తన వాండేవీడునకు రెండవభాగముగను, "కాలారాయి" యనుదానిని మూడవభాగముగ ను రచియించెను. "వాండేవీడు" ప్రచురింపబడినపిదప నెన్నెని అపరాధపరిశోధకనవల లీనవలలోకమున విచ్చలవిడిగా ప్రచురింపబడియున్నది.

వాండేవీడు స్వచ్ఛమై, లలితమై, మృదుమధురమై, యెంతజదివినను తనివితీసినదైన కైలిని వ్రాయబడినదయ్యెనటనట ప్రాస్తావికకైలి కలిగి యుండకపోలేదు. భావగాంభీర్యము, ప్రకృతివర్ణనలు, కథావస్తువును చమత్కారముగా చదువరుల కండ్లయెదుట నుంచుట లోనుగాగల పనులెంతేని హృదయంగములుగా వ్రాయబడినవి. ఇక "నేనే" యనుగ్రంథమును గూర్చి యాలోచింపవలసినప్పుడు అందరికైలియు నాతికతనము యున్న, పాత్రోచిత్రగామ్యము, సంభాషణసందర్భమున నున్నను, గ్రంథకర్త నిశ్చయించి ప్రాంతప్రదేశవాసులే సులభముగా బోధపరచుకొనగలరు. గాని తదితరమండలవాసులు కావర్యాగములు సుబోధకములు కాజాలవని పెక్కుండు ప్రాంతములే సుదాపుచున్నారు. ఈగ్రంథకర్త వాక్యపునడచే సహజముగ వాక్పర్యచయముగా నుండుటంకేసియు, కథా విధానము వాండేవీడు కంటె ను బహుమేధాత్ముల మాటను, గ్రంథముచదువ వారంభించినదానిగ బాతకుడునంత మగువరకు వీడనొల్దు. ఇట్టికథకు వాండేవీడునగలట్టికైతి ముట్టికైతియే ఇందుండునాడ నుండిన మరి దీనంగముగ మధుర్యము వెంపదరమా! ఉన్నది యున్నటులేజూచినను, అందువల్లనే లేనికల్పములేదు; చమత్కారములేని ప్రకరణము లేదు; అలంకారములేనివాక్యములేదు! అబ్బురముగొల్పినద లేదు. తరువాత మొనమున్న 1922 సంవత్సరమున "నేనే" యనుదానికి తరువాతికథయగు "కాలారాయి" యను నవల ప్రచురింపబడినది. ఇందలి కథానాయకుడు ద్రోహకులకేఱుండుగను, "వాండేవీడు", "నేనే" లకు కథానాయక, నాయికలై పూర్వసాహేబు, జుమిలియాలకు గురువగు "కాలారాయి" యను మాటపార్థకములేయ, "వాండేవీడు", "నేనే" లకు మించియుండిన దీనుజూచు కెల్లడినేయుచున్నది. భాషగ్రాంథియున్నను సులభమై, విషయము రమ్యమైననానాభావప్రచర్చలంకేరియున్నను, మిగుల సుబోధకమై, భాషాపాండితీమహిమ కెల్లడినేయును ప్రపంచదురులు నాటకరుచులు ప్రహసనకళల కవిత్వపలుత్యసంపదలను గలిగి కాలారాయి చేసిన గర్భనిర్మేదకరకృత్యములతో నెటుబోధమున్న నన్నియు జిమ్మలతో ఎత్తుపై యెత్తులతో నవరసభరితమా పలు తెరంగులగు నెదురు సన్నాహములతో నాటకాంతర్వాటకములతో తప్పల తమామలతో అసమానశ్రేముషీ ధీమహిమల జూపు కల్పనాచతుర్యంతోచదువరుల కెంతేని బ్రహ్మద మొనగూర్చుచున్నది.

ఇక వాండేవీడునకు మాతృకగానుండిన "మాయావి" యాంధ్రీకరణమునుఆంధ్రప్రచారిణి గ్రంథమండలిచే ప్రకటికృతము వాండేవీడును బరీక్షాదృష్ట్యుల బరిశీలించినచో వ్యత్యాసమును వ్యక్తముకాగలదు. ఆంధ్రీకృతమాయావీకైలి యాకర్షణీయముగాలేమిని ప్రాప్తమై తన ప్రయాణమునకు వాహన మనదగిన భాషను కైలిని ఆవలకు బోద్రోసి కథ కొరకు కష్టముతో తన గమ్యస్థానమునకు జేరనలయును. వాండేవీడున కైలి సహజ నిరర్థకభావతో విరాజిలు కతన, కథావిధాన మబ్బురముగ బాతకునిలాగొని పోవుచుండ, మాతృకలోనున్న కొన్ని యసందర్భములు, ఆంధ్రీకృత మాయావిలోవలె నిందులే మింకేసి, పాతకుడు సుగముగ గమ్యస్థానము వలదన్ను జేరుకొనుచున్నాడు. ఆయాంధ్రీకరణమున రసప్రసాదలేకుండుటయుండనిచ్చినను, అపరాధపరిశోధకనవలల కుండక తీరని ధోరణియే

లేదు. ఇట్టి మాయావికి దోడుగ, మాయావిని మనోరమయనునవిగూడ నాంధ్రీకరణములేయని యనుచున్నారు గాన మరి విస్తరించివ్రాయునక్కరయేలేదు. "నేనే", "కాలారాయి" లకలె కేవలము స్వతంత్రగ్రంథము లైనగానా, వానికథావిధానముంగూర్చి యేమి ఘటకులైనను!

"వాండేవీడు" మున్నగుగ్రంథములవ్రాసిన యాగ్రంథకర్త ధోరణి చనుపరించి, కేవల మపరాధపరిశోధకనవలల రచనలకే యీతడు దగునుగాని, గ్రాంథికభాషలో నేదేని యొక పురాణగాథను రచియింపదగిన సామర్థ్యము కలవాడగునా యను సంతకయ మాంధ్రలోకమున నప్రదే యావరించుకొని యుండగా, మొనమున్న నొకవార్తా పత్రికలో, రామాయణ మంతయు మూడు భాగములుగల పరిశుద్ధమయిననవలగా రచియించుచున్నట్లును, అందు ప్రథమభాగము (సంపుటయు) విభ్రమరాఘవ మనుపేర జానకీపరిణయకథను, పెక్కుతప్పల తమామలతో (Comedy of Errors) నెటుజూచినను సుంద్రమవిభ్రమములతో, నసంఖ్యాక రామాయణ సారాంశములతో, శ్రీరామకాలపు ఆర్థిక, చరిత్రాత్మక, భూగోళ విశేషములతో, సింహళ ద్వీప విశేషములతో, వాకాలము నాటి లంకాపరిపాలనాది వివరములతో, లంకేశ్వరు సంపూర్ణ చరిత్రముతో, నపూర్వమైనవరస భరితమా అద్భుత కథావిధానముతో అబ్బురము గొల్పు కల్పనావల్లి లతోపాతకు సరికట్టజేయు సామర్థ్యముతో గ్రంథమునొండు ప్రచురించుచున్నట్లుకప్రకటనను జూచియున్నాము.

తనచిత్రానుసారముగ కథావిధానము గల్పించుచు తనకుకావలసిన అద్భుత పర్వసాసముల గైకొనుచు గ్రంథముల రచించియుండుట కలవాటుపడినఈగ్రంథకర్త పురాణకథనందునను "స్వచ్ఛమైననాకసముంబలి విరాజిలు రామాయణకథా భాగము" గథాభాగమున కొకింతయును బదిత్రతవ గొరంత రాకుండ నెటునుండి తనతప్పలు తమామల నిమిష్యపట్టించి-పై తెచ్చు "అయియుండునేమో" యనువిభ్రమము గొల్పించగలదో పరీక్షాదృష్ట్యులతో జూడవలసియున్నది.

ఎంతైననాతడు వాళ్ళి ప్రయత్నములకు సందియము లేదని 'యాతనివాండేవీడు'నేనే 'కాలారాయి'యనునీగ్రంథిత్రయము జదివినవారనుకొనకమానరు.

గంజాంజిల్లా బరంపురము వేసుజాక్కుగ్రంథమండలివారి చేసివిభ్రమరాఘవము ప్రచురింపబడుచున్నట్లు తెలియుచున్నది. గుమ్మలూరి- లక్ష్మీనృసింహశర్మ.

వేట పాలెము

(ఒకవిలేబి)

ఆరోగ్యప్రచార సంఘము

నవంబరు 12:— ఈగ్రామ యూనికాబోర్డు ప్రెసిడెంటుగారగు శ్రీయత రామసాహేబు బండ్ల బాపయ్య గారు యిటీకల గ్రామవాసులను సమహర్షి, 1925 సంవత్సరములో ఆరోగ్యప్రచారము చేయునిమిత్తము సంఘమును నెలకొల్పియున్నారు. సంఘసభ్యులు ఆరోగ్యమును గురించి ముందుగా కొంతచదివి ముఖ్యవిషయములను గ్రహించి ప్రజలకువదేశించిన జనోపకారియగును.

సారస్వత నికేతనము

1918 సంవత్సరమును స్థాపించబడిన "హిందూయనుజనసంఘ"మే ఇప్పుడు "సాంస్కృతికతనము"ను చేరుతో విరాజిల్లుచున్నది. నికేతనముయొక్క అజయ వార్షికోత్సవము 1924 సంవత్సరము నవంబరు 20 తేది ఆదివారము జరుపు ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. ఈవార్షికోత్సవమునకు నిరంతరదేశీనేవాతత్వరులను దేశోద్ధారకవిరుదాగతులు నగు మ. రా. రా. శ్రీ కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు అధ్యక్షత వహించుట కంగీకరించియున్నారు.

శ్రీ పంతులువారిని సన్మానించుటకు గ్రామములు గొప్ప ప్రయత్నములు సలుపుచున్నారు. 15-11-24 తేది శనివారం రోజున సన్మానసంఘము యేర్పడుటకు గ్రామస్థులందరు "సుబ్రాయ మహల్"నందు సమావేశము కానున్నారు.

ఆర్మ్యవైశ్య మహాసభ

గుంటూరులో జరుగనున్న 12 వ ఆర్మ్యవైశ్య మహాసభకు యేర్పడిన ఆహ్వానసంఘ సభ్యులను చేర్చించు సందర్భమున యీ గ్రామముకూడ దయచేసిరి. ఈ గ్రామమునగని పృటికి మొత్తము రు 240/ లు వసూలుకాబడినవి.

నరకాసురుడు

ప్రహ్వశ్రీ చిలకమర్తి లక్ష్మీనృసింహముగారి నరకాసుర విషయమునాటకమును శిక్షానాటకములవారు ప్రదర్శించుట గాంచితిని. ఒక్కొక్కప్పుడును దొక్కొక్క నరకాసురుని దొక్కొక్కవిధముగా వర్ణనము మొనర్చియుండెను. అందుచే ఆ నటులు నరకాసురునిగూర్చి ఎవరికితోచినటులు వారూహించి అభినయించిరిని తలంచితిని. ఆనటులు వర్ణించినవిధములు.

(1) కేసలము (కార్యము, మాధ్యము, కౌర్యార్థము, క్రోధము, అహంకారము, అవియమితమునకే, దుర్గుణములన్నియు నొక్కచోటనే మూర్తీభవించినటులు, నరకాసురుని పేరు తలచినచూత్రమున ప్రాణములమీద ఆత వదలకొనునంతటి భీతి నికల్పించుటలు బొబ్బితో, కేళితో, నటించె నొకనటుడు.

(2) కొన్ని సమయముల కౌరవము రియై, కొన్ని పట్ల రసికుడై, కొన్నియెడల రాజ్యతంత్రజ్ఞుడై, కొన్ని సందర్భముల మానవుడై (ఆనగా మనుష్యుడు సాధారణముని యెంచు దయాకరుణాస్వభావముల వల్ల జేయుచు) సందర్భానుసారముగా అభినయించె నొకనటుడు.

(3) ఈ రెండు విధములను మిశ్రము చేసి నా డింకొక నటుడు.

ఇందేది యుక్త మనట న మో నిర్ణయించుట అభిప్రాయభేదములకు చ్యుతము. తావోసగుమగాన నరకాసురుడెట్టివాడు, అతనిస్వభావమెట్టిది, ప్రవర్తనమెట్టిది, యా విషయముల నాతతోచినంతవరకీ క్రింద సాంధ్యపరమమున్నాను నాఅభిప్రాయములకుని దర్శనములగు భాగవతము, ఉత్తిహారి వంశము, నరకాసురవధ వీటినుంచియే, వాక్యములకై త్రిమాపుచున్నాను. సదభిప్రాయములగు నటుల కిందుములమున కొంచెము సేనచేసినవాడనగుదునని నాతలంపు.

నరకసురు గంభీరాకారుడు

జనరమునందు దేవతలెల్లరును పారెరి. “విరావణదంతిని క్కి నిజరాజిత కాక్యకభూరింజనీ రావము నూపునేపున” జనుడెంచిన పురందరుని “నరకుండేదిచ్చెను. నాగముపైబడు సింగ మోయన ఇటురామూతువు చేతిలాస”ని బాణమువీడువ నురేం ద్రుడు మూర్ఛిలైను. ఏనుగ నెరుచ్చు సింగ మెంత భీకరాకార ముతో నుండునో అంతభీకరాకారముతో నరకుడు ఇంద్రుని ఎదిరెచ్చునని యిందుగుల గురగావున నరకుడు భీకరాకారుడని తలచుచున్నాను.

వీరుడు

ఇంద్రునివీడించి “ధరణీరాజ్యము విరభోజ్యము. రెండు పల్కులకు ప్రత్యుత్తరముమృత్యు. నీ కరమందున కులికాయుధంబు కొని సంగ్రామంబుగావించువా? సురసామ్రాజ్య పదంబునాకు కరములతోడించి యర్పించు నా” (చిల్లలి నరకాసురవధ)

“సమరమునాకిమ్ము చావేని జయమిమ్ము” (నాచన సోమన్న ఉత్తరహరివంశము)

అని కొండలపిడిచేసి, చతుర్దశ భువనములనేలు, మ మహేంద్రునితో గద్దరించి పలికిన మహావీరుడు. కృష్ణునితో యుద్ధమునందు “పగలిటి భానుకువోలె” ప్రజ్వలించినవూరుడు. “కాడినయమ్ముచే కంసవిరోధిని సొలసి శిరోధివ్రేల చేయాడక మూర్ఛవోకేసిన” భుజబురుడు భూదేవి భగదత్తునిగొనివచ్చి కృష్ణునిఎదుట నిలిపి “తండ్రిక్రియశైల్యము సేరని” యీబాలుని కావుమని ప్రార్థించును. (ఉల్లీ పాల్) నాటకమునందు శుక్రాచార్యులు భగదత్తుడు నరకాసురునికై పలవించునపుడు కృష్ణుడే వరకుడు మహావీరుడు, గొప్పవాడు, కాని దౌర్వ్యప్రధానుడగుటచే చంపవలసి వచ్చినదని చెప్పియున్నాడు. నరకాసురునిశిఖర ప్రేమ గురుభక్తి శుక్రాచార్యభగదత్త విలాపములయందు గాననగును. హురుడయ్యను భూదేవికి “ప్రియనందనుడైన” శౌర్యధనినరకుడు. “ఘోరాజాలం రాజుల పటుశవరాహతి ను లేజిత శక్తి నొందిన” మహావిక్రమశాలి నరకుడు.

భగవద్భక్తుడు

నివాసముడై, నిర్వికారుడై, నిర్విరేంద్రియుడై, నిష్పల గ్రమ్మ తపమును సలిపి “అంభోరుహాసనునిచేత లభివరుడైన” భగవద్భక్తుడు నరకుడుకాని విష్ణులీలందు నమృతములేని పాముడు.

మాటకారి

తన బాణతనముచే విన్నాణముచే, మూడులోకములను గెల్చి పాలించు దేవేంద్రుని పాదదాసునిగొనవలసిన యూర్వశి, వేళ్ళ, చమత్కారమునకు, మాటనేర్పరితనమునకు పుట్టినిల్లయిన సాందర్య ప్రతిమాస్వరూపి జీ, నరకాసురు

ని “చిరుతనగవుల, రెప్పల సిగ్గుతేర్చి కాంచి నీవురాజపు. మాటల నిన్ను గడవనాడనేర్తునే” యని మెచ్చుకొనినవృద్ధుడు, “చతుర చోవిలాస గుణసాగరు”డవని స్తుతించినపుడు నరకాసురుడెంత చమత్కారసంభావణ మొనర్చువాడో ఎంతమాటనే ర్పరియో యూహించుకొనవచ్చును.

హాస్యలాపి

ఇచటనే నరకాసురుడు హాస్యలాపియనిగూడ చెప్పవలసియున్నది. ఒకరిని దెప్పటయందు పోలనమొనర్చుటయందుగల తెలివిలేటలు అతడు యింద్రునితో “నీ గద్దెయ నెక్కుటకు కన్నులువేయి దాబ్బవలెను. గౌతమునింటను కోడిగావలెను” అని యనినవృద్ధుడు. కృష్ణునితో యుద్ధమునకు పూర్వ ప్రసంగమునందును స్పష్టపడుచున్నది.

మంచి రసికుడు

విరహ తాపమునందు, చంద్రుని నర్జనము, ఊర్వశినాపి ర్వదించునేర్పు, ఊర్వశినిలాంచుయొప్పు, సత్యభామ తనకు నీతి బోధ గురవచ్చునపుడు “చక్కనిమక్కపుగచె” యనిచక్కగా తూకముగానర్పించి కృష్ణునితో తామమూర్ఖపోయిన కారణము “వనితావిక్రాంతియే” యని తెలుసరకుడు రసికుడనుట కెట్టిపదేహమునలేదు. సాందర్యమును చూచి ఆనందించుచు సాందర్యరసము నాస్వాదించువాడు రసికుడుకాడా?

రాజతంత్రజ్ఞుడు

ఉర్వశినరకులు సంభాషించుచుందురు. ఉర్వశినాపై నింత ప్రేమయున్నచో నొక్కసారివచ్చి నన్ను చూడగూడదా యని ప్రశ్నించినపుడు పగతుని వీటికిపడతిని చూచుటకు వచ్చుటతరువాత యనిబడుటచెప్పును. అపురూర్యశి పోసిన నన్నేరమ్మని కలుసునంపగురాధాయని ప్రశ్నించ “పగవాడు దేవేంద్రుడు నీవతని కొలువుమానిసివి. అట్టినిన్ను తగవు చెడిమొఱగి పిలుచుట మగతనమే, లావునగాక వేరొకతలంపున వచ్చికిడిపుట్టడే” యని జవాబునిచ్చి పగతుని వీటికిబోవుట పగతునిపక్షము వారికి కలుగు పంపుట పయవుతక్కువ. కీడు అని నరకుడూహించెను అపురూర్యశిమనమున నింత మానమునమాన ముగిరియున్నావా” యనుకొనును. ఇందు రాజ్యతంత్రజ్ఞుని చిత్తావస్థ మినుక్కుమునుచున్నది.

అతిక్రూరుడు

ఈతనికౌర్యమునకు పేరలేదు. 16 వేలపడకుల చెరబట్టి చెడగొట్టెనంది బంధించినపాపి. మునిలోకమునకు తనము మ్మరత్యుమచే మృత్యువు మేలనిపించిన దుండగిడు. (కౌర్యమునకు దౌర్జన్యమునకు నీతని చరిత్రమంతయు నిదర్శనమే.

ఈతనిస్వభావలక్షణముల గోచరించినంతవరకు వ్రాసితిని. ఇట్టినిజములుగల నరకాసురుని పాత్రధరించిన వాడెట్లుభిన్న యించవలెను? ఈసమస్యను సదనద్వివేకులనటులు, నాటకపి మర్మములు, కవులు నిర్ణయించుదురుగాక. ఇందుదోషములేమేని సదభిప్రాయముతో తెలిపిన దిద్దికొందును. ఈసందర్భమున నొక్కటిమాత్రము చెప్పసాహసించుచున్నాను. బందరుపురమునందున్న చల్లాలక్ష్మీకాంతముగారి నరకాసురుని ఫాత్రమును రసవంతముగా వ్రాసెనుగను నన్నిటిని జూపుచు అభినయించుట చూచియుంటిని. మదరాసునందు కామాక్షి సుందరకాస్త్రీగాను కౌరవముపట్ల తక్కు తక్కిన పట్టుల నద్భుతముగా నభియించుటగూడ చూచియున్నానని వ్యక్తమున చేర్చొనినందులకు క్షమించు గాక.

(తిరుగుబోతు)

నిజాంరాజ్యమునందు ప్లెగు

సికింద్రాబాదులో 4106 లును హైదరాబాదులో 5244 లును మనుష్యులు ప్లెగుచే చనిపోయిరి

ఒక ఐరోపాస్థానకుడు చనిపోయెను.

సికింద్రాబాదు, నవంబరు 12:— ట్రెమర్ ఫేరీలో నున్న నైన్యములోని యొక పైనికుడగు జె. బ్రోగ్ ప్లెగుచే చనిపోయెనువారై నిజమైనదియేయని డెలియచున్నది. ప్లెగుగల పిల్లల వెంటను బబారులవెంటను నీతడు తిరుగుటచే ప్లెగుసోకి మృత్యువువాత బడెను. హైదరాబాదులో 5244 లును సికింద్రాబాదులో 4106 లును మనుష్యులు ప్లెగువ్యాధిచే చనిపోయిరిని డెలియచున్నది. (ఆ. ప్రె.)

హిందీ పరిక్షాఫలములు

(కడచిన ఆక్టోబరునెల 12 తేదీ, 1924)

హిందీ ప్రచారక

- 1 తరగతి:— లేదు.
2 తరగతి:— 3. జంధ్యాల జానకిరామ- స్కూలురు.
11. రా. నంజరేశయ్య- వధు. 21. పొట్లూరు వెంకటప్పయ్య- కృష్ణా. 24. రామచంద్రశాస్త్రి- కుంభకోణం.

రాష్ట్రభాష

- 1 తరగతి:— 23. యూ. రాజ్యలక్ష్మిదేవి- గుంటూరు కా. ని. 26. శకుంతలాదేవి (గుంటూరు కా. ని. వీరు సమస్త మద్రాసు రాజధానిలో మొదటివారు) 59. ప్ల. మహాలింగం- తంజావూరు.

- 2 తరగతి:— 8 11 12 25 30 31 42 56 60.
3 తరగతి:— 8 15 16 19 24 29 36 37 51 6 73

ప్రవేశిక

- 1 తరగతి:— 4 5 7 9 10 13 19 21 23. బంగారు పద్మావతి, 23 నాలం రత్నావతి. 24 య. శేనాయమ్మ (బాలికా హిందీపాఠశాల కాకనాడ) 30 32 33 34 35 36 37 శేతి వెంకటసత్యనారాయణ (వెదురుపాక, వీరు మద్రాసు రాజధానిలో మొదటివారు) 47 50 51 58 చెంగ్వె రుక్మిణీదేవి— మద్రాసు. 62 63 65 67 68 69 83 97. కుం. ఉమా బాయి (హుబ్లీ).

- 2 వ తరగతి:— 1 3 6 8 14 16 26 27 28 29 31 39 40 41 42 43 53 54 55 61 64 69 76 79 93.

- 3 వ తరగతి:— 2 12 18 46 48 49 56 57 66 75. 80 81 82 84 88 96 98. (బల్లూమాడి వెంకటాద్రి) 99.

ప్రాథమిక

- I తరగతి:— 1, 4, 7, 9, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 30, 32, 33, 34, 45, 46, 47, 51, 52, 53, 54, 57, 58, 61, 64, 66, 67, 68, 75, 80, 83, 95, 97, 98, 99, 105, 112, 118, 132, 134, 138, 145, 147, 48, 149, మొ. వరలక్ష్మిదేవి, (కా. ని, గుంటూరు, వీరురాజధానిలో మొదటివారు) 157, 160, 172, 175, 176, 177, 182, 183, 184, 189, 191, 195, 199, 206, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 218, 219, 221, 222, 223, 229, 249, 250, 255, 265, 269, 279, 288, 307, 310, 315, 321, 323, 327, 328, 350, 371, 401, 402, 407, 409, 411, 415, 416, 418, 419, 421, 424, 438, 446, 447, 448, 449, 450, 452, 454, 458, 459, 468, 469, 471, 474, 476, 485, 486, 488, 489, 491, 495.

- 2 వ తరగతి:— 2 5 6 10 25 29 37 55 59 65 69 71 72 73 77 78 82 89 98 107 119 120 130 136 14 146 151 152 159 164 169 170 171 181 188 190 20 203 220 224 227 230 233 240 256 260 264 270 292 294 301 313 314 317 318 324 329 336 340 344 348 356 361 364 376 377 384 396 397 398 403 417 420 428 425 468 470 472 475 477 480 481 483 487.

- 3 వ తరగతి:— 12 22 28 31 38 48 70 76 81 84 85 86 94 104 110 114 122 123 131 137 139 150 15 155 158 173 174 186 193 205 207 217 251 252 25 266 299 302 304 305 306 308 312 319 320 322 33 338 341 343 345 351 352 353 362 365 367 368 37 375 378 380 381 383 389 390 393 400 406 423 462 466 473 479 482.

విమర్శన

పరీక్షలు	ప్రచారక	రా. భా.	ప్రవేశిక	ప్రా
రఖాస్తులు	25	76	98	481
వచ్చిరి	24	65	79	366
కృతార్థులు	4	23	78	283

మరా:— రాజోవు హిందీపరీక్షల పాత్ర్యపుస్తకములు పరీక్షనియమముల వగైరాలు తయారుచున్నవి. వెంటనే వారా పత్రికలలో ప్రచురింపబడును.

హిందీ ప్రచార కార్యాలయం హృషీ కేశవర్మ ట్రస్టికే, మద్రాసు, 12.11.24 పరీక్షామంత్రి

డాక్టరు అనిబిసెంటుగారు బెల్గాం కాంగ్రెసుకు వెళ్లెదరు

అడయాపవక్షమువారు శ్రద్ధగా
నూలు నడుకుచున్నారు

వారందరూ కాంగ్రెసుకు వెళ్లెదరు

అడయాపవక్షమువారు శ్రద్ధగా నూలు నడుకుచున్నారు:- కాంగ్రెసునాయకుల సందేశమునకు తగినరీతిని కరాతలంబన మిచ్చి అన్నివర్గములవారిలోను ఆన్యోన్యమైతని పెంపొందింప చేయుటకు డాక్టరు అనిబిసెంటుగారు ముందంజవేయుచున్నా రని వ్రాయుటకు సంతోషించుచున్నాను. అనిబిసెంటుగారును హరి అనుచుటకు బెల్గాములో సమావేశము కాబోవు కాంగ్రెసు సభకు విచ్చేయుటకు నిశ్చయించినారు. క్రిస్తమసు సెలవులలో బొంబాయిలో సమావేశము కాబోవు దివ్యజ్ఞాన మహాసభా దినము వైరము బెల్గామునకు వెళ్లదలండు ప్రతినిధులకు అను కూలముగానుండుటకు తగినరీతిని మార్పుచేయబడినవని విశయ మ్నాను.

అడయాపవక్షము అంతటితో తృప్తిపడక కాంగ్రెసు సం దేశానుసారముగ ఆనుదినము తమ గృహములలో నూలును వడ కును ఉత్తమమునకు తగినరీతిని చేయూత నిచ్చుచున్నారు. ఈవిధానమును ఇచ్చట ప్రారంభించుటకు ముఖ్య కారకురాలు మాంజియర్ల అను పరాగు యువతీయణి. ఈమెగారికి దేశీయపరి శ్రమలపట్ల ఎంతయు అభిమానము. ఈమెగారు వడుకుటకు తగిన రీతిగ ప్రోత్సహించుటకు ఇచ్చట ఎంతయో పరిశ్రమ సలిపి కృత కృత్యురాలైరి. ఇప్పుడు అడయాపవక్షమునందలివారును చుట్టుప్రక్కల గల గ్రామస్థులను నిరంతరము రాటుముల త్రిప్పుచు చక్కని నూలును వడకుచున్నారు. క్రిమతి పేరమ్మగారను ఆంధ్రయు వత్తిమణి వడుకుటకు అందరికి ఆనదినము నేర్పుచు అందరిలోను ఎంతయు ఉత్సాహమును పెంపొందించుచున్నారు. మాంజియర్ల గారు ఇంతటితో తృప్తిపడక వడికిన నూలుతోడనే బట్టల నేయించుటకు తగినరీతిని ప్రోత్సహింపచుచున్నారు. ఇప్పుడు వీరు దక్షిణజిల్లాలలో సంచారము చేయుచు అద్దక పరిశ్రమను నేర్పుకొనుచున్నారు త్వరలో అద్దకమును వైరము ఇచ్చట కీడు వ్యాపించ బోవుచున్నారని.

డాక్టరు అనిబిసెంటుగారు ఇందును గురించి ఈ మాసపు ధియాపిష్టి పత్రికలో వ్రాయుచు మాంజియర్ల గారు మొద లగు సారీమణుల నేవను అభినందించుచున్నారు. ఇతరప్రాంత ములవారు వైరము ఈయచ్చువామును పెంపొందింప గోరుచు న్నారు.

ఇదియంతయు శుభవార్తకక. తాత్పర్యముతో నున్న ఇతర ప్రాంతములవారును అడయాపవక్షతి నవలంబింతురని నమ్ముచున్నాను.

బాల్కనీన్ గారి గిల్లుహాలు

ప్రసంగము

రంగూనుపత్రికల వ్యాఖ్యలు

రంగూను, నవంబరు 13:- ఇటీవల గిల్లుహాలులో బాల్కనీన్ గారి రిందాచేత ప్రభుత్వవిధానము విషయమున గావించిన ప్రసంగముపై వ్యాఖ్యయొనర్చుచు, అధికారులపక్షమును విత వాదులందరును జేరుటకు నీ ప్రసంగము దారిద్ర్యపున్నదని "రంగూను గజెట్" వ్రాయుచున్నది. ప్రధానమంత్రి గావించిన ప్రసంగ మొంతమాత్రము భాకతీయుల ఆశయములయొడ గౌరవమును జూపుటలేదు. పురోభివృద్ధిగోరు ప్రాంతపులకు నీ ప్రసంగమువలన అడుగై నను ముందునకుబోవ వీలులేదని యీ ప్రసంగము దెలియజేయుచున్నదని "రంగూను డైలీస్ట్యూను" పత్రిక వ్రాయుచున్నది.

యధ్యపిరామదినము

వనూలై నసామ్యు మొత్తము

గతసంవత్సరముకంటె అధికముగ నుండవచ్చును

బొంబాయి, నవంబరు 12:- యధ్యపిరామ దినమున వనూలు కాబడిన సామ్యు వివరములింకను ప్రకటించబడలేదు. ఇదివర కెప్పుడును వనూలు కాబడనంత అధికమొత్తము సంవత్స రములో వనూలు కాబడవచ్చునని తోచుచున్నది. క్రితము సం వత్సరము రూ 7000 లు మాత్రమే ప్రాగు చేయబడెను. గవ త్వరుగాను పాపీకి రూ 500 లు యిచ్చిరి. చాలుంది వాణిజ్య ప్రముఖులు నూకేయు యేబడేయు రూపాయలు నిచ్చిరి.

(ఆ. ప్రె.)

అనహాయ పక్షము, ఆత్మార్పణము

(నర్వేంటు)

మహాత్ముడు ఆత్మార్పణము గావించుకొనెను. దీని కర్మము మాట్లాడుండ మార్పువద్దను అనహాయపక్షమువారిని తీవ్ర ముగ నిందించుటయే. ఆయన యీమార్పు వద్దనే వారు అం దుకు తగరని విశువువచ్చియే అట్లు చేసినట్లున్నది. వారు నమ్మక మును కోల్పోవుచున్నట్లును, ధైర్యమును విడనాడుచున్నట్లు నుండిరి. తన కనుచులుగ నున్నవారు రాటుమును ఖడ్గమును ప్ర జాసమ్యుతము జేయుట కష్టమును సాధ్యముగాదని నమ్మియుండ నియెడల ఆయన వానిని యేమైనను సరేయని ఆనుమానమునం శయమున్నచోట్ల వదలివేయనివాడే. నవాబుగంజి, మలికంద, మురగావ, ఆరంబాగు, చంద్రనాగూరు, అత్తై, కోమిలా, చిటగాంగు, ఫరీతుల్లా మున్నగు దూరపు జిల్లాలలో పాపము మార్పు వద్దనువారు మాట్లాడుకొని జేసిన గట్టిసనియంతయును స్వరాజ్యపక్షమువారు పాదావిశిక్షేసి యేమో బొందితిమన్న విజయము ముందు ఉప్పుని పోయె నని మాకు దెలియును. అప్పుటికిని వారు దేశములో విధేయములు నచ్చినందుకు పిత కారణమనియు, సుప్రసిద్ధులగు దేశభక్తులుజేయు కార్యములను తీసివేయుదురనియు యొక్కడ నింప నాపాపించెడికో యని భయముతో ధైర్యముగ వట్టుదలగ నేమియు పనిజేయలేదని మేమునాము.

వారు ధైర్యములేకుండ పిరికిగ ప్రవర్తించినందులకు ఫల ము ననుభవించవలసినదే. ఇప్పుడు వారు పరిభాసనమునకును గలిగిని పాత్రులై, నాయకునిచే వదలివేయబడి రనిన ఆశ్చర్య మేమియు లేదు.

వారు పనిజేయక సోమరులైయుండి యేమాత్రము నమ్మ దగినవారుగాదను అపవాదును తొలగించుకొనినగాని మాతృపూ జాలయమును ప్రవేశింపగదని మాభావము. ఎకోవియావలె వారు వారినాయకుని ప్రతిమను భావమునందుంచుకొని ఆయన కార్యవిధానమునే సావధానలై పనిజేసి అయ్యది కార్యరూప ముదాల్చి సత్యమగున్నట్లు తెలుసుకును. అప్పుడే వారు కాంగ్రెసు ప్రవేశించుటకు అర్హులైయుండి వారి నాయకు డిప్పుడు తాత్కాలికముగ నికారితో వేధకెండిలొంగ జేసిన ఛతాకమును మరల వైకెత్తునటుల జేయవలయును.

మార్పు వద్దను వారిని అధిపతితులజే యుట మంచిదే. వారిని అపహసించి అపమానపరచుట మంచి దే. ధైర్యమునందు ప్రేమయున్నటుల నటించుచు విభేదభావ ముతోనే సంఘటించువారు వీరిని యనుటయు మంచిదే. వారికి పోట్లాటులును తగవులును యెందుకు వీరినన్నింటిని విడిచి మాన ముగ శుద్ధముగ ప్రచారకార్యమునే జేసి దేశసేవ జేయుదురు గాక. నిరంతర సేవజేయునపుడు ప్రజలు వారంతలవారు గుర్తించిన దప్ప అందుకై వారు పాటుబడకుండెదరు గాక. ఇప్పుడు వారినిగూర్చి దేశములోగల నిమ్మ భావమువలన వారికున్న గర్వ మును అభిమానమును బోయి బలమును ఉత్సాహమును యెడల గలవో అంతటితోకును జోపలయును. గాంధీ-స్వరాజ్యపక్షముల ఒంబడికవలన ప్రతిరాష్ట్రము నందును కొందరు ప్రచారకులై నను క్షుతి నిందలను పాటించక విశుద్ధ మనస్కులై పనిజేయు నెడల అజ్ఞుడి వృధగాబారు. మహాత్ముడు తనకార్యవిధాన మును మరల ప్రారంభించుటకు శాంతి అహింస వాతావరణము గావలెనని కోరుచున్నాడు. ఇప్పుడు మార్పువద్దను వారు ధైర్యముతో చక్కగ పని జేయుటకు తగని వారని తలచుటచేత వారు గ్రామములకు బోయి సచ్చార్మకులై సేవజేయుచు కాలము గడిపెదరు గాక! వారు దేశనాయకులమేమేమియుండెక్కజేయక జనసామాన్యముతోనే అంతా యొన్నదని వారితోగలసి పని జేయునెడల చాల యుక్తముగ నుండునని గూడ చెప్పవచ్చును.

మార్గారా-ఖానుపురములమధ్య ప్రయాణికుల బండునరానగిబోవును

లక్ష్మణపురము, నవంబరు 12:-ఈనెల 18 వ తేదీ నుం డి ఖానుపురంపై లుఖామీద మార్గారాకును ఖానుపురమునకు మధ్యప్రయాణికులైట్ల సరాసరిగ ప్రయాణముచేయ ప్రారం భించును. ఆతారీఖునుండి సరకులుగూడ తిన్నగా బంపబడును. క్రొత్తకాలక్రమణపట్టిక వెలువడును. (ఆ. ప్రె.)

బర్మాపైకోర్టు నూతనన్యాయమూర్తులు

రంగూను, నవంబరు 12:-రంగూనుపైకోర్టులో కాశ్వ రన్యాయమూర్తులగు యి. డి. షక్తివర్మ, పి. యస్. చారిగా ర్లు నియమింపబడిరి. కలవునుండి వచ్చినవిదవ బి. పి. వెంకట గారు అదనపుజడ్జిగా నియమింపబడుదురు. మాంగ్లీగారు హై కోర్టుజడ్జిగా నియమింపబడిరిని అధికారప్రకటము గావించ బడెను. (ఆ. ప్రె.)

శ్రీమైలవరము

బాలభారతీసమాజము

రాధాకృష్ణ నాటకపద్యనము

శ్రీమైలవరము బాలభారతీ సమాజమువారు ఏలూరు లో శ్రీమాలేవారి నాటకశాలయందు శ్రీయుత పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహారావుగారిచేరచింపబడిన రాధాకృష్ణ నాటకమును 11 తేదీ రాత్రి రసికజన హృదయాకర్షకముగ (బదర్శించిరి. రాధాకృష్ణుల ప్రణయోదంతము భక్తి శృంగార రసముల యొక్క మును రసవత్తరముగ సమర్థించును. ఈనాటకము కేవల పామ రులకు కొంచెము కేలవముగ నుండవచ్చును. ఇందు విపరీతగాఢ లేమియులేదు. కాని రసికజనసోజ్ఞములగు భావములెన్నేని చక్కగ బొందుపరచబడియున్నవి. నాటకమునందలి పద్య ముల నడక కొంచెము విషమమును వచనరచన కొంత డొంక తిరుగుదు గలిగి సాక్షి యుపన్యాసగుల కలసింపజేయునదియు నగుటచే సామాన్యుల కీ నాటకము ప్రయోగశులభముకాదు. కాని కృష్ణపాత్రము సభినయించిన రానునాథ కాష్ట్రీగారికిని రాధాపాత్రము సభినయించిన పాశేపల్లి సుబ్బారావుగారికిని చక్కని ఈడుజోడు నాటకములో వివరింపబడిన రీతిని చేకూ రెను. హాస్యవియము వాయింపినవారి చాతుర్యమువలన నటు లు చదివినపద్యములును పాటలును సభికులకు విస్పష్టముగ విను పించుట మిక్కిలిగ ప్రశంసించదగిన విషయము. విమాచక సత్యభామా పాత్రభూతులు తమ తమ పాత్రముల నుచితరీతిని పోషించిరి. సంభాషణ సంవాదన సందర్భములలో నుపయో గింపబడిన గీతములలో కొన్ని హాటూహుటినే ప్రధానముగ గల్గినవగుటచే సభికులకు విస్పష్టముగ వినిపింపలేదని మాత్రము సుహృద్భావముతోనే తన్నాటక పంపునేతలకు హెచ్చరిక గా విందుచున్నాను. మొత్తముమీద నీ నాటకమును శ్లాఘ్యముగ (బదర్శించి భక్తులకును రసికులకును గూడ రాధాకృష్ణుల దివ్య చారిత్రమును కన్నులగట్టజేసి ఆనందానందమొసగిన శ్రీమయి లవరము బాల భారతీ సమాజమువారి రభినందనార్హులని నా నిశ్చితాభిప్రాయము.

ఇట్లు రసికుడు

బసవరాజు వెంకటప్పారావు.

కరాచీ మునిసిపాలిటీ

బొంబాయి గవర్నరుగారికి సన్మానపత్రమియగుడదని గావించడిన తీర్మానమును రద్దుచేసెను.

కరాచీ, నవంబరు 13:-నవంబరు మాడవతేదీ నాడు బొంబాయి గవర్నరుగారికి సన్మానపత్రమియగుడదని ప్యా నుచేసిన తీర్మానమును నేడు స్పెషలు సామాన్య సమావేశములో రద్దుచేసెను. 80 ఓట్లు రద్దుచేయుటకును 19 వోట్లు ప్రతిహేతు ముగను జేయబడెను. మానేజింగుకమిటీవారిచే తయారుకాబడు సన్మానపత్రము అర్పించుటకు వ్యయమునిమిత్తము రూ 2000 మంజూరుచేయబడెను. మునిసిపలహోటలయొక్క వరండాలును గుమ్మములును ప్రేక్షకులచే నిండిపోయెను. పోలీసువారు ముని సిపలు ఆవరణలోనున్నారనియు కష్టముసంభవింపవచ్చునని త మకు భయమగుచున్నదనియు యిద్దరు జాతీయవాదులు అధ్యక్షు నితో చెప్పిరి. జాతీయవాదులు పెక్కుమంది సభ చాలించవలసిన దని తీర్మానమును ప్రతిపాదించిరి. కాని లాభములేకపోయెను. మాడుకోశాలకు బదులుగా నేడు కోశాల వ్యవశిషియవలసి యున్నదని దెల్పబడెను. కూర్చుండుండి అధ్యక్షుడు గౌరగా శాశ్వతభృదు మేమునాకర్లముగాము. అని సమాధాన మిడెను. అనేక సవరణలు ప్రసిద్ధింప జేర్చినాము వోటుకు దెట్టినపుడు ప్రతిపాదించబడెను. అప్పటికే రాత్రి తొమ్మిది గంటలగుటచే స వరణల మీద చర్చజరుపుటకు అధ్యక్షు డిశ్యుకొనలేదు. అందు జాతీయవాదులు ఒక్కపెట్టున హోటలోనుండి వెడిలిరి. గవ ర్నరుగారికి సన్మానపత్ర మియగుటయినో లేనో అనువిషయ ము పాదులు నిర్ధారణ చేయవలయునని ఒక సవరణ ప్రతిపా దింపబడెను. (ఆ. ప్రె.)

క్యాండేగ్గులరు క్రికెట్టు

మొదటిఆటలో హిందువులు మహమ్మదీయులను నోడించిరి

నాగపురం, నవంబరు 12:- మొదటి ఆటలో హిందు వులు మహమ్మదీయులను ఓడించిరి. (ఆ. ప్రె.)

ఆంధ్రపత్రిక

1924-వ సం॥ నవంబరు నెల 14-వ తేదీ

శుక్రవారము

మహాత్ముని ఆర్చన

కలకత్తాలో జరిగిన ఒడంబడిక, గాంధీమహాత్ముని ఆత్మసమర్పణమునకు ప్రబలనిదర్శనము. హిందూ మహమ్మదీయ సఖ్యముకొరకు గాంధీ మహాత్ముడు ప్రాణత్యాగము కేయిటకు సంసిద్ధుడయ్యెను. కఠోరమగు ఉపవాసవ్రతదీక్ష నవలంబించి, దేశమనందలి వివిధభాగములలోను అపూర్వమగు హృదయాపేదనను గలిగించెను. ఉండ్రక పూరితములయిన మనములు, శాంతిజెందెను. మతి మనందలి నిజభావమును కనుగొనలేక అనవసర కలహములకు చీటిచ్చినందులకు ఉభయసంఘముల ప్రముఖులును పశ్చాత్తాపము జెందిరి. కలకత్తాలో, బహిష్కార స్వరాజ్యపక్షమువారులకు సంయోగము గుడురుటకై, మహాత్ముడు ప్రాణము కన్నను నెక్కుడు ప్రీయమగు యభిమానమును త్యజించెను. అసహాయోద్యమ జనకుడగు మహాత్ముడు, తన పేర్ని బాలికను పిడనాడుటయన నెట్టిదో యింక యూహించిన తేటపడగలదు. అసహాయోద్యమముపై మహాత్ముని కన్నను ఇతరుల కెక్కుడు ప్రేమగలదని జెప్పేటలెదు. నేటికిని మహాత్ముడు ఉద్యమానుష్ఠానమునం దినుమంతయు చలించలేదు. అట్లు చలించకుండ, స్వరాజ్యసిద్ధి గలుగువరకు నిలువబడగలిగినవారి, మహాత్ముడత్యంతముగ నొరవించును. కాంగ్రెసు జెప్పెనెగాక, అసహాయము తన ధర్మమని ఏద్రముఖుడు తలంచి తనజీవితము నాతీరున గడుపునో, అతిదెప్పటికిని సర్వసమర్పణపూరితమగును. ధర్మభూమి యగు భారతవర్షము త్యాగము నేనాడును ప్రతీ సెండుకుండు నుండజాలదు.

త్యాగధను లెన్నటికయినను పూజార్హులే. దానునెక్రూరగర్లకు దేశమునగల పలుకు బడి కేమికారణము? వాగ్విధాంతములా? వారికన్నను ఊపాల నెక్కుడుగ నలువారుగలరు. వారివక్రత్వ నామర్థమో? వారికన్నను నెక్కుడు వక్తలును గలరు. వారు నలిగిన త్యాగములే, స్వరాజ్యపక్షమునకు బల మొనగుచున్నవి. ఇటులనే ప్రజలపక్షము వారయినను, ఏశాఖవారయినను త్యాగధనులు నన్నాబ్బలే. అసహాయోద్యమమునకు త్యాగమును అహింసయే మూలా భారము గావున, కాంగ్రెసునభ అసహాయ కార్యక్రమమును విరమించినను, అ సహాయ వాదుల జీవితాదర్శములచే దేశము నెల్లపుడును ప్రేరేపించుచునే యుండును. ఆసంగతినే గాంధీమహాత్ముడు నిన్ను వెలువడిన యంగుఞ్చియాపత్రికలో వ్యక్తీకరించి, నండియములనెల్ల బాపుచున్నాడు. దేశము నయ్యాపక్షపు ప్రబల్యమా, ఆపక్షపు ప్రబల్యమా పోచ్చుగ నుండివలయు ననువ్రక్షను విచారింప నక్కరలేదు. ఇప్పుడు ముఖ్యముగ గానలసినది,

అన్ని పక్షముల కలయికయని మహాత్ముడు గుర్తించెను ఏలనన, బెంగాలులో ఒకవంక స్వరాజ్య పక్షమువాడై దాడి ప్రారంభమయ్యెను. భారతీయుల ఇస్మస్వాతంత్ర్యము లడుగంటుచున్నవి. విభజించి వాలించునూత్రము యభేచ్ఛగ కొనసాగుచున్నది. ఇట్టిస్థితిలో ప్రభుత్వపక్షకత సంయోగమే నని, మహాత్మునితోబాటు ప్రాజ్ఞులెల్లరును కనిపెట్టగలరు.

ఇట్టిస్థితిలో అభిమానత్యాగ మవసరమని, మహాత్మునకు దోచెను. మహాత్ముడు గావించెడి కార్యముచే, తమజీవితములను అసహాయోద్యమము కొరకు భారబోసిన మహామహు లాశాభంగము జెందెదరని అతనికి తెలియను. స్నేహితులు నిందించెదరయ్య, ప్రతిపక్షులు హేళన జేసెద రనియు, మహాత్ము డెరుగును. ఆంగ్లోహైందవపత్రికల ఎక్కిరింపులును, కన్నరేపటిపుపత్రికల దూషణ యు ఁందుకు నిదర్శనములు. కాని దూషణభూషణలను పాటింపక, మహాత్ముడు తన కత్యంతప్రియమై జీవిత సాఫల్యమునకు వోహద మొనగుచున్న కార్యక్రమమును వదిలిపెట్టట, విగుల గణనీయము. స్వరాజ్య పక్షమువారికి తా నెంతవరకు లొంగిపోవుటకు వీలగునో అంతవరకును లొంగిపోవుటకు తనకు శక్తి నొసగినందులకు, జగదీశునికి మహాత్ముడు కృతజ్ఞత జూపుచున్నాడు. స్వరాజ్యపక్షమువారు మహాత్ముని యభీష్టముతో నరిపెట్టుకొన ప్రయత్నించి నందులకు, మహాత్ముడు వారిని కొనియాడుచున్నాడు. నూలుపడుకుటయు కద్దరు భారణమును, ఉభయ పక్షములకును ప్రధానమయ్యెను. నూలుచందాను ఉభయపక్షములవారను అంగీకరించుట గొప్పవిశేషము. కాంగ్రెసుసభ్యుల సభిక్షనుగ కేర్చుకొలదియు, నూలుపడుకుటయు విస్తరింపగలక.

హిందువులును మహమ్మదీయులును శాంతము వహించియుండ, రాజకీయకక్షలు తమతమ విభేదములను వెనుకబెట్టియుండ శాంతవాతావరణము నందు నిర్మాణకార్యక్రమమును దీక్షతో కొనసాగించుట కెంతయు వీలుగును. స్వరాజ్యపక్షమువారు నిర్మాణకార్యక్రమమును కొన్నిలు కార్యక్రమమును కొనసాగించుచుండురు. మహాత్మునివలె కాన్నిలు ప్రవేశమునందు సమ్మతములేనివారు, నిర్మాణకార్యక్రమ నిర్వహణమునకై తమశక్తి నంతయు భారబోయుచు, ఏలగుచోట్లనెల్ల స్వరాజ్యపక్షమువారికి తోడ్పడుచుండ గలరు. సంఘర్షణయు, కలహములును అంతరించునేని, ఎవరిత్రోవను వారు నడుచుచు సామాన్యంతములను కలిసి నిర్వహించగలుగుదురు. భారతీయులెల్లరకును గత్యధాన మొక్కటియే. నాయకులగు వారిలో స్వత్వస్వరాజ్యసిద్ధి నాశించనివా రెవరును లేరు. సంస్కరణములకత్తప్రజెందెడిపక్ష మేలయలేదని నిరాఘాటముగ జెప్పవచ్చును. అట్టితరి, ఎల్లరును కలిసి బనిచేయజాలరా? వైషమ్యములను విడనాడజాలరా? ముప్పది మూడుకోట్ల ప్రజలును ఏకకంఠముతో స్వరాజ్య సినిదమును కావించజాలరా? బాంబాయిలో జరుగ నున్న అఖిలభారత కాంగ్రెసు సంఘసభలో నిర్ణయింపవలసిన సమస్య యిదియే. ఏకమత్యమే స్వరాజ్యమగునపుడు, అయ్యది సుస్థిరముగ వెలసిన స్వరాజ్యసిద్ధికిగల ఆటంకములన్నియు దొలగి

పోవును. వివిధపక్షముల మధ్య విభేదము లెన్ని యున్నను సామాన్యంతము లధికముగగలవని, నేటి పోసితులు తెలుపకనే తెలుపుచున్నవి. అట్టి యపూర్వసందర్భమున కవకాశమిచ్చినందులకు పాలకులు వందనార్హులు. గాంధీదాసు ఒడంబడిక, దేశమున కొకసలహామాత్రమేనని, మహాత్ముడంగీకరించుచున్నాడు. దానుగారు స్వరాజ్యపక్షముతరపునసంతకము జేసిరి. గాంధీమహాత్ముడు దూరమాలోచించి, బహిష్కారపక్షమువారి తరపునగాక, స్వంతబాధ్యతమీద సంతకము జెట్టెను. అందుచేబాంబాయిలో నీవిషయమునుగూర్చి పూర్ణముగ చర్చించి, మహాత్ముని ద్వారా సంచియములనెల్ల బాపుకొన్నవచ్చును. సంయోగమునకు వేరొకమార్గమున్నచో తెలుపవలయునని మహాత్ముడు గోరుచున్నాడు. తనకొరకు, ప్రజలెవ్వరును తమ విశ్వాసములను విడువ నక్కరలేదనిగూడ, మహాత్ముడు చాటుచున్నాడు. కాని మహాత్ముని నాయకత్వమునందు భారతవర్షమునకు ఐరిపూర్ణవిశ్వాసము గలదని నమ్మెదము. అవసరములేనిది, మహాత్ము డిట్టిచర్య నవలంబించడని తెలుప నక్కరలేదు. అతని ఆత్మ సమర్పణ స్వభావమును, అతని త్యాగమహిమను గుర్తించినవారు, నూతనశక్తికృషిమును గ్రహింపగలరు. తానొకటిదలచిన దైవమొకటి దలచెను సామ్యమున, అధికారవర్గ మొకటి తలపెట్టిన ఫలితము వేరుగ పరిణమించెను. నేడు చేపూరిన యొక మత్యము సత్వర స్వాతంత్ర్యసిద్ధికి తోడ్పడక మానదు.

ఆంధ్ర రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసుసంఘము

ఆంధ్రరాష్ట్రీయ కాంగ్రెసుసంఘసభా కార్యక్రమమును నిన్నటిదినము ప్రచురించియుంటిమి. అసహాయోద్యమముపట్లను, గాంధీమహాత్ముని పట్లను, భక్తిత్రేదలగనుబట్టి న్యాయవాదవృత్తిని మోసి, కారాగృహనిర్బంధము నెదుర్కొని, రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసుసంఘ కార్యదర్శిపదవి సంతకాలము నుండియు సమరతతో నిర్వహించుచున్న అయ్యదవర కాశేశ్వరరావు పంతులుగారు తమపదవికి రాజీనామా నిచ్చినందుల కెంతయు చింతించెదము. వారి నిందుకు ప్రోద్బలపరచిన కారణములలో అనాలోగ్యము ప్రధానమనితలచెదము. కాని కార్యదర్శిపదవియందున్నను, వెలుపలనున్నను పంతులు గారి జీవితము దేశసేవయందే గడుచుననియు, కాంగ్రెసుతీర్మానములను మహాత్మునియాదేశములను నిర్వహించుటకును దేశ స్వాతంత్ర్యమునకై పాటుబడుటకును, వారు ఎల్లపుడును సంసిద్ధులుగ నుండురనియు విశ్వసించెదము. కాశేశ్వరరావు పంతులు గారి శృషి, బెజవాడలో కాంగ్రెసు మ్యునిసిపలుపక్ష విజయమున కెటుల తోడ్పడెనో వివరింప నక్కరలేదు. సానికసంఘము నందును, వెలుపలగూడ నిర్మాణ కార్యక్రమమును నిర్వహించుటకు ఏరుతమకే కని భారబోసెదరు గాక యని కోరెదము. అఖిలభారత కాంగ్రెసుసంఘమునకు, ఆంధ్రరాష్ట్రము తనప్రతినిధుల నెన్నుకొనెను. నూతనప్రతినిధుల నామములను నిన్నటిదినము ప్రచురించియుంటిమి. వివిధకక్షలకును, వివిధసంఘములకును వివిధ మండలములకును అర్హప్రాతి

సెంటు గేట్ బియ్యలు చేర్చి వ్యాజ్యము కొట్టివేయబడెను
రంగూసు, నవంబరు 12:— సెంటు గేట్ బియ్యలు కార్మికి
కేసును ప్రతినిధులచే రంగూసు విషప్య, అర్పిడేశు గార్లమీద
తీసికొన రాబడిన వ్యాజ్యము గౌరవనీయుడగు వ్యాయమూర్తి
గాండ్ ప్రేగాయ కొట్టివేసిరి. చర్చియొక్క భూములను రంగూసు
మునిసిపాలిటీవారు బహు నిర్బంధములకు విషప్య గారికి చర్చి
భూములమొట్టమొదట అధికారము లేదని యీ వ్యాజ్యము వారిపైకే
జరుగదీసిరి. (అ. ప్రె.)

నిదేశవార్తలు

కార్మిక తరగతులవారందరును ఐకమత్యముగ నుండవలె ననుట

సోవియట్ ట్రేడ్ యూనియను కాంగ్రెస్

మస్కో, నవంబరు 12:—సోవియట్ ట్రేడ్ యూనియను కాంగ్రెసుకు బ్రిటిషు ట్రేడ్ యూనియను కాంగ్రెస్ ప్రతినిధులు వెళ్లిరి. సభ జరుగునంతకాలము వారిని సత్కరించిరి. ప్రపంచములో నున్న అన్ని కార్మిక తరగతులవారను ఒక్కసంఘముగ ఏర్పడి ఐకమత్యముతో నుండవలెనని జనోపిక్షగా రనిరి. మస్కోనాల్లాగారి ప్రజాస్వామ్యకాంతివ్యవస్థల నాతీసిందిరి. కార్మిక తరగతులన్నియు ఏకము గావలెనను సంగతిని పచ్చెలుగా రంగీకరించి ఆచూకమును దెలియజేసిరి. పెట్టుబడిదారులపై పోరాడుటకు అందఱును ఏకము గావలె ననియు తోడ్పడవలెననియు తెల్లెటుగారనిరి.

లండన్ ఒడంబడిక

హెరియట్సుగారి తంతి

పార్లమెంట్, నవంబరు 12:—లండనులో నున్న ఫ్రెంచి రాయబారికి హెరియట్సుగారిట్లు తంతిసంపిరి:—లండను ఒడంబడికనుగూర్చి ప్రస్తావించుచు నాయందు బార్లెయినుగారు చూపిన సుహృద్భావమునకును, ఆ ఒడంబడికయందున్న విధానము సాగించుటకు ప్రయత్నించెదమని అభ్యయమిచ్చినందులకును నా వందనములను బార్లెయినుగారి కర్పించుచు. నేనుగూడ పూర్తిగ బార్లెయినుగారికి సహకారమునర్పదననియు నామీద ఆధారపడియుండవచ్చు ననియు బార్లెయినుగారితో జెప్పెను. అంగ్లో ఫ్రెంచి విశ్వరమ్యమునకును కాంతిస్థాపనమునకును ఒడంబడికల ప్రకారము నేను త్రికరణబద్ధిగ తోడ్పడదననియు జెప్పెను.

బ్రిటిషు వర్తకము

అభివృద్ధి జెందుట

లండన్, నవంబరు 12:—అక్టోబరులో బ్రిటిషు ఎగుమతులు దిగుమతులు చాల అభివృద్ధి గాంచినవి. 120458000 పౌనుల దిగుమతులు జరిగెను. గత మేమాసములో ఇట్లుండెను. సెప్టెంబరుకంటె 19568000 పౌనులు ఎక్కువ. పోయిన అక్టోబరుకంటె 20539000 పౌనులు ఎక్కువ.

అక్టోబరులో ఎగుమతులు 68586000 పౌనులవరకు జరిగెను. సెప్టెంబరుకంటె 5308000 పౌనులు ఎక్కువ. పోయిన అక్టోబరుకంటె 2736000 పౌనులు తగ్గెను. కాని దీనికి సరిపోవునటుల బొగ్గు ఎగుమతిలో 8618000 పౌనులు తగ్గినది.

అనారోపదార్థములు

గోధుమ పొగాకులో 1033000 పౌనులు హెచ్చెను. ఇక్కడనే తయారుచేయబడు సరకులు 1045000 పౌనులు తగ్గెను. కాని మొత్తముమీద తయారుచేయబడు సరకులు హెచ్చినవి.

10 నెలలకు అక్టోబరు ఆఖరుకు 1029750000 పౌనుల దిగుమతులు జరిగెను. నిరుదీ సమయముకంటె 142650000 పౌనులు ఇప్పుడు ఎక్కువగ నుండెను.

ఎగుమతులు 10 నెలలబట్టి 657906000 పౌనులుండెను. నిరుదీకంటె 20460000 పౌనులు ఎక్కువ.

అక్టోబరు వర్తకము.

లండన్, నవంబరు 12:—అక్టోబరులో బ్రిటిషు వర్తకము 120458000 పౌనుల దిగుమతులను 68586000 పౌనుల ఎగుమతులను జరిగెను. సెప్టెంబరుకంటె 19565000, పౌనులు దిగుమతులను 5308300 పౌనులు ఎగుమతులను ఎక్కువగ జరిగెను.

పెంచి జాతీయ ఋణము

పార్లమెంట్, నవంబరు 12:—ఫ్రెంచి ప్రభుత్వమునకు ఋణముగావలెనని ఫ్రెంచి అధికమంత్రి ఉరంతలను ప్రకటించెను. 7800000000 ఫ్రాంకుల ఋణము గావలెనని వచ్చును. ఇందులో 4000000000 ఫ్రాంకులు ప్రస్తుతపు అధికపత్రము లోటును దీర్చుట కుపయోగింపబడును.

ఆయాతెగల విద్యేషము

థామస్ గారు ఖండించుట

లండన్, నవంబరు 12:—థామస్ గారిట్లు నుడివిరి: (లేదు యూనియనుల పద్ధతిని లోపల అసహ్యించుకొను యజమానులుగలరు. అట్లు ఏవగించుకొను సమయము దాటినప్పటికిని వారట్లు చేయుచున్నారు. అయ్యది సమంజసము గాకున్నను జేయుచు రున్నారు.

పనివాండుగూడ తమ వంతు కట్టించి పనిజేసినగాని యజమానులనుండి మంచివరతులను గోరుట కధికారము లేదని తెలియని పనివాండుగూడ గలరు. కాని ఉభయాలకును గౌరవముగ ఒక ప్రమాణమును అంగీకరింపవలెను. ఏదో ఒక పక్షపుప్రజలు ఎంతబలముగ నున్నను, రైల్వేపనివాండుగానిండు, మరితరులు గానిండు సంఘము అంతటికంటె ఒక్కతెగ ఎన్నటికిని బలముగ అధిక్యముగ యుండరాదు. ఎవలను ఒక తెగతో ఒకతెగ పోరుటవలన లాభములేదు. దానివలన ప్రాపంచికసమస్యలు పరిష్కారము గావు.

మరణవార్త

భారతదేశమున మతప్రచారమును సల్పు యాతు స్వామి పురీ అనునామె ఇంగ్లండుకు బోవుచు త్రోవలో రెడ్డిలో చనిపోయెను.

నవ్వపరిహారసంఘము

ఖర్చులను తగ్గించుట

పార్లమెంట్, నవంబరు 12:—డాన్ నివేదికను సంగీకరించినప్పటినుండియు నవ్వపరిహారసంఘము వారి ప్రాముఖ్యము అంతరించెను. వచ్చే రెండునెలలకు నూటికి 50 చొప్పున ఖర్చును తగ్గించుటయే దీనికి దృష్టాంతము. కాని డాన్ నివేదికముచే తగ్గింపబడిన ఖర్చులకంటె క్రొత్తగ ఏర్పాటుజేసిన ఉద్యోగముల ఖర్చు ఎక్కువగుచున్నది.

ఇండియామంత్రి

సంస్కరణములను మరల క్రొత్తగ ప్రయత్నించుట

లండన్, నవంబరు 12:—బర్క్లె హెడ్ గారిని ఇండియామంత్రిగ నియమించు విషయమునుగూర్చి ప్రస్తావించుచు గార్వెక్ గారు ఆబుర్నయపుత్రిలో ఇట్లు వ్రాయుచున్నారు:— ఇట్టి సంశ్లిష్టసమయమున ఇండియా కార్యాలయమున ఎవరున్నను గౌరవమే. సహకార మొనర్పడ మను అభ్యయములేకుండ సక్రమపరిస్థితులను నెలకొల్పవలెను. సంస్కరణపథము లోటుగనున్నవి. ఇంతకంటె నభివృద్ధియుండజాలదు. ముసల్మానుల నేపథులను సంతృప్తిపరచవచ్చును. తరువాత గొప్పసమస్య హిందూ ఆందోళనమును సాధించవలసియున్నది. ఇదివరకు ద్వంద్వప్రభుత్వ మున్నటుల తలంచకనే నిష్పాక్షికభావముతో నిదానముగ ద్వంద్వప్రభుత్వమునుగూర్చి చర్చించవలెను. సంస్కరణములను పూర్తిగ క్రొత్తగ ఆలోచింపవలెను.

సంజే టైముస్ పత్రికాది లేఖరి యిట్లు వ్రాయుచున్నాడు: బర్క్లె హెడ్ ప్రభు వెళ్తును ఇండియా ప్రభుత్వమును గట్టిగ నుండుచుకే యాదేశించువాడు. అతనిని ఇండియామంత్రిగ నియమించుటచే అంగ్లో-హిందూలకు నమ్మకము మరల గలుగగలదు. ఇండియా కార్యాలయమున కేగి సక్రమపరిస్థితులకు భంగము లేనంతవఱకు లా-ఆర్డరుకు భంగము లేనంతవఱకు అంగ్లేయులకును, భారతీయులకును పూర్తిగ సహకారముండుటవలె జేయమని స్పష్టముగ తెలియజేసిరి.

కతనచర్యలను ప్రస్తుత మవలంబింపవలసి వచ్చుటచే తాత్కాలికముగ ప్రజానూరాగమును గోల్పోయి కంటకమును గాంచినను అతనికి ప్రభుత్వబలము విస్తారముగ నుండుటచేతను ఉద్యోగకాలము విస్తారముగ నుండుటచేతను కంటకముగ జూచుటచే తనకు భయములేదని ఆయన గ్రహింపవలెననియు భారతదేశమును పీడించుచున్న రోగము ప్రజాస్వామ్య అశీర్వాదమునందురుగియోగముచేయు భారతీయులకు అధికారము నెఱుగని భారతీయులకు ఎట్లు బాధ్యతను నిర్వహింపవలెనో తెలియని భారతీయులకు అధికారమును అతివ్యతిరేకముగ నిచ్చుటయే ఈ అశీర్వాద కారణమనియు సజ్జడే పిక్టోరియలు పత్రికలో లోపలు ప్రభుగారు వ్రాసిరి.

బ్రిటిషు రాజకీయముల

బార్లెయినుగారి మొదటి మంత్రివర్గపుట

తమవిధానము నాలోచించుట

లండన్, నవంబరు 12:—స్టాన్లీ బార్లెయిను గారు బ్రిటిషు మువారు ప్రభుత్వముచేయును. గావించిరి. తాముంబిండు విభానమును గూర్చి మొదట ఒక పర్యాయము చర్చియిరి.

ఈవిధానమును సార్వభౌముని యుపస్థాపన పార్లమెంటులో ప్రకటించెదరు.

శుక్రవారమునాడు లండనులో విదేశాంగ గౌరవారు లను ఆస్టన్ చాంబర్లను గాను కలిసికొనెదరు. విదేశాంగమంత్రి లతో సోమవారము మాట్లాడెదరు.

ఈజిప్టు భావిపరిస్థితులు

జగులులు సామాగారి విధానము

కెయిరో, నవం 12:—లండను రాయబారముగూర్చి ప్రస్తావించుచు జగులులో సామాగారిట్లు ప్రసంగించి నైలులోయలో రెండుభాగములందును తమహక్కులకు భంగులేకుండ తమ సత్వములను గాపాడుకొని గమ్యస్థానమును కిరగలము. నాకు సంపూర్ణ నమ్మకము గలదు. దేశమంతయు కాముగనున్నది. అధికపరిస్థితులు పూర్వముకంటె బాగున్నవి. దాము చక్కగనున్నది. అధికపత్రములో ఆదాయవ్యయముల సరిపుచ్చబడుటయేగాక నిలువగూడనున్నది. ప్రభుత్వోద్యమ లందరును తమధర్మమును చక్కగనిర్వహించుచున్నారు. రైల్వేలను బాగుజేసి యభివృద్ధి జేయుటకు ప్రభుత్వమువారు ప్రయత్నించి చర్యనుదీసికొనుచున్నారు.

వర్తకసాక్షాదశమునుగూడ నభివృద్ధి జేయదలసి. నదిమీదగూడ వర్తకమునుబాగుచేయ సముక్తమైనారు. సంరక్షణమయ్య చాలకష్టమైనది. చిక్కుతో గూడుకొన్నది. ప్రక్షయము లేని ఆయుధములను సృష్టించి సైనికులను హెచ్చుజేయదను.

పెరిషియాలో

భిన్నా భిప్రాయములు

ప్రధానామాత్యుడు బుషైరు కేగుట

టెహరాన్, నవం 12:—ప్రధానామాత్యుడు, దేశీయమంత్రి, పోస్టు, టెలిగ్రాఫు మంత్రియు బుషైరుకు పోయిరి. ప్రధానామాత్యునకును సర్దారు అగాఖాన్ గారికిని రాకుదుప్పటకు ప్రయత్నించుచున్నారు.

పెరిషియాలో చమురుకంట్రాక్టు

మరల 15 ఏండ్లవరకు నోబెల్ కంపెనీ కీయబడెను.

ఆత్మహత్య.

కస్తూర్ బాయి గారు మోటారు బండిలో పోవుచు తుపాకీతో గాల్చుకొని ఆత్మహత్యను గావించుకొనిరి. యుద్ధసమయములో ఇతడు మెసపొటేమియాలో పనిజేసెను. రెండేండ్లక్రితము ఇంగ్లండుకు తిరిగివచ్చెను. మనశ్శబ్దముచేతను నిరుత్సాహముతో బాధపడుచుండెనట.

బెలియం విదేశాంగ పరిస్థితులు

జనీవా ఒడంబడికను నుతించుట

బ్రుసెల్సు, నవంబరు 12:— విదేశాంగపరిస్థితును విమర్శించుచు హైమన్సుగారు జనీవాలో జరిగిన ఒడంబడికను గొనియాడిరి. బ్రిటను ప్రాంతు, బెల్జియములకు జాతిసతిలోపల ఒకరినొకరిని గాపాడుకొను ఒడంబడిక కుదిరెనని. ఈ ఒడంబడిక చాల సాధకమైనదనియు ప్రయోజానియనియు నుడివిరి.

కమ్యూనిస్టునాయకుడు పాలిపోవుట

రూతు పిస్సరు అనునాతడు పోలీసువారిచే వెబడచుండెను. ఇతనిపేరు రూతు పిస్సరు. ఇంగ్లండుకు దోచుకొనబారి చీట్లతో పారిపోయెను.

కాశీ హిందూ విశ్వవిద్యాలయము వ్యాపకశాస్త్ర క
ళాశాలలో నిర్వహింపబడిన రామ తీర్థసింగు గారు తామ
నామ, పద, చి. పరిశీలనా శిక్షణకును, యింతవలెను వాణి
ముఖ్య శాస్త్రాల దావాచేయగా యిది చాల ముఖ్యమైన దావా
కావున ప్రాజెక్టును మార్చుటవలసి వరే తేజబహదరు శర్మ
గారు జలహారాదు వాయిదావ్యుత్తర సిటీను సెట్టిరి. వారి సమ
క్షి-వివరమున ప్రాజెక్టు వారముల కు తగవునెరి. (ఆ. ప్రె

స్థానిక వార్తలు

జగన్నాథ భక్తనభ:— (కంజీవరము నుబ్రహ్మ
చ్యుష్ట గాత్రముపాటు, మరంగపూరి గోపాల కృష్ణయ్యగారి
ఫీజీలు వేసునాయకర్ గారి వద్దల, 16 తేదీ సాయంత్రం 4
గంటలకు ఎగ్జుగ్యు వేవలొసముందు పాటకచేరి జరుగును.

శ్రీనిక ఎన్డివర్ సోనయిటి:— 15 తేదీ సా
యంత్రము 15 నిమిషములకు వి.జి. కేల్కూరుగారి సోమర్
ఎట్యూనెక్ గ్రంథముమీద వి. లక్ష్మయ్యర్ వి. ఏ. గా
రుపన్యసింతురు. (కెం 2 గృహము ఫీలిప్స్ ఫీలి)

**నేషనల్ ఫండ్ అండ్ ఇంజనీయర్ ఎసోషి
యేషన్:**— నగరమునకు బయటి గ్రామములందున్న పెద్ద
లకు పైసంఘము తరఫున విరాళములను దీపావళి నాడు ప్రోగు
చేయుమని కోరియుంటిమి. వారు ఆదబ్బును ఇండియన్ బ్యాం
కులో త్వరలో కట్టినచో మేము పులికలద్యారా ప్రకటించుట
కు కృతజ్ఞులమని కార్యదర్శి వ్రాయుచున్నాడు.

**బెల్గాం లో జరుగు పంచమధారత విద్యార్థి
సభ:**— 20 తేదీలోగా విద్యార్థి సంఘములు ఎవరినామముల
నధ్యక్ష పదవికి నూచిమనో తెల్పవలెను. ప్రేక్షక, ప్రతినిధి,
అధ్యక్ష సంఘసభ్యులకు యిందు యాపాయ మాత్రమే. భోజన
వసతి సదుపాయములు 10 దినములలోగా తెలుపవలెను. ఖ
ర్చులు ప్రతినిధులే భరింపవలెను. ఎన్నుకొనబడిన యెడల ప్రతి
పాతకాల వారును ప్రతినిధులుగా రావచ్చునని డి. ఆర్. థా
మరు గారు సాధారణ కార్యదర్శి వ్రాయుచున్నాడు.

మండ్రాస్ట్రోనాస్ట్రోము

**శ్రీ శృంగరి శ్రీ వియూపాక్ష శ్రీ పీతామహుల శ్రీ
విద్యాలంకర పదమవే ప్రకాశక జగ్గురు శ్రీకల్యాణానంద
భారతీ మంతావార్యస్వాములవారు చెన్నపురి మైలాపూరు
మండలిలో విజయంచేసియున్నారు.**

**కలివారమును, ఆదివారమును సాయంత్రము 4 గంట
లకు మైలాపూరు సంస్కృతకళాశాలలో శ్రీ వారు ముద్ర
కాస్త్రీయగుచ్చి యుపన్యసించెదరు. అధికమనాజములు
రాప్రార్థితులు.**

**డాక్టర్. కొ. వెం. సుబ్బసామూజ్యుడు,
చెన్నపురి వైదికధర్మసభ కార్యదర్శి.**

అఖిలభారత ప్రాచ్యపరిషత్సభ:— వైసభవా
రి రిక సమావేశము డి సెంబరు 22 తేదీ మొదలు
మదరాసులో ఆలహాబాదు విశ్వవిద్యాలయ వైసుచాన్సలర్
గంగవాధ్ జాగరియధ్యక్షతక్రింద జరుగును. మద్రాసు గవర్న
రుగారు సమావేశమును ప్రారంభింతురు. మదరాసు యూనివ
ర్సిటీప్రెసిడెన్సులర్ గారు అధ్యక్షసంఘాధ్యక్షులు. చిత్రక శా
రధ్యలచర్యులు, ప్రత్యర్థులు మొదలగునవి యందును. ప్రతి
నిధులకు చాకగానే భోజనవసతి సదుపాయములుచేయుదును.
ప్రేక్షకులకు వార్షిలేదు. కాని ప్రవేశమునకుముందు(వాసిన అజ్ఞా
పత్రముల పాంక్షలయినను, మిగతావిషయములు హానరరీకీట్ల
రీసుండి తెలిసికొనవచ్చును. దీనియందుత్సాహమున్నవారు శీక్ర
టరీపేరవిరాళముల పంపప్రార్థితులు. డి సెంబరు 10 తేదీలోగా
అన్నివివరములు తెలుపవలెను.

దక్షిణాంధ్ర భాషాభివర్ధన సభ

**ఈనెల 16 వ తేదీ ఆదివారమునా మదయము
8 గంటలకు సౌందర్య మహాలులో జరుగును**
ఈసభవారి ఏర్పాటు ప్రకారము (క్రియత వేమనకవు
రామరాసు పంతులు (వి. ఏ. వి. ఎల్. హైకోర్టువక్తలు) గారి
అధ్యక్షత క్రింద చెన్నపురి జాబ్బిలవును గోవిందప్ప నాయకు
విధిలో నన్న సౌందర్య మహాలులో బహిరంగసభ జరుగును.
చాలమంది ఆంధ్రద్రమ్యులు ఉపన్యసించెదరు. ఆంధ్రులంద
రును ముఖ్యముగా విచ్చేయ ప్రార్థితులు. అని శ్రీయుతులు
సాధు వందరాజంపంతులు ఎం. కృష్ణస్వామయ్య పి. వేంకట
కృమయ్యగార్లు మాకు వ్రాసిరి.

పంజాబురాష్ట్రీయ ఖిలాఫతు సంఘసభ

**అమృతనదులో డిశంబరు 5, 6, తేదీలలో
జరుగును**

డిశంబరు 5, 6, తేదీలలో అమృతనదులో రాష్ట్రీ
య ఖిలాఫతు సభను జరుపుటకు అమృతనదు ఖిలాఫతు సంఘ
మువారు ఏర్పాటులను చేయ నారంభించిరి. వీ అమృతగారి మ
రణవార్తకు అమృతనదు మహమ్మదీయులు చాల సంతోషమును
వెల్లించిరి. అమృతనదుకు అవ్యభింపబడిన మాలానా జాపరా
లీగారు ప్రస్తుతము వారని తెలిసిడి. (ఆ. ప్రె.)

ఒక ఆరాజకుని ఆరెస్టు

అమృతనదువార్త

కాలూరాని అనునొక హిందూవైక్యకు (బన్యా) అమృ
తనదుకు యామధ్య నే వచ్చెను. తాను ఆరాజక పక్షమువాడనని
యు అపత్రమును గూర్చి ప్రచారము చేయుటకే వచ్చితినినియు
ను అతడు తెలిపెను. ఒక రాజవీధిలో ఆతడు ఉపన్యసించు
చుండగా పోలీసువారు ఆరెస్టుచేసిరి. ఆతనికి మరీషిరము సరిగా
నున్నదోలేదో పరీక్షించుటకు వైద్యశాలలో నుంచవలెనని మేజ
స్ట్రీటు ఆజ్ఞాపించెను.

ఆరినెన్సు క్రింద ఆరెస్టులు

జామీనుమీద వదలుటకు అధికారము లేదు

మంగరాష్ట్రీయ అర్థి నెన్సు క్రింద ఆరెస్టు చేయబడినవా
రిని ఆర్డరిని జామీనుమీద వదలవలెనని పిటిషను పెట్టగా నా
డిక్రీయ ప్రకారము వారిని ఆరెస్టు చేయవలెను వారిని ఆ
రెస్టు చేసిననంగరి నాకు తెలుపబడ లేదు. వారిని సదలు
టకు ఏవోడ్లను అధికారములేదని మైమెన్సింగు జిల్లా మేజ
స్ట్రీటు వుక్రయవు చేసెను. జిల్లా జడ్జిగూడ అటులే ఉత్తరు
విచ్చెను.

అహమదాబాదు పురపాలక సంఘము

లోకమాన్య తిలకు లోహవిగ్రహము

లోకమాన్యని విగ్రహమును తయారుచేయించవలె నను
తీర్మానమిదివరకే ఆమోదింపబడిన గాని అది అక్రమవ్యయముని
కట్టరు అడేపించెను. విక్టోరియామహాత్మాగారి విగ్రహమును
యిదివరకు సంఘమువారుచేయించియున్నాడుగాన లోకమాన్యని
విగ్రహమునుగూడ చేయించుట అక్రమము కాబోలుగాన 8000
యాపాయలు వ్యయపరచి నిండుకోల లోహవిగ్రహము (ప్రలు
లైవు వైజా (బ్రాంజ్ స్టాట్యూ) ను తయారుచేయించవలెనను
తీర్మానము యా నెల 12 వ తేదీన జరిగిన మ్యునిసిపలు సంఘ
సభలో ఆమోదింపబడిన. (ఆ. ప్రె.)

జి. ఐ. పి. రైల్వేకంపెనీ

పరిపాలనము

ప్రభుత్వమువారు వశపరచుకొనుచున్నారు

సిబ్బంది తీగి నియమించబడును
బొంబాయి, నవంబరు 13:— జి. ఐ. పి. రైల్వేకం
పెనీ పరిపాలనము ప్రభుత్వమువారు వశపరచుకొనుచున్నారు
గాన కంపెనీలో బనిచేయుచున్న ఉద్యోగిగ్రూపు తిగి నియ
మింపబడుదురు. అసమర్థులు క్రొంకిమంది దీసివేయబడుదురు.
ప్రావిడెంటరీ, గ్రామ్యాట్లీసు, సెలవు మొదలగు విషయము
లను గురించి ప్రస్తుతమునున్న నిబంధనలు అమలులో నుండు
నుగాని తిగి నియమింపబడుటచే చేరురైలు మార్గములకు బడ
లాయించినట్లున్న అందువలన కలుగు హక్కులు, స్వార్థకల్ప
ములును విరిచుదును.

పంజాబు శాసనసభ

శాసనసభ్యుల కొకక్క బ్బు యేర్పాటుచేయుటను

దొరతనమువారి కార్యక్రమము

లాహోరు, నవంబరు 13:— లాహి మోహన్లాల్
గాంధీ ప్రతిపాదించబడిన తీర్మానముపై శంకుగంటలన్నర
వర్ష జరిగెను. శాసన సభా సభ్యులు మ కా ము గా
నుండుటకు వ స రి గృ హ ము సో క కా ని ని
లాహోరులో ప్రభుత్వమువారు నిర్మింపవలయునని యీ
తీర్మానము గోరెను. సివకారంగారు తీర్మానముపై నొక
సవరణ ప్రతిపాదించిరి. సభ్యులందరి యిష్టప్రకారము తీర్మా
నముమోదింపబడిన. కమిటీనొక దానిని యేర్పాటుగావించు
టకు ఆధ్యక్షులు గోరబడిరి. కమిటీవారు యీవిషయమైయెల్ల
యేర్పాటులను గావించెనను.

పిమ్మట ప్రభుత్వమువారి కార్యక్రమము ప్రారంభ
మయ్యెను. పంజాబు ఎక్స్ ప్రెస్ పరలాదిల్లను సెలెక్టుమిటి
వారికి పంపబడవలయునని వ్యవసాయశాఖమంత్రి ప్రతిపాదించెను. తీవ్రమయిన ప్రతికూలము యీ విషయమును జూప
బడిన. యుఖ్యముగా న్యాయవాదులకు శాసనసభ్యులు చాల
తీవ్రముగ ప్రభుత్వమును ప్రతిఘటించిరి. ప్రస్తుతము శాసన
మందున్న 82 క్షేత్ర స్థానమున నూతన క్షేత్ర చేర్పులువారి
కంత్తమాత్రమిష్టము లేదు. సెలెక్టుమిటికి లెల్లులంప బడినప్పుడు
నూతనక్షేత్రను దీసివేయబడినని మంత్రి చెప్పినప్పుడు లెల్లు
సెలెక్టుమిటి కంపబడిన. లేపటికి శాసనసభ నిర్ణయేయ
బడిన. (ఆ. ప్రె.)

రైలుపట్టాల దప్పిపోవుట

ప్రయాణీకుల కపాయము సంభవించలేదు

బొంబాయి, నవంబరు 13:—బొంబాయి పునహాప్రయా
ణీకులందరిలో నూడుబండ్లు రైలుపట్టాలు మార్గాక్షేపనువద్ద
తప్పిపోయెను. ఈకారణముచే నాల్గు ఆయోమార్గములను అడ్డు
గావించబడిన. రైలు దప్పిపోవుటచే ప్రయాణీకులకు అపా
యము సంభవించలేదు. లోకలాగండ్ల ప్రయాణీకులకు ఆలస్య
మయ్యెను. కాని జి. ఐ. పి. కంపెనీవారు త్వరితగతిన ప్రయాణీ
కుల పోకర్మలకొక వేయబండ్లలో వారు బొంబాయి పంప
బడిరి. నేటిసాయంత్రమునకు డెల్టి ఆభ్యంతరములను శేకుంధ
రైల్వే నడదుటకు యేర్పాట్లు చేయబడుచున్నవి. (ఆ. ప్రె.)

బొంబాయి, నవంబరు 13:—యస్. యస్. కాలిఫో
ర్నియా ఓడలో వచ్చినవారిలో డబ్లియు. జి. లెక్మెట్టు నేనా
ని, స్ట్రాంగెను దంపరులు ముఖ్యులు. ఆ. ప్రె.

శిరోమణి గురుద్వారా సంఘము

పంజాబుగవర్నరు ప్రసంగము

“పంజాబుశాసనసభలో పంజాబుగవర్నరుప్రారంభమున
చేసిన ప్రసంగము సరిగా నుండలేదు. బస్టవుడు రాయభార
ములు విఫలమైనప్పుడు దొరతనమువారి భావములలో చాల
మార్పు కలిగినది గాన కొకమణి స్థాయిసంఘమువారు వెంటనే
సమావేశమై కార్యసంఘమునకు క్రొత్తకీ త్రవవు నొసంగుటవస
రము. ఇప్పుడు చెరసాలలోనున్న శిరోమణిసంఘ నియోజితసభ్యు
ల అభిప్రాయములను తెలుసుకొనుటకుగూడ దొరతనమువారు
కాక మొగపలేను” అని సర్దారు రాజాసింగుగారు నుడివిరి.
(ఆ. ప్రె.)

ఒకా మొటో

జపానుకున్ని సుప్లేయర్

ఇంగ్లాండునుండి దిగెను

బొంబాయి, నవంబరు 14:— డేవిసిముకప్పప్రొట్టేయందు
పాల్గొనుటకు జపానునుండి వెలువిన ఒకామొటోఅను టె
న్నికు ఆటగాడు గురువారమునా డివ్వుటకు ఇంగ్లాండునుండి
వచ్చెను.

తన ఆట చాలఅశాభావము తనకేకలంగ జేసెనని మట్లా
డినవారితో నీతడు చెల్లెను. ఇంగ్లాండులోని అధికశీతలమిందు
లకు గారణమనియు, టెన్ని సుకోర్టుమై త్రగానుండెననియు, తా
నుగట్టిగానున్న ప్రాచ్యదేశముల కోర్టులందాడుట కలవాటుపడె
ననియు చెల్లెను. (ఆ. ప్రె.)

వైకంఠతాగ్రహము

అగ్రహాతులజల విజృంభి

మహారాణి రీజంటుగారి సమాధానము

కృపలమహాదేవి,

వైకంఠేశ్వరము చుట్టును గలయు, సంస్థానముం దితర భాగములందుగల బాటలను జాతిమత వివక్షతలేకుండ విహారము లొనర్చిన యెల్ల తరగతులవారును నిరాటంకముగ నుపయోగించుకొనుటకు అనుజ్ఞ దయచేయవలసినదని అగ్రహాతుల రాధాకృతులను మేము యేలినవారిని వినయ విధేయతలతో ప్రార్థించుచున్నాము. ఏ బడి సంవత్సరముల నుండి సంస్థానములోని పాతకాలు, కోర్టులు, రహదారులను సవర్ణ జాతులవారు స్వేచ్ఛగ నుపయోగించుకొనుటకు కృతచేసి వారియిబ్బందులను తొలగించిన యేలినవారివంశజుల ధర్మగుణములను, పరిపాలనవిధానమునకు మేమెంతయో కృతజ్ఞత జూపుచున్నాము. 1865 సంవత్సరముండే సంస్థానముందలి రహదారులు అన్నితరగతులవారును సమానముగ నుపయోగించుకొనవలయునని ప్రయత్నింపబడినది. పిమ్మట 1884 సంవత్సరమునందు ప్రభుత్వమువారు గావించిన ప్రకటనది తిరిగి దృఢపర్చబడెను. ఈ ప్రకటన మందు నియమింపబడిన విధానమునకు భంగముదీసికొను వచ్చుచున్న సంస్థాన ప్రభుత్వమువారి అగ్రహమునకు బాట్రులయొడరనియు, నట్టివారిపై కఠినదర్శనీశాసనబడుననియు నందు ప్రయత్నింపబడెను.

రాజవీధులు, గ్రామవీధులు

ఈ కృత్యపు పట్టుబడి నుమా రరువదిసంవత్సరములైనను తొన్నికోర్డు నేటికిని అవర్ణ జాతులవారు నుపయోగించుకొనవలయుననియు నెల్లప్పుడు కలెందల కలెందల విచారముగ నున్నది. గతర్షి మెంటువారి ప్రకటనమున అవర్ణజాతి అవర్ణ జాతులవారి హక్కులను రక్షించుటకు బదులుగా ప్రభుత్వపు ఉద్యోగులలో గొందరు యేలినవారి దొరతనపు బుద్ధిగనున భిక్షారణజేయువారికి ఆదరణచేయుచున్నారు. ఈమాదిరి సంవత్సరములకు పూర్వము అభిప్రాయముకొరకు 1884 వ సంవత్సరములో గావించబడిన ప్రకటనము హైకోర్టువారియెదుటకు వచ్చెను. రాజవీధులనియు గ్రామవీధులనియు హైకోర్టువారు భేదమునుపాటించి, ప్రభుత్వమువారుగావించిన ప్రకటనము రాజవీధులయెడ ప్రవర్తించునగాని గ్రామవీధులయెడ కెల్లదని దెలిపిరి. కాని గ్రామవీధులన్నియు రాజవీధులయే యెంచబడును. ప్రభుత్వమువారు ప్రకటనగావించినప్పటి భేదము నుగాని మరియేమిదనగానిని చేయలేదని మేముయేలినవారికి మనవిచేసికొనుచున్నాము. ప్రభుత్వపు ప్రకటనయెడ హైకోర్టువారి విరుద్ధాభిప్రాయమే ప్రస్తుతపు సమస్యకు కారణము. అప్పటిపరిస్థితులనుబట్టి కోర్టువారిట్టిభేదమును గుర్తించి అభిప్రాయమిచ్చినను, సంస్థానముం దరువదిసంవత్సరములనుండియు ప్రభుత్వమువారు వలంబించుచున్న వివేకమైన విద్యావిధానముచే నట్టి ప్రతిహతపరిస్థితులు యిప్పుడదృశ్యమయ్యె కాన యివిభేదమునకు నమలులొనరుటకు గాని, మంజూరుచేయుటకుగాని యెంతమాత్రమును సమంజసముగ నుండదని మేముచెల్పవలసిన చ్చినందులకు క్షమింపవేడుచున్నాము.

మదరాసు ప్రభుత్వమువారితిర్పు

గ్రామవీధులును, నూతులును, కోర్టు యెల్లనల్లముల వారును ఉపయోగించుకొన నీయవలయునని మదరాసు శాసనసభ వారు సిఫార్సు చేయ ప్రభుత్వమువారు రామోదించి అమలులో తెట్టుచున్నారని యేలినవారికి తెలియజేయుచున్నాము. సవర్ణజాతులవారి ప్రతిహత భావముచే సంస్థానముందలి 26 లక్షల జనాభాలోను అధికసంఖ్యగల అవర్ణజాతులవారి కనీసపు మానవ హక్కుల తొలగించుట సవర్ణములవారముగ మాధిక విహారముగ నున్నది. సవర్ణజాతులవారిలో నీవికోభభావము లేదని తమ సాన్నిధ్యమున స్పష్టపర్చుట కీసవర్ణజాతి యేర్పాటుగాబడి సవర్ణజాతుల వారముగ మాచేయివిజృంభి యేలినవారికర్పించడమైనది. అవర్ణ హిందూసోదరులయొక్కట్టులను తొలగించుటకు సవర్ణజాతులవారు ప్రతిహతభావములను జూపుటలేదు. ప్రభుత్వమువారికోరికలని అవర్ణజాతులయిబ్బందులను తొలగించుటకు సవర్ణజాతులు సిద్ధముగనున్నవి.

పౌరస హక్కులు

విద్యయందు, జ్ఞానమునందు, నాగరికతయందు అభివృద్ధియందు క్లాస్సుపాత్రులకు వివక్షజాలపరిపాలనముచే తిరువాన్కూరురాజ్యము గొందవసంస్థానములలోకల్ల అగ్రస్థాన

ములకరించుచున్నది అధికసంఖ్యాకులగు హిందూసోదరులకనీ స పౌరహక్కుల నరికట్టి, సంస్థానముందలి మరియితరజాతులకు జేందినవారియెల్ల హక్కులను అనుభవించుటచేత సంస్థానగౌరవమునకు హానివచ్చును. ఏలినవారిపాలనలోగలయెల్ల జాతులవారిని జాతిమతభేదములు లేకుండ సర్వరచాదారులను వినియోగించుకొనుటకు అనుజ్ఞ దయచేయవలసినదని సంస్థానముందలి సవర్ణ హిందువుల తరపున వినయవిధేయతలతో మేము మిగుల మనవిచేయుచున్నాము.

ఏలినవారికి నిమ్మ జాతుధర్మమునందు గల క్రద్ధయు వారిని పురోభివృద్ధికి దెచ్చుట కొనర్చిన సదుపాయములను మేమెన్నటికిని మరువజాలము. దర్బారు సందర్శమున యేనుగణపుంజ ప్రేమణచే సంత్కాగ్రహాలు కారాగార విముక్తులైకోర్టుగణము జూదార్యము కరుణ తోచియమున మిగుల దోష్పడి యీ ముఖ్య సమస్య పరిష్కరింప ననువిద్యుని మేము సంపూర్ణముగ విశ్వసించుచున్నాము. సంస్థానమునందన్ని ప్రాంతములందలి సవర్ణహిందువుల చేనాలుచేయబడి యివిజృంభి దాఖలుచేయుటకు మేము మిశ్రువు చేయుచున్నాము. ఈరాయబారులను గానిచ్చినందులకును వారికష్టములను మనవిచేసి కొన నిచ్చినందులకును మామృదతపూర్వకముగ వందనశతంబులు యేలినవారి కర్పించుచున్నాము.

విజృంభి 25,000 తేల సవర్ణహిందువులు సంతకము చేసిరి. పిల్లగారు నీవిజృంభి దాఖలుచేసిరి. పట్టుట కట్టుబడి బంగారు అక్షరములుగల విజృంభి మహారాణి రీజంటుగారిదాఖలు చేయబడెను.

ప్రారాంభికమొక అపాయము.

కలకత్తా, నవంబరు 18:—గ్రాండుటంకర్కోర్టుగర్డరైలు మార్గము దాటుచుండ ముప్పదిమందితోగల నౌకమాలయిబండి మదరాసువచ్చు మేలుబండిని డిగ్రీనెను ముగ్గురుమనుష్యులు మృతికొనిరి. అని యొకవార్త కలకత్తానుండి వచ్చెను. అపాయము 9 తేదీని సంభవించెను. (ఆ. ప్రె.)

లాహోరులో రాజకీయసభ

డికంబరు 6 7 తేదీలలో జరుగును

రాజకీయసభ డికంబరు 6, 7 తేదీలలో లాహోరులో జరుగుననియు ఆసభకు మహాత్ముగగూడ వచ్చునని తెలియచున్నదియు కర్మదీరు అను లాహోరుజేతభాజుపత్రిక ప్రకటించినది. (ఆ. ప్రె.)

బొంబాయి గవర్నరుగారు యా 500 లు యిచ్చి పాపీకోనిరి

బొంబాయి, నవంబరు 18:—బొంబాయి గవర్నరు ఇరువందల రూపాయ లిచ్చిపాపీకోనిరి. (ఆ. ప్రె.)

బొంబాయి పునహా రైలుమార్గము

పునహా, నవంబరు 18:—మామూలు ప్రకారముగా బొంబాయి పునహారైలు మార్గమునందు కూర్చావట్ల ప్రయాణము ప్రారంభించబడెను. (ఆ. ప్రె.)

డచ్చివై నూనికులు

అకయాబ్ నకు పయనమైరి

కలకత్తా, నవంబరు 14:—డచ్చివై నూనికులు నేడు ఉదయము 7 గంటలకు కలకత్తానుండి అకయాబ్ నకు పయనమై వెడలిరి. వారిని పంపుటకు క్రొంతమంది వైన్యాధికారులు ప్రజలును గూడిరి. అదిమకుపుగా విమానమువైకగతమగు రంగూనులో దిగుటకు గజ్జపుపంచెముల ఫలము (Race course) ఆడునచ్చు చుండుటచే రంగూనులో వైమానికులు దిగజాలరిని ఆహ్వానించెదైవప్రతి నిధితోవైమానికులు దెలిపిరి. ఇప్పుడు గజ్జపుపంచెములు జరుగుచున్నయన ప్రజలనేకులు ఆసలమునందు గుమిగూడెదరు చేట్టుదిగుట కడ్డపవచ్చును తిన్నగా అకయాబ్ నుండి సయాము దేశముందలి ముఖ్యపట్టణమును బాంక్ కాక్ నువైమానికులు బోయెదరు. అకయాబ్ చేరిన పిమ్మట ముందెక్కుడ దిగుదుకో వైమానికులు నిశ్చయించెదరు. (ఆ. ప్రె.)

కుమ్మరోగ ఉపశమన సంఘము

ధిల్లీ, నవంబరు 18:—బ్రిటిషు సాంఘాజ్యము యొక్క కుమ్మరోగనివారణ సంఘమువారి స్థాయిసంఘ సమావేశము భారత సామాజ్యశాసనసభలో నవంబరు 14 వ తేదీని జరుపబడును. డిల్లీలోగారు సంఘనిర్వాహమునుగురించి మాట్లాడెదరు. ఇండియన్ కాంసిలు యేర్పాటుగాబడువిషయమునను, కోగనిర్వాహ కార్యము రెడ్ క్రాసువారి అధీనము చేయబడినదనియు మొదలైన విషయములను గురించి సమావేశమున దెల్పబడును. రాజప్రతినిధిగారు యెప్పుడు చందాలకొరకు అటలు చేసెదరాగూడ దెల్పబడును. (ఆ. ప్రె.)

పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారి ప్రకటనము

స్వరాజ్యపక్షముపై ననే కఠినశాసనములు ప్రయోగింపబడెను

కన్పర్వటిపు ప్రభుత్వమువారు స్వరాజ్య పక్షమునకు చాల చిక్కులకరిగించుట నిశ్చయము. అందులకు స్వరాజ్యపక్షమువారు సిద్ధపడియే యున్నారు. దేశమునందలి యితరపక్షములవారగు స్త్రీపురుషులు స్వరాజ్యపక్షమువారికి ధనజనరూపకము సహాయ మెంతవరకు చేయుదురో అంతవరకే స్వరాజ్య పక్షమువారి ప్రయత్నములు కొనసాగగలవు. కాన అన్నిపక్షములవారును స్వరాజ్యపక్షమునజేరియు ధనమొసంగియు తోడ్పడవలెనని భారత స్వరాజ్యకార్యసంఘమువారు కోరుచున్నారు. ఇతర రాజకీయపక్షములతో పోటిగా యివిజృంభి పిని ప్రకటించుటలేదు. దొరతనమువారి దాడి కిదియే ప్రత్యుత్తర మగుటచేతనే యివిజృంభి పిని ప్రకటించిరి. ధనవంతులు అధికముగా ధనమొసంగవలెననియు బీదలు యధాశక్తిని ధనమొసగవలెననియు ధనికులును బీదలును స్త్రీలును పురుషులనుగూడ స్వరాజ్యపక్షమున చేరవలెననియు మేముకోరుచున్నాము" అని మోతీలాలుగారు ప్రకటించిరి.

మహాత్ముని కోరిక

నాయకులతో సంభాషణ

"ఈనెల 20 వ తేదీ గరువారము నాకు ఉదయము 8 గంటల మొదలు 11 గంటల వరకును బొంబాయిలో మహాత్ముని బసలో అన్నిపక్షముల నాయకులతోను యిష్టాగోష్ఠిని సంభాషించుటకును మహాత్ముడు కోరుచున్నాడు. ముందుగా యిష్టాగోష్ఠి సంభాషణలు జరిగినచో నభిలో పరిష్కారము సులభమగును. వ్యవధి చాలనందున నాయకుల కందరికిని ప్రత్యేకాహ్వానములను పంపజాలక పోయినందులకు మహాత్ముడు చింతించుచున్నాడు." అని మోతీలాలుగారు ప్రకటించిరి.

భారత కాంగ్రెసుసంఘము

కార్యదర్శి ప్రకటనము

భారత కాంగ్రెసుసంఘమునకు క్రొత్తసభ్యుల ఎన్నికలు అన్నిచోట్లను యింకను పూర్తికాలేదు గాన ఇప్పుడున్న సభ్యులే బొంబాయిలో యానెల 21 వ తేదీని సమావేశమగు జరుగాని క్రొత్తసభ్యులు సమావేశముకారు గాన ప్రాతరసభ్యులందరును ముఖ్యముగా రావలెనని భారతకాంగ్రెసు కార్యదర్శి పండిత జవహరలాలు నెహ్రూగారు ప్రకటించిరి. (ఆ. ప్రె.)

సంయుక్త జాతీయవాద పక్షము

కాంగ్రెసునాయకుల యాహ్వాన మంగీకరింపబడెను

ఈనెల 21 తేదీనుండి 24 తేదీవరకును బొంబాయి యందు జరుగనున్న నాయకుల సమావేశమున కావ్యనింపుమహాలా నుహాస్కదారీ, మహాత్మాగాంధీ పండితమోతీలాలు నెహ్రూగారు పంపిన ఆహ్వానపత్రికను గురించి చర్చించుటకు గాను, మదరాసు శాసనసభా సంయుక్తజాతీయపక్ష కార్యనిర్వాహకవర్గమువారి దినము మధ్యాహ్నము 2 గంటలకు కచ్చి మామలందు సమావేశమైరి. రేపు జరుగనున్న సంయుక్త జాతీయపక్ష సమావేశమునందు వారి యాహ్వానముకొరకు శిష్యాత్వజేయుచు నాయాహ్వానమును నివేదించుటకు, కార్యనిర్వాహకవర్గము వారి దినమున తీర్మానించుకొనిరి. జాతీయకార్యక్రమమునం దైక్యతను సంపాదించుట కొరకుగాను, బొంబాయియందు జరుగసభకు వచ్చునాయకులతో చర్చించుటకుగాను సంయుక్త జాతీయ పక్షమువారు ప్రతినిధులను పంపకవలెననిగూడ శిష్యాత్వజేయుటకీ దినమున కార్యనిర్వాహకవర్గమువారు తీర్మానించిరి. ఈ శిష్యాత్వలను చర్చించుటకును సంయుక్తజాతీయపక్షమువారు రేపు మధ్యాహ్నము 4 గంటలకు మహాజనసభ హాలులో సమావేశమయ్యెదరు.

బిర్లా అయోమార్గమునందు గండిపడుట

రంగూన, నవంబరు 18:—యవక్షీజుజన్ స్టేటులందు రైలుమార్గములో జడినగండిపడుయమై మాండలేజిల్లా క్రాంతి క్షుణ్ణాపరింపించెంటు యిట్లు వ్రాయుచున్నాడు:—

మరియొకవారమువరకును గండి యివలూపలకు ప్రయాణముజరుప వలెలేదు. ఈనెల 20 వ తేదీనకు మార్గము బాగు చేయుట పూర్తిగాదు. టపాలు, పార్శ్వస్థ మోటారుబండి విడవకంతుచున్నది. (ఆ. ప్రె.)

మహాత్మునితో సంభాషణము

“ఖద్దరు, ఖద్దరు, ఖద్దరు”

(వంగ దేశమునందలి ప్రవర్తక సంఘ ప్రతినిధులకును మహాత్మునకును యిక్రింది సంభాషణ జరిగినది.)

అధునిక భారత జాతీయతామూర్తి, మహాత్ముడు, ప్రస్తుత చంద్రుని కార్యకర్తమునందు నిర్మాణ విధాన సందిత్యమానమగు నాయకులతో ప్రత్యేకముగ నాలోచించుటకు కూర్చుండియుండెను. అది ఆనందదాయకమగు సాయంసమయము. కార్యకర్తమును మహాత్ముని ఆగమన సంతోషమున మూసివేసిరి. ప్రశాంతమయితో వాతావరణము రాజ్యమేలుచుండె నాసమయమున రాచియలోచనము ముగిసినది. క్యామ సుందరచక్రవర్తి, అయినచంద్ర. నవీనచంద్ర దత్తుల మహాత్మునికి జూపెను. వారిని మహాత్ముని కెరిగించెను. వారు మహాత్మునికి సాష్టాంగపడిరి. మహాత్ము డాశీర్వదించి తిరునవ్వు మోమున తాండనింప “మాసంఘమువారు మీకు వందనములని తెలుపమన్నాడు” అనివారనిన వాక్యము లాలకించెను. అంతట వారిట్లనిరి.

“మహాత్మా”మీరు మాప్రదేశమున కరుదెంతునని వాగ్దానము చేసియున్నారు. అట్లేమోతీబాబునకు గూడ వ్రాసియున్నారు.

మహాత్ముడు:—బోనాను. మోతీలాలుక్ష్మ వ్రాసినది నాకు జ్ఞాపకమున్నది. మీ సంఘము ద్వేషముల నెరిగి మీ సంఘమును దర్శించుటకు నేనాత్రపడుచునేయున్నాను. కాని యీతూరి నేను స్వరాజ్యపక్షమువారి ప్రత్యేకాహ్వానముపై వచ్చియున్నాను. బంగళానునకు మరల నాయంతట నేను వచ్చినపుడు మీ ఆశ్రమమునకు వచ్చెదనని స్వభావసిద్ధమగు గంభీరకరుణాస్వరమున, నిర్మలహృదయముతో వక్కాణించెను. ఈమాటలు మాప్రతినిధులచేతులజేసి, మహాత్ముని వచనములయొడ అదరణము, కృతజ్ఞత వెల్లివిరియ హృదయోద్వేగముచే ఆనందాక్రమణులైనవని. మహాత్ముడు మరల “మీ ఆశ్రమద్వేషముల నరయటకు నేనిజముగా నాత్రపడుచున్నా” ననగానే మాప్రతినిధులు “మహాత్మా మోతీబాబు స్వయముగా యిపుడు మీయెదుటజేతున్న మీరాకృత మహత్తమముల వేచియున్నవో మేము వర్ణింపజాలమనిరి.” “మీను నిశితాశోగ్యము, మీకార్యదీక్ష నెంచి మేము మిమ్ముల నీకొలది దినములందును కష్టపెట్టదలచుకొనలేద”ని మా ప్రతినిధులందొకరు పలికిరి. రెండవప్రతినిధి “మా ఆశ్రమమున కేమిసందేశ మిత్తురని ప్రశ్నించెను.

తెలుగు నేను మహాత్ముడు నయన యుగళ మందు మహాజ్వలలేజాస్పాటి జ్వలించు చుండ, గంభీరముగ, దృఢముగ, మాప్రతినిధుల మనస్సులు తన్మయమై పోవునటుల.

“నేనందరికిని పంపునందేశము

ఖద్దరు, ఖద్దరు, ఖద్దరు”

అని పలికి తనకై యచట వేచియున్న మోటారుబండికడకిగెను. ఆ పాఠము లందున్న బహిష్కరవాదులు తక్కువలవారు శిశువుముగ నుండిరి. రాటులుల వడుకు వారిని పిడించుచు మహాత్ముడు మోటారు బండినెక్కి క్యామసుందరుని పార్శ్వమున విశ్రమించెను. మాప్రతినిధులు “మహాత్మా ప్రవర్తక సంఘము వారి యొక్కయు మోతీబాబు యొక్కయు మాయొక్కయు ప్రణామముల నర్పించు చున్నామని” అంజలి మోడ్చి నమస్కరించిరి. సంతోషముగ మహాత్ముడు “మీసంఘ మందలి ప్రతివారిని నేనడిగినానని చెప్పెదని” పలికెను. మోటారు కరుగెత్తెను. మాప్రతినిధు లానందపారవశ్యమునమోటారు వైపు చూచుచు ఎంతసేపు నిలుచుండిరో? (నవసంఘపత్రిక)

శ్రీ॥ శే॥ బీఅమ్మ గారు

అంత్యక్రియలు

13 వ తేదీ మధ్యాహ్నము ఢిల్లీనగరమున బీఅమ్మగారి అంత్యక్రియలు జరిగినవి. చాలమంది బంధుమిత్రులు శివముతో శృణానమునకేగిరి. జామ్యునునీడుకడకు ఊరేగింపుతో శివమును తీసుకొనివెళ్లిరి. అచట ప్రార్థనలు జరిగినవిమ్ముట గుఱిశక్తకానమున ఆనగా మీర్జామోజరు బానీజానిను ఖాన్సాలో విధ్యుక్తముగా ఖననము గావించిరి బీఅమ్మగారి శోరకప్రకారము ఢిల్లీ డిప్టీకమిషనరు అనుమతినిబడసి నలుగురు గుఱిభక్తుల గోరికి ప్రక్కనే బీఅమ్మగారిని ఖననము చేసిరి. డాక్టరు అన్నారీ, అబ్దుల్ హిమాను, చక్రేలు క్యాబాహ్సను నిబామీ, లాలా శంకర లాలు, ఎల్. గుప్త, పండిత యింద్రగార్లును మరిపెక్కుమంది హిందువులును మహాత్ముడియునుగూడ శృణానమునకు వెళ్లిరి. (అ. ప్రె.)

డచ్చి వైమానికులు కలకత్తాచేరిరి

వైమానికుల ముఖ్యోద్యేశము

కలకత్తా, నవంబరు 13— డచ్చి వైమానికు లు బాన్ డెక్ హ్యావ్, పోయింట్ మేన్, నాన్ డెన్ బ్రాక్ గార్డు నేకు కలకత్తా చేరిరి. 7.15 గంటలకు అలహాబాదులో బయలుదేరి మధ్యాహ్నము రెండుగంటలకు డండం యోగ్డ్రోమునందు టిగిరి. కలకత్తాలోని డచ్చివారు డచ్చి వైన్ కాంసలు కొంత మందిస్త్రీలు, నైసి ఉద్యోగములు వైమానికులను ఆహ్వానించిరి. జావాద్వీపమునకును, హాలెండునకును గాలిమీదుగ వ్యాపారమును జరుపుటకు పరిశోధన చేయుటకు వైమానికులు తల పెట్టలేదని ఆసాసియే పెద్ద ప్రతినిధితో వైమానికులు డెట్టిరి. ఆకాశముమీదుగా రాకపోకల లాభములను జావాద్వీపములకు చెల్లుటయే పీరి ముఖ్యోద్యేశమని డెట్టిరి. జావా ద్వీపము నందు అయోమార్గ సౌకర్యములు కొలదిగ నున్నందున బలేషియానగరమునకును సౌరాబాబా నగరమునకును విమానముల మీదుగ ప్రయాణమును సల్పుటకు యోర్పాట్లు చేయదలచిరి. పిమ్మట బలేషియానుండి బోల్షియో ద్వీపమునకును, వీలైనయెడ సింగపురమునకును విమానములవలన రాకపోకలకు యోర్పాట్లుచేయబడును. హాలెండునకును జావానును మధ్యన రకము కొరకు విమానములను నడపుట బ్రిటిషువారు యింగ్లాండు నుండి యిండియాను యోర్పాట్లు నడుపబోవు ఫలితము ననుసరించియుండును. ఇంగ్లాండునుండి యిండియాకు మార్గ మేర్పడినయెడ నచ్చటినుండి బలేషియాకు బూర్తిగా ప్రయాణము సల్పుటకు యోర్పాట్లుచేయ పీలుండును. అందుచే హాలెండినుండి బలేషియాకు మార్గము యేర్పడును. ప్రయాణముచేసిన వారి యందు సరియగుసేతు లిందులకున్నవోలేవోవారు బహిలింపలేదు. స్వల్పకాలములో సరియైనదారి యేర్పాటు కావచ్చునని వారి ఆభిప్రాయము. వెనుకటి వైమానికులవలె వీరు అతిశయముగగాని అతిఉన్నతముగగాని విమానములో బోవుటలేదు. గంటకు 80 మైళ్లతో ప్రయాణము సల్పుచున్నారు. మెసపులోమియాగుం డ బోవునప్పుడుమాత్రమే ప్రయాణవేగము హెచ్చుచేయబడెను. హిందూ దేశములోని వాతావరణ మనుకూలముగా నుండుటచే స్వల్పవేగముతో ఫయనముచేసి అలహాబాదునుండి కలకత్తాచేరిరి. గంటకు 77 మైళ్ల చొప్పున కలకత్తా చేరుటకు 6 గంటలు పట్టెను. కలకత్తాలోనున్న డచ్చివారు వైమానికులకు నేటిరాత్రి విందుసగడదు. ప్రాతఃకాలముందు బయలుదేరి ఆకయాబు ప్రయాణమయ్యెదరు. (అ. ప్రె.)

అలహాబాదు దొమికేసు

మతకలహములవిషయము

అలహాబాదులో హిందువులకును మహమ్మదీయులకును కొట్లాట జరిగినపుడు ముగ్గురు మహమ్మదీయు లొక కనిస్తేబును కొట్టిరని చేయబడిన కేసులో యిద్దరికి చెరి రెండునెలలు కఠినశిక్ష వేయబడెను. మూడవవానిని వదలివేసిరి. (అ. ప్రె.)

ఘనతపహించిన నైజాముగారి ఉత్తరపు

పరిపాలనలోనిలోట్లు నవరణచేయుటకు

ప్రయత్నములు

ఢిల్లీ, నవంబరు 12:— ప్రజలకెల్లరకు తెలియుటకై నీదిగున ప్రకటింపబడిన ఉత్తరపు ఘనతపహించిన నైజాము గారిచే నీయబడినది:—“ప్రభుత్వకాఖిలంకు చరుకుగాపనులు పెక్కుకారణములచే జరుగుటలేదని నాకు చెల్వబడుటచే ప్రతి కాఖిధ్యక్షుడును నెలకొకసారి ముఖ్యవిషయములను చెల్వచు నొకరిపోర్టు కార్య నిర్వహణ సంఘ సభ్యునకు బంపవలయును. కార్యనిర్వహణాధ్యక్షుడు సంతృప్తముగ నా కొక రిపోర్టు బంపుచుందురు. అందుచే వ్యవహారము తెల్లుజరుగుచున్నదియు నేను తెలిసికొనుటకు పీలుకలుగుచుండును. ముందు అధికారాలకు చెల్వపడయే నేను ఆఫీసులను బామటకు వచ్చెదను. ఏకాఖియొక్కయు నాస్వానభవము విషయమున చెల్వుట ఆవసరములేదు. సంస్థానము నందేమి జరుగుచున్నదో రిపోర్టులవలన నేను తెలిసికొనుచున్నాను. పరిపాలనలోని లోట్లుకప్పి పెట్టుట కిదినమయము గాదు. మాటతోగాక క్రియలద్వారామనము శ్రేస్తానామధ్యములను ప్రపంచమునకు తెల్పడి చేయవలయును. స్వల్పకాలములో సంస్థానములోని పరిపాలన విషయమున మార్పులు చేయబడును. మార్పులు మరియొక ఉత్తరపులో ప్రకటింపబడును.”

వాతావరణస్థితి

1924 సం॥ నవంబరునెల 14-వ తేది శుక్రవారము

Table with 6 columns: ముఖ్యజిల్లాలు, గత 24 గంటలలో అత్యధికోష్ణం గల, గత 24 గంటలలో అత్యల్పోష్ణం గల, గత 24 గంటలలో వర్షము, గత 24 గంటలలో వేడిమి, గత 24 గంటలలో గాలి వేగము. Rows include గోపాలపురం, విశాఖపట్నం, కాకినాడ, మచిలీపట్నం, కర్నూలు, బళ్లారి, కడప, నెల్లూరు, మద్రాసు, కడపూరు, నేలము, కోయంబట్నూరు, తిరుచనాపల్లి, నాగపట్నం, మధుర, పాంబస్, తిరునల్వేలి, తిరువేండ్రము, కొచ్చిన్, కాలికట్టు, మంగళూరు, తెంగళూరు, మేర్కార, కొడైకనాల్.

మచిలీపట్నంలో మేఘములు లేవు. విశాఖపట్నంలో ఆర్ద్రతక్కువగానున్నది. పగటివేడిమి 81° రాత్రివేడిమి 41° తక్కువగానున్నది. కర్నూలులో పగటివేడిమి 41½° తక్కువ. రాత్రివేడిమి 81° తక్కువ. నెల్లూరులో పగటివేడిమి 81° పగటివేడిమి 41° మదరాసులో 81° తక్కువగా నున్నది.

వాతావరణము ఆనుకూలముగ నుండును.

ఆర్. ఎన్. సామూరు, వాతావరణశాస్త్రజ్ఞు.

వర్షపాతము

సిమ్లా, నవంబరు 13:— బంగళా ద్వీపకల్పమునకు దక్షిణమున మంచును వేగము వృద్ధిచుచున్నది. ఈకాన్యముల స్థిరముగ లేదు. ఉత్తరబర్మాలోను మతర సునమ అగ్నేయములను సర్వసామాన్యముగ వర్షము కురిసెను. మైసూరులో వర్షము వృద్ధిచుట కురిసెను. దక్షిణ బర్మాలో స్వల్పముగ వర్షముగలదు. విక్టోరియా పొయింటు, మింబులలో నొక అంగుళము, మైసూరులో 2 అంగుళములు, కడలూరు లోను చెన్నపట్టణము లోను 1 అంగుళము వర్షము కురిసెను.

నూచన:—విశేషమార్పు కలుగదు.

కంపెనీని మరియొక-సలమునకు

మార్పులు

మద్రాసు, బ్రాడ్వేలో నెం 9 రు గృహమునందుండిన మా కంపెనీ, బ్రాడ్వేలో నేయుండు నెం 23 రు గృహమునకు మార్చబడినది. గాన మా కాలాదారులందరును దీనిని గమనించి, యికముందు వారి ఆర్డరులను సడరు విలాసమునకు పంపి ప్రార్థితులు. ఇంగ్లిషు సైకిల్ అండు మోటారు ఇంప్రోవింగు కంపెనీ, 23 బ్రాడ్వే, మద్రాసు.

పాదుపడుచున్న మనపల్లెలు

(అమృతబజారు పత్రిక)

లాలా హరిదయాలునాగ్ గారు

నాటి పల్లెలు

భగవదాంజనేయస్వామిల కాటపట్నంపై, ఆహారాధ్యక్షులు అనుమతముగా గలిగియుండి, స్వీయపోషణకు కావలసిన వస్తువుల తామే సమకూర్చుకొనుచు, పల్లెటూరు తమే సామగ్రి పడచుచున్నది. నాటి పల్లెటూరు తిండిగింజలు, పప్పుగింజలు, కూరలు, చేపలు, మాంసము, పాలు, పెరుగు, నెయ్యి, చెన్న, జొన్న, మింగడ, బెల్లము, పండ్లు, పంటలు భోజనపదార్థములు పల్లెటూరు కొల్లలుగా దొరకుచుండెడివి. ప్రతిపల్లెయందును, నూలువడికి, నేయువారు బహుళముగ నుండిరి. ప్రతి వాపల్లెలో పండించుకొనెడివి. రెండుమాడు గ్రామములు కలిసి గాని, యేగ్రామమున కాగ్రామము ప్రత్యేకముగాగాని తమకు తాము, చాలినన్ని, బట్టల తయారు చేసికొనుచుండెడివి. జీవితాధారవస్తువు లన్నియు ప్రతిపల్లెయందును స్వీయకృషిచేతనే లభించెడివి. పల్లెలు భాగ్యవంతులై, ఆదాయము కలిగియుండెడివి. తోటలను రక్షించుటయందు, వ్యవసాయ కృషియందు, పశుపోషణయందు, పల్లెటూర్ల భాగ్య మగుచుండెడిది. ఆవుకాటకములధాటిని ధీమానుటకు ఆపల్లెలందలి పాతరలే చాలి యుండెడివి. అన్యోన్య సహకారము, ప్రేమ, యివి గ్రామసాంఘిక విధానమందలి సారములు. ఒకరి నొకరు దోచుకొనుటకు యత్నింపక, స్వార్థమునీడి, గ్రామసమస్యలనోన్యముగ అతిశ్రద్ధగ పరిష్కరించుకొనుచుండెడివారు. పల్లెటూరి వారు మారకము ద్రవ్యము మూలముగా జరుపుచున్న నాదానకే ప్రాముఖ్యార్థికార ముండెడిది కాదు. దరిద్రులు అడిగినంతనే తిండి శుద్ధులు పొందెడివారు. గ్రామవాసు లెట్లున్ననులే ధాన్య మెగుమతి చేయుదుమను కోరిక ప్రజలకుండెడిదికాదు. గ్రామము తృప్తిపడిననే పంటలకు పంపు ఆలోచనలు జరిగెడివి. గ్రామమునకు దుర్బ్రతికాని వస్తువుల నుపయోగించుట గ్రామ వాసులకు మూలసతగా నుండెడిది. గ్రామ దుకాణములందు పరదేశీయ వస్తువులను కనుపడెడివికావు. పల్లెదుకాణములు పరదేశీయవస్తువుల నమ్మి పల్లెప్రజల నెత్తురు పీల్చుట కలవాటుపడలే దాదామిది. గ్రామవాసుల కవసరముగా కావలసినవి దొరకెడివి. వారివాంఛితములు తక్కువ. వారి కష్ట నష్టము లింకను తక్కువ. వారిత్వప్రేమ స్వాభిమానము మెండు. ఇప్పటివలె కొద్దులసేకీ నెత్తురు తరిపించుదావా లాకాలమున లేవు. ఇప్పుడో ఆవ్యాజ్యముల బాధ్యములే మననెత్తురు కాని సంప్రదించుచు. అనాడు సంతోషదేవత పల్లెలందు తాండవించెడి. చౌరీ, నాట్యమాడినది. సౌఖ్య ముత్సాహవంతముగ రంగానము చేసినది.

నేటిపల్లెలు

నేడు మనపల్లెలు, జీర్ణించి, శిథిలములై, పాదుపడుచున్నవి. మనపల్లెల గాంచిన గుండె పగులుచున్నది. పల్లెటూర్ల భాగ్య ముదగిలినది. ధనమిగిలి పోయినది. గ్రామసంపద కాధారభూతమైన నేతృత్వ తీగించినది. లాంకమైదు, కోతకోయ మున్నది. లాంకమైదుభాగ్యము పండినది. మారుమూలమున్న పల్లె దుకాణములందుగూడ పరదేశీయవస్తువుల ప్రాధాన్యమునపొందినది. నేటిపల్లెలు అమ్ము పరకున్న కొను సర కెక్కువగా నున్నది. పరదేశీయ పరకులను పల్లె దుకాణములు పంటకల్లములై యున్నవి. పరరాజ్యపతాక బలముచే ప్రబలమైన పరదేశీయ వర్తకము పల్లెలందలి నేతృత్వ తీగ నాశనము చేయుటయేకాక తక్కిన వస్తువులను గూడ నాశనము చేసినది. చాకగా వచ్చెడి పరదేశీయ వస్తువులను వాడుకొనుట ఇప్పుడు పల్లెలవారికి వ్యభిచారికమైపోయినది. ఇందుచే పల్లెలందలి ఆర్థికబలము నశించినది. పల్లెటూరివాసులు భిక్షుల లగుచున్నారు. పల్లెటూరువారి పరిశ్రమ పోయినది. అందుచే తిని సోమరిగా తుల్యించుకొని నొకరు కలిసింపుచున్నారు. న్యాయస్థానముల కెక్కుచున్నారు. అప్పులపాలగుచున్నారు. ఇందుచే సామాజికముల కొంతమంది తెరుగుచున్నారు. అప్పులపాలై దివాలా తీసినవారి మూలమున వాగ్ బాగుపడుచున్నారు. ఈ దివాలాదారులకు ఋణాన్ని పల్లెటూరువాడు పుట్టుకున్నది. గ్రామములో తయారు కాక నస్తువులన్నియు వారికి దూరదేశములవే. అందుచే గ్రామ పుట్టుకు దూరదేశములకు పోవుచున్నది. ఇది హిందూదేశీయ బట్టలమరవానికి పోయిననూ ఒకటి, లాంకమైదువారికి పోయిననూ ఒకటి. ఫలితము మాత్రము గ్రామకార్యద్రవ్యము. దీనికి

ఇది రాను రాను మిక్కిలి ప్రబలమగుచున్నది. ఎందుకు? సుప్రసిద్ధమైన వెల్లర్సుగ్రాండు నర్కును ఎన్న నేడు, మదరాసు

వీలనగా సాధారణమైన వాటికంటెను కొన్ని ముఖ్యమైన ప్రదర్శనములను ప్రదర్శించుటకు తగుశ్రద్ధ వహించుచున్నాము. ఎవరు గాని మా సర్కునునందు ఒకే హాస్టలుగానే ప్రతిదినము ప్రదర్శించ బడుచున్నదని తెలుపదు.

ప్రతిదినము రెండు ప్రదర్శనములు

సాయంత్రం గం॥ 5-30 నిమిషములకు — రాత్రి గం॥ 9-30 నిమిషములకు

రెండు ప్రదర్శనములును మిక్కిలి అపూర్వమైనవి, అద్భుతమైనవి

12 సం॥ రమణలను లోబడినవారుగల అన్ని తరగతులను మాటికి మాత్రము సగముచార్జీ తీసుకొనబడును.

టిక్కెట్లు ధరలు:— ర్య. 3, 2, 1, గాలరి అ. 0—8—0 సి. రామానుజం, మేనేజరు.

తోడు భూమికినుండు, వడ్డీలు, పన్నులు గ్రామదొర్నాగ్యమును వృద్ధి చేసినవి. పన్నుల వృద్ధిచేయుటకు ఆస్కార మేమియు లేదని తెలిసికొని గ్రామముల ఆర్థికశక్తి బాగు చేయుటకు తగిన చర్యల తీసికొనకుండ కొల్లగొట్ట నెంచుట శోచనీయము. ఈ కొల్లగొట్టుటకు పల్లెవాసుల నజ్ఞానమునకు దుంచుచున్నాడు. కొన్ని పల్లెలందు విద్య ఆలోగ్యము అనుమాటల గొప్పగా చెప్పుచున్నారు. కాని వాటిని నెరవేర్చుటకు వైసాలేదు. ఇప్పుడు పాదుపడుచున్న పల్లెలకు ముఖ్యముగ కావలసినది ఆలోగ్య సాధనములు కావు. తగిన బట్ట, పాట్ల నిండు తిండి, ఉంటకు స్థలము. గ్రామముల మరల భాగ్యవంతులుగా నుండవలెనన్న వృత్తుల పునరుద్ధరణ గృహపరిశ్రమలను జీవించి పడేయవలయును. మలమును. మన గృహపరిశ్రమల నుద్ధరించుట ఆంగ్ల సామ్రాజ్యవిధానము నందగా గొప్ప ఆంగ్లవ్యాపారమునకు నష్టదాయకము, అటంకము. గృహపరిశ్రమల ముఖ్యముగా విడుదల చేయుటలను రక్షించి గ్రామములయొక్క ఆర్థికశక్తిని బాగుపరచుట, పాదుపడుచున్న గ్రామముల నుద్ధరించి గ్రామకల్యాణమునకు పునాది యగును. ఇందుచే లాంకమైదు వ్యాపారము హిందూదేశీయముగా తగ్గిపోవును గాని అది లాంకమైదులో ఆర్థికనష్టకారముగా పరిణమించదు. సర్వాజ్ఞి లాయడుగా రీ మధ్య నొక యువన్యాసములో లాంకమైదు వర్తకము తగ్గిపోవుటకు కారణములు ఆర్థికములు గావు. వేరు కారణములే తగ్గిపోయినది. రాజద్రోహపు నోరు మూయించినచో ఈ తగ్గిపోయినది. అని చెప్పి యున్నారు. హిందూదేశీయందలి పల్లెలయొక్కయు లాంకమైదుయొక్కయు ఆర్థికశక్తిని లాంకమైదుగ నుండవు. అని భేదములతో నున్నవి. లాంకమైదు మన దేశ గ్రామములలో వృద్ధిజెందుచున్న దనగా అర్థము మనగ్రామ పునర్వ్రత్తు ప్రపంచమున్న దన్నమాట. లాంకమైదు భాగ్యవంతులుగా మారుట నాటక పరచుట ఆర్థికముగా నష్టపరుపజాలదు. కాని రాజద్రోహకర మగును. అందుచే మనల కొల్లగొట్ట నెంచువారి కడనుంచి మన గ్రామ పునర్వ్రత్తుగ్యమునకు సాయము నాశించుటవ్యర్థము. ఈ దోషిడిదారులకు సాయభూతులగు వారి కడనుంచి గూడ పల్లెటూరులు బాగుపడుటకు తోడురాదు. కనుక చచ్చిపోవుచున్న మనపల్లెలు బాగుపడుట కొక్కటే మార్గముకలదు. తమకు సాయము చేయుటకు కంకణము కట్టుకొని వారితో కలిసి తమకు తామే సహాయము చేసికొనుట సర్వోత్తమము. హిందూదేశీయందలి పల్లెలకు సంబంధించి వంతవరకు లాంకమైదు వర్తకము చేయదగినంత నష్టము చేసినది. ఈ నష్టముచే బాధపడిన వారిపుడు కడుపురుంటుచే యీ వర్తకము పై తిరుగబడ నున్నారు. ఈ పల్లె ప్రజలు, సరియగు తిండికేక, కట్ట బట్టచాలక, నివసించుటకు కొంపలులేక అల్లాడుచున్నారు. వారు తెలివిలేటలయందు గాని దేహదార్ధ్యమునందు గాని బలముగాలేదు. దుర్బరదారిద్ర్యముచే పీడింపబడుచున్నారు. ఈ యవస్థకు వారికి తీసికొనివచ్చినది. భరింపజాలని పన్నులు, లాంకమైదు వర్తకమును పోషించుట. స్త్రీపురుష భేదము లేక, వయోపరిమితిలేక లాంకమైదుబట్టలకొనుచునే యున్నారు ఇందు లకగు డబ్బుగూడ నొకవిధమగు పన్నే యగును. రీ గురున్న యొక బీదకుటుంబము సాలుకు తుదకు 50 రూప్యముల వైనను ఈబట్టల క్రింద వెచ్చించుచున్నది. ఇందులకు ఋణము చేయుచున్నారు. గృహపరిశ్రమనాశనమే ప్రజల నిరుద్యోగుల జేసి ఋణముల పొల్పేయుచున్నది. ఈ కష్టము లనుభవించుచుంటిమి గదాయని పల్లెలవారు చింతించుచుందురు గాని అందుండి తప్పించుకొనుమార్గము వారికి తెలియదు. ఈదారిద్ర్యమునుండి వారిని

తప్పించునది ఆర్థికపునర్నిర్మాణమే. ఈ ఆర్థికపునర్నిర్మాణము గృహపరిశ్రమల పునరుద్ధరణముచే సాధారపడి యుండును. ఈపరిశ్రమల పునరుద్ధరణకు సాధనముల నరయు తెలివి లేటలు మనవారికి లేవు. నిర్వాణకై లేదు. ఆంగ్లసామ్రాజ్య వాదసహకారులు మరలతో చేపట్టుట సరి తూగజాల వని వాదించురు. గృహపరిశ్రమములు, చేతిపనులు గ్రామములను డబ్బుతో ముంచివేయునని కాదు. గ్రామములకు తగిన గూడ్ల తిండి సమకూర్చగల వని నమ్మకమున్నది. పోటీకి సరిపోవునాయను ప్రశ్న యవసరము. జీవితాధారమున కుపకరింపజాయను ప్రశ్న అవసరము. పరదేశీయ దోషిడిని ఆపగలది, నెత్తురు పీల్చుట కాటంకపెట్టునది, గృహపరిశ్రమార్థరణమే. ఈ తత్వము, పల్లెప్రజలకు స్వాగతమిచ్చుట, త్యాగమూర్తులై, ధీయుతులై లాలరారు దేశభక్తులు బోధించవలసి యున్నది:—

రంగూను బహిరంగసమావేశము

రివరెండు ఉత్తమగారిని కారాగారవిముక్తుని చేయవలయును

సిజెలర్ బర్మాదేశమునుండి బోవలయును

గ్లీసన్ దంపతులను గొట్టినందులకు విచారమును చూపుట రంగూను, నవంబరు 12:—అతిటి ప్రయాణాగారి యుజమాన్యమున ప్యూజీగన్ అను శాస్త్రజ్ఞులను నొక నొకరిని రంగసమావేశ మయ్యెను. రంగూనులోనియు, రంగూను జిల్లాలోనియు బర్మావారును, ముఖ్యముగా పొంగీలును, సభకు వచ్చిరి. రివరెండు యు. ఉత్తమగారిని వెంటనే కారాగార విముక్తుని చేయవలయు ననియు, పొంగీలనై కఠినశిక్ష విధింపబడ కూడదనియు, నేరస్థులకు పొంగీలకు ప్రత్యేకమైన సదుపాయములు నీయవలయు ననియు ప్రభుత్వమువారిని గోరుచు తీర్మానము గావింపబడెను. రివరెండు ఉత్తమగారిని విచారించునప్పుడు హాజరైన పొంగీల కోర్టువాదికి మర్యాద జూపవలయునని గోరిన రంగూను జిల్లామేజస్ట్రేటుగారు సిజెలర్ గారిని ఖండించి మేజస్ట్రేటుగారిని బర్మానుండి బామ్మని తీర్మానింపబడెను. ప్రాచీన మైవాసములో గూడినవారిపై క్రూరముగ బోలీసువారు సంఘటించినందులకు సమావేశములోనివారు విచారించిరి. గ్లీసన్ దంపతులను గొట్టినందులకు అమెరికను కాంపలు గారికి సమావేశము విచారము చేయబడుచుచు నొక తీర్మానము గావింపబడెను. (ఆ. ప్రె.)

ప్రతిపూల బహిష్కారశాసనము

ముద్దాయి కుమార్తెగారగుట

రంగూను, నవంబరు 12—తారవాడి జిల్లాలోని యు. కుమారతన మ్యాగేలి గ్రామ వాస్తవ్యుడగు నొకపొంగీని ప్రతిపూల బహిష్కారశాసనముయొక్క చాలవ శత్రుకు ప్రకారము ప్రభుత్వమువారు చార్జీచేసిరి. బహిష్కారము చేయుట కీయన పలువురు పురికొల్పెనని నేర మీయనపై వేయబడెను. ముందెన్నడును నాతడు బహిష్కారము చేయుట కెవరిని పురికొల్పినదియు సాధ్యమైనంతవర కెవ్వరిని బహిష్కారము చేయవలనని తెప్పెదననియు ముద్దాయి చెల్వి ప్రభుత్వమువారి కుమార్తెగారగుచే నీయనమీది కేసు ఉపసంహరింపబడెను. తలపన్ను విసూలీయనందులకు తారవాడి జిల్లాలో కఠినమైన చర్యలు దీసికొనబడినవి. ఆ. ప్రె.

మోతేవారి మృచ్ఛకటిక

(పురాణం సూరిశాస్త్రిగారు)

20 9.24 శనివారము రాత్రి ఏలూరులో శ్రీ సీతారామాంజనేయ నాటక సమాజమువారు 'మృచ్ఛకటికా ప్రకరణము నా' బ్రహ్మింప జూచెడి భాగ్యము నాకు లభించినది. ఈ రూపకమును చాలదొడ్డ గీర్వాణప్రాకృతముల రచించిన మహాకవి, శూద్రకుడను భూపాలుడు. ఈతడు, కాలిదాసునకు పూర్వ్యుడని కొందరు పండితోత్తము లభిప్రాయపడుచున్నారు. దరిద్రచారదత్తి మనుషేటి బరగు భాసకవికృతి నొక దాని మాతృకగ నైకొని, పెంచి, సర్వజనాహ్లాద సంజనకంబుగ మార్చి, రచించినట్లుగ పడును. దీనిని గీర్వాణాలంకారికు లంతగ గొనియాడుచున్నను, పాశ్చాత్యపండితు లభార్యప్రతిభావిరాజింబుగ నెంచుచున్నారు. హెచ్. హెచ్. విల్సను, మున్నగువారు దీని నాంగ్లభాషలోనికి గద్యపద్యసమన్వితంబుగ సంతరించి ప్రాచ్యరూపకములలోకెల్ల ప్రేమనుదానిగ నుగ్గడించిరి. హిందీ, కాన్యా, కాది భారతీయనేత్రభాషలలో దీని యనువాదముల రచించి ప్రచురించుచున్నారు. తెలుగున తిరుపతివెంకటేశ్వరపుంగవు లిద్దరని సరసముగ నైజరసస్ఫూర్తి నిండుచెలుగు న రాజులునట్లు రచించి యాంధ్రుల కృతిజ్ఞతకు బాటవైయున్నారు. ఈనాటకము నాడ జూడవలె నని యాంధ్రకోవిదులు విష్ణురూపుండ నింతవరకు దీని ప్రాశస్త్య మెరింగి రంగస్థలంబున జూపిన సామాజికులు లేకుండిరి.

నాట్యకళపాలిటి కృష్ణరాయ లనందగు శ్రీమోతే నారాయణరావు గారి యుపాధ్యక్షావధీనరూపకము నభిమానించి బ్రహ్మింపజేసినందున కంతయు మెచ్చుచున్నాము. జడ్డు లింగయ్యగారిని, శ్రీరాముల సత్యానందశాస్త్రిగారిని సామాజికులకు నిర్దుష్టమగు శిక్ష నొసంగి సర్వాంగసుందరముగ ప్రదర్శన మేర్పరచినందునకు, రంగపరికరాలు గడుంగడు నేర్పుతో సమకూర్చినందుకు శ్రీ సీతారామాంజనేయనాటకసమాజశిల్పకులను బహుభంగుల నుతింపవలసియున్నది. ప్రదర్శనమందు శ్రీ కొచ్చర్లకోట రంగారావుగారు శకారపాత్రమును, లక్ష్మీనారాయణగారు చారుదత్తుడమి కను, ఆరణి సత్యనారాయణగారు వసంతసేనగను, పట్టభిరామయ్యగారు మైత్రేయుడుగను; ఆంజనేయులుగారు విటుడుగను; నేర్పొప్ప నభిసయించిరి. మంజులారి కృష్ణారావుగారు చందనకర్మాతకారుల భూమికల దాల్చిరి. ఆచార్యులుగారు శార్వత్రికజేషమును దొడగిరి. తేనాలి రామలిలాస సభవారు కన్యాశుల్క ప్రదర్శన మెట్టి నిర్దుష్టసర్వాంగసామర్థ్యమున రసకోల్దాన ముప్పొంగ నిర్వహించిరి, అట్టి శిక్షాసాష్టవమును, స్వాభావిక రామణ్యకమును, పాత్రసహకార సౌకర్యమును, కళానైపుణ్యమును, మృచ్ఛకటికప్రదర్శనమందీ మోతేనటు లారజోసిరి. రంగపరికరములు, యస్తులు, సింహళ నాట్యమందిరములందువలె చిత్రసామంజస్య మేపారగూర్చబడినవి: ఇందే నటులు తమ నిర్దుష్టపాత్రముల నేగతి నిర్వహించిరి వ్యాపకమంబున దెలియగలదు.

మృచ్ఛకటిక భారతీయనాటకములన్నిటిలో బ్రహ్మనానుకూలమై సకల సామాజికసంతోషదాయకం లై, నిరుపమాన మై, యపూర్వమై, పాశ్చాత్యరంగాలంకారభూతంబులగు నుత్కృష్టరూపక రత్నములతో నెన యగుచు పండితపామర జనంబులచే సమానగౌరవంబున మన్నింప దగియున్నది. ఇతర నాటకములలో నెద్దియో యొక ప్రధానరసము మొదలు నుండి తుదివరకు కథాభారమును దాల్చుచుండ, నచ్చటచ్చటలంకారలక్షణసంతృప్తికరకు నవరసస్ఫూర్ణగ గోకింపబడుచుండ మృచ్ఛకటికలో నవరసములు సమానప్రపత్తి నొందియున్నవి. భాసకృతులు కోమలసద్భావభరితము లై లలితపదాలంకృతములై సాధురసముల లేతతేజుకులతో, జంధ్రుని నావరించు పరివేషమందగవడెడి మొత్తైపువెలుగు జిలుకులతో దెన్నొందుచు, పాశుల కంతయు ప్రీతికరముగ వినబడుచుండును. కాలిదాసునాటకములలో పనివడి మెదగునెట్టి న కావ్యశిల్పమగపడును. భవిభూతిలో గరుడాభయనకంబు లుదారభావతరంగములలో సాగిరిడి సాక్కుచుండును. వేడిసంహార ప్రసన్నరాఘవాదులం దుబ్బుబదపటివృత్త భాంతీయ మహావీరుల దండిగుండెను జూటుచున్నది. కాని వీని యన్నిటిలో నేదో యొక గాఢ ప్రధానమై తక్కుంగల స్ఫూర్తంతమును మింగినైచును. ఈసందర్భమే మనదేశం దాడబడు నాటకము లన్నిటి నాజేరించియున్నది. ధీరనాయకుల నైకొని, వారిని కష్టపరంపరలో దేల్చి యార్చి, తుదకు ధీత్యముచే వారు కంటకశత

బుల దాటి మిన్నలై నిజసత్యమును సమర్థించి, యాస్పితార్థమును సంపాదించినయందంతయు భారతీయనాటకపు లభిమానించుచుండురు. కథాసరళిలోఁ గొన్ని భిన్నవృత్తు లగపడినను వీరందరు అధికారికవృత్తపరిణామమునకే దోడ్పడుచుండురు. కథాంశము నాయికానాయకుల సర్వస్వమని చెప్పవచ్చును. అందు కాకంత లో తరరామచంద్ర రత్నావళి హరిశ్చంద్ర చంద్ర సావిత్రి నలాది నాటకములు కూర్చులొ నెంత సమంజసముగ నున్నను ప్రదర్శనమందొకేంత వినుగొందించుచుండును. మృచ్ఛకటికలో వసంతసేనా చారుదత్తుల ప్రణయస్ఫూర్తంతమే యధికారికభావంశ మయ్యును, జూదరియై, తప్పదాకల నడుగుజూచు దీనదశం జక్కిన సంవాహకుడు పశ్చాత్తాప మొంది పౌధాశ్రమ మూని ద్యూతక్రియానై జమగు మనశ్శాంతి చల్లమును వదిలి సుస్థిరముగ భక్తివిశ్వాసము లలవరచుకొని భూతదయాసిద్ధు డగుట యు; సవస్థయసంభూతుడై పండితాశీర్వాదనప్రాప్తుడై పలువిధై ప్రాద్యయై యల్లరిచిల్లరిసంగ డీడులతో దిరుగ నెర్చిన శార్వత్రికు డాపత్యాలమున దనమిత్రుడగు నార్యకుని బంధమిడు గావించి గర్జియ నెక్కించి యుదార నేపథ్య సృష్ట రూపమును బ్రకటింపగల్గుటయు; గొల్లడై జనియించిన ఆర్యకుడు రాజభానిలో విశ్వాసపాత్రులగు మిత్రుల సహాధిచి వారిలో డాటున రావరికమొంది, యిట్టి యనింతిమహద్భాషాప్రిగర్జనచేసుక కష్టకాలములో గేలూత నొసంగినవారిని మహామండిటయు మొదలగు ఫలము లీనాటకములో నగపడును. ఫలసిద్ధిచారుదత్త వసంతసేనల దొకరిదేకాదు. సంవాహకుడు బుద్ధుడైనాడు. శార్వత్రికుడు మదనిక పొందుగలచి, తన మిత్రుడగు ఆర్యకునకు కావరిక మేర్పరచెను ఆర్యకుడు రాజ్యాభిషిక్తుడాయెను. చతునకు గల్గిన లాభము వసంత సేనకాదు. కథారంభము నుండి కథాంతమువరకు వసంతసేన నిదే. చారుదత్తుడే ధ్వానమున వసంతసేన ప్రాణాపాయమునకు బాల్చినను ప్రవేశమునుండి శకాయుచే దరుఁబడినను వసంతసేనా చారుదత్తులకు వియోగ మెన్నడును కలుగలేదు. నిరపాయముగ నిరాటంకముగ తమ చలపుసాగరల దీర్చుకొను నవకాశము జిక్కుటయే వీరి శృంగార కథాంశపు పరిణామము. వియోగము చారుదత్తు మననాతని సంపత్తికిని గల్గెను. కథాఫలితముగ బారుదత్తునిగృహలక్ష్మీ మరణ నాతనిపాంత జేరినది. శకాయుడు పరమనీరుడై శ్రీయబ్రాహ్మరకుడై శిష్యాద్వంద్యును, తమఫలమొంది సంతసమున గంతులిడగల్గెను. ఈపాత్రములన్నియు తొలుదొల్లలోపభూయిష్టములై జిక్కుటజడినను భక్తివిశ్వాసనుపౌల్లక్షణాది గర్భాంబుల కుదురులై కథాంతమున నిజస్వభావ ప్రభావమున స్ఫుర్తి నొందియున్నారు. నల్లరెదుగురు పాత్రలకు వేర్వేరు ఫలసిద్ధి లమరుటయు వీరి భిన్నప్రవృత్తులు ప్రత్యేకకథాంశములు నాటకాంశమున జేరియుండుటయు నీనాటకపు ముఖ్యవిశేషము. ఇంతకన్నను గొప్పసంగతి యేమన, వీరందరు నాయికానాయకులకు సంబంధించినవారు కాదు. వీరి ప్రవృత్తులు ప్రయత్నములు ఆధికారిక కథాసందర్భమున జనించినవి కావు. దానికి తోడ్పడుటకు గాని దాని నడగించుటకుగాని సంబంధింపబడినవి కావు. సంవాహకుడు, శార్వత్రికుడు, ఆర్యకుడు, చందనకుడు, నూతుడు, మొదలగునా రెవరి గోలలో నారుండి తమతమకార్యముల నయముగ నిర్వహించుటలో నాధికారికస్ఫూర్తంతము నకును, పరిణామకార్యమునకును, తలపింతిలపుగ దోడ్పాటులైరి. చారుదత్తుని మహానీయసద్గుణములం దాదరణయొక, బ్రతినాయకుండగు శకాయుని జైలిచందముల కేవగింపుకు తప్ప వేరొండు సామాన్యసంఘీకరణ సందర్భము లిందున గానుపింపవు. ఆధికారికస్ఫూర్తంతమున కుపాంగములుగ గాక దానికి దోడ్పడు సుద్దేశ్యముతో గాక స్వక్రియమనస్సంకల్పముల గొనసాగింపజూచు తెరవున నాచరించుచు నీస్థితార్థములఁ బడయుచు నిజచారిత్రవిభ్రంశములొకూడ, సదాచారపాతిత్యములొకూడ సుదూర్వభావముల బ్రకటింపజేయుచు నాటకపాత్రలు వేర్వేరుతెరవుల వర్తించి, కాకతాలీయముగ బ్రధానకథాసంతోష సమాప్తికి నిస్సంకల్పముగ దోడ్పడిరి. వసంతసేన బ్రతుకుటకు సంవాహకుని సన్నాహన మార్గామాయెను. చారుదత్తుడు మూఁదండము దప్పించుకొని, జీవించి, భాగ్యోశేతుడై, క్రమ్యుర వెలుగొందుటకు, ఆర్యకుని రాజ్యాధికారసంప్రాప్తి హేతునాయెను. ఇందుకు శార్వత్రికుడాదిగాగల సంగడికుల సుహృదులక్షణములు సహాయభూతియు లాయెను. ఈ కారణములచే మృచ్ఛకటిక నాటకప్రపంచములో నెల్ల కల్పనచాతుర్యమండును, కథాపాటవమండును, ఆదృశీయమై, నిరుపమానమైయున్నది. ఆబాలగోపాలము జూచి ముచ్చట పడునట్లున్నది.

శకాయుని వంటి విపరీతపాత్రము ఎందునను గాదు. వారి వెకిలితనము, పిరికితనము, మేకపాతుగాంభీర్యము కత్తియొలిపింపు, నీడల కులికిపాటు, నీవత్సం గాము మున్నగు భగినీభగభాగ్యసంభూత జైభవసహజంబులగు దుర్మయ దుర్మిత్యచారము లన్నియు వసాహస్యముగ, నసాధారణముగ, సప్రబాటుల కునికిపట్టులై, చదివినవారిని జమవనేరని లేతమనసులను ప్రక్కలుబ్బ నవ్వించజేయును. దొంగలొస్తారు, జూదరులొస్తారు, ముండల ముతానోరులొస్తారు, శోర్లు నీకవస్తుండి, పురిదియడం, వానకురియడం, మేడలుమీదినుంచి దూకడం, సంకెళ్లు తొంచుకోడం, కన్నాలవేయడం, డప్పుల బొడవం, పాడుగుళ్లు, పేడంబుళ్లు, రాజభిసాలు, పాతతోటలు, నవ్యాశేక సుమాలంకృతంబులగు విహారాభాసములు, బండ్లు, పోలీసులు, రాజ్యాలు తల్లకిందు లవడం, పున్నశోరికి లేకుండపోనడం, లేనివారికిరానడం, మైత్రేయుడి ఆపనింపులు, అబోయియన్నీ యెంతచిత్రంగా, యెంతతమాసగా, శాస్త్రగామీకిగా ఒక్కచోట, ముత్రాలపేరు లల్లెరత్తులు పొగిదినట్లు కూర్చబడ్డము. రెప్పవాల్చుటకు, ఆవలించుటకు, కిట్టి సిగరెట్టులైన నాస్వాదింప బయటపోవుటకు, వీలొసంగని కల్పనచాతుర్య మినాటకమున విలసిల్లి ప్రేక్షకులందరిని మంత్రనిబద్ధ భుజగంబులవలె గట్టివైచెడి నేర్పువెంపు లీయాపకమున నగపడుచుండును. ఇందలి ప్రధానపాత్ర లందరిలో విశోధాభాస మగపడుచుండును. దారిద్ర్యదోష గుణరాశి నాశి అని పెద్దలు చెప్పుచుండ దరిద్రునిడితుడైన చారుదత్తుడు మంచితలపులు పుట్టయై మహాదార స్వభావసంపద తెల్లవేళల దోడ్పడుచుండు గీర్వాణరూపక నాయకులలో నిమగ్నుడై వాసి కెక్కుచున్నాడు. తనయింట దొంగలవడి వసంతసేనయాభరణముల దొంగిలింప నీసంగతి తెలిసినచో యామె రత్నాలపేరును స్వీకరింపదను నూహతో జూదములో తాను బోగొట్టుకొంటి ననియు, ప్రతిఫలముగ రత్నమాలికను గ్రహింపవలె ననియుఁ బంపెను. శార్వత్రికుడు, చతుర్రేదపాఠంగతు డగు నప్రతిగృహీతుని పుత్రుడై యొజ్జలగొలిచి యోగాదినద్విద్యల నార్జించి "ఏమహాసన్నిధ రుద్రుని చిత్రహేతోః విశ్వాసయన్తి పురుషంసత్య విశ్వసంతి, తస్మాన్న లేజకులశీలసమన్వితే నేత్యాః శ్రృణానసుము నాయన నర్హనీయాః" మున్నగు ధర్మముల నెరింగియు రండకోసము దొంగతన మూని దానిలో తనయోగమహిమను, చార్యక్రియానైపుణ్యమును, నెల్లడించి మదనికాస్వాతంత్ర్యసంపాదనమునకు వలయు ధనమును దొంగిలింప సాహసించెను. ఆపెమిది మోహ మింతటి యస్వాభావిక కార్యనియంత్రునిగ జేయ సమర్థమైనను యిన్ని చిక్కులబడి మదనికను సంపాదించుకొనినను మిత్రుని యాపద్యంత్రంతమును వినసంతసేనవేషమాసమాగమసౌఖ్యాలాపముల వర్తించి మిత్రావనదీక్షితుడై నెచ్చెలి జేరనరిగెను. చారుదత్తునికూర్చిచెలికాడు, మైత్రేయుడు, సదుద్దేశ్యములతో, వారని భక్తిశ్రేమలుండియు, తొత్తరపాటున నవిజేతయై, పెక్కుచిక్కుల దెచ్చిపెట్టుచుండును. వసంత సేననగలు చోరగ్రస్తముగుటకును, అధికారికుని వద్ద నిస్సంశయముగ సాక్ష్యమును చారుదత్తునకు ప్రతిపక్షముగ గూర్చుటకును, ఈతని యవివేకము అమాయకము, తొందరప్రేమాతిశయము కారణమైనవి. శకాయుని విటుడు, దుస్యాంగత్యకలుషితుం డయ్యును మంచి వివేకి. పెద్ద చిన్నలను, యుక్తాయుక్తము లెరింగి, సదుపదేశముల నొసంగడివాడు. అట్టిచిరోధభాసస్వభావము లీ నాటకమున గన్పట్టుచున్నవి. ఉజ్జైన్ పురమున చారుదత్తుడను బ్రాహ్మణుడు దయాసత్వాది సద్గుణాలంకృతుడు, వశిష్టాధిపారమున నఖండైశ్వర్యముభవించినవాడు, అర్థజనంబుల కల్పవల్లి, కాలవంశంబున దొలకరిజల్లుచే సన్నగిలిన యంబుదములవలె పేడయై యుండుములు గుడుచుచుండెను. నాటికారంభమున నీతనిదారిద్ర్యము, జీర్ణగృహము, పేడరికమున ననుంగు చెలికాడగు మైత్రేయుడు కూడ అనదప్పుటయు జూపబడినవి. ఆయూరిలో నారాంగ నామకులు భూషణంబును, అత్యంత భాగ్యోపేతయు, సుకుమారతన్వంగియు నగు వసంతసేన కామాత్మన సందర్శమందు చారుదత్తుని మహాహరాకృతినిగాంచి వానిగుణముల వీనులలర నాకర్షించి, బద్ధాసురాగయై యుండెను. ఆయూరి రాజయొక్క యంపుడు కత్తెమ్ముడు, శకాయుడను వాడు వసంతసేన పొందు నశేషించి యామెకై దిరుగుచుండెను. వసంతసేన వీనిచెలివలపు లంగీకరింపలేదు. మైత్రేయుడు బలి నొసంగబోయెడి నిశానమయమున వసంతసేన శకాయునిచే దరుమబడి చీకటిలో నిజదానిజనంబులు గానరావండైన దత్తతడుచు దరిగానక భయార్తయై శకాయుని దుండగముల సహించు

యశోనుమ, తిప్పలు పడుచుండ, శకారుడు నిజస్వభావోచితముగ తెలివిశక్తులను నామక చారుడత్వని యిట్లు చూపించును. విటుడు మృచ్చకటికపాత్రములలో నెల్ల సమంజసము జ్ఞాని, కావ్యజ్ఞాని, నెంచుకనవాడు. 'రత్నముతో గలిగిన గాజు రాతితో గలియునా? యని వసంతసేన కొప్పించును. శత్రుడుపలికిన మాట లీతనిపట్లనే వర్తించుచున్నవి. వసంతసేన చారుడత్వని నటించినది తెలిసినంత నీవిటు డామెపై నత్యంత గౌరవమొంది యామెను గానదలచెను. శకారునితోఁ జేకటిరాత్రిలందు దుష్టవనితాన్వేషకసంచార మొనర్చువా డయ్యు నొరులగుణముల ఓలచి సంకసించు వివేకి. వాని మెచ్చుకొన జాలు గుణజ్ఞుడు, గుణి. గీ! మందువేసంగిలోన, నమ సజుతువు లకు నీరిచ్చియొడిచి కొలుసుపడి, రత్నముల బ్రోవ నతడు దక్షిణ దిక్కుఁ గాని ధైర్యవృత్తపరుడగుగాదు చూడె" ఇతనిప్రపంచ జ్ఞాన మపామము. మర్యాదలు విటజనాపాభాణము. వసంతసేన విటశకార సంభాషణాంశముల విని యప్పుడే బల్లిప్రవాసమునకై రచనక వెంటరా, దలుపుతెరుకొని మైత్రేయుడు చెలినడ చారుడత్వని ఇంటిలోనికి మారెను. ఈరంగమున కభావీజము నెలకొల్పబడినది. శకారపాత్రస్వభావము సంపూర్ణముగ జూపబడినది. రావణికుమలేని రాచసౌకడ్యము, సంపదలేని డంబము, ధైర్య మొదలని దుడుకుదనము, శీలనిగ్రహము లెరుంగని యధికారము, నిలుకడలేని యుత్సాహము, వలపు జాడల రయని మోహచర్రనము, నీతిలేని తంత్రము, పిరికితనము, క్రూర్యము, వైచ్యము మున్నగు కాపురువుగుణము లన్నియు, రాజనాయకుల కుండవోడి దుర్గుణము లన్నియు రాశిభూతమై శకారునియందవ తరించి, హాస్యశైలినాచైద్యమసామ్రాజ్యమున జిందొలికినవి.

మాడనరంగమున వసంతసేన చారుడత్వని సమావేశమును జరుపినది. కామదేవాలయములో మొదటిచూపున మొలకెత్తి గుణశ్రవణముచే జల్లించిన వసంతసేనాప్రణయ ప్రసవంబు తీరంగమున విప్పారి రాగపూరితములై రాజ్యవృద్ధిని నెలపు గైకొని స్వగృహమున కేగుతరి వసంతసేన దారిలో విటతప్ప రాదులలన మోరముదలంచి తననగలను చారుడత్వన కొప్పించి మైత్రేయపురస్కృతయై చనినా.

రెండవయంకపు మొదటిరంగమున వసంతసేన చెలికత్తెలతో వరుణనికరంబు నుగ్గడించుచుండ సంవాహకుడు శరణు శరణిమ్మని భయార్తుడై బ్రవేశించి తాను తొగ్గిచారుడత్వనకు సంవాహకుడై యుపచరించినదియు గాలక్రమంబున దుస్సంజతిచే దుర్యోధరానురక్తుడై చెడుదావల ద్రిమ్మరి స్వర్గస్వమున గొల్పడి జూడరివైదొడుచే తన్నులు తిని తరుముచినయు దంతమును తెలుపుకొనెను. వసంతసేన యీతనిబాకే దీర్చి విడిచింది కృతార్థుని జేసెను. అంతసేతడు దుస్సంగస్వమును మెలిచొడ్డాశ్రమము నవలంబించెను.

ఆంధ్రులకర్తవ్యము

డిశంబరు కడపటివారమున [బెల్గాం] నగరమున 89 అంబులభారత దేశీయ మహాజనసభ జరుగవైయున్నదిగదా ఆంధ్ర నాయకులు తమ మనోనిశ్చయము [బెల్గాం] నగరమున సభ జరిగింది తత్ఫలితము పొందవలసియున్నార. ఆట్టి సందర్భము లో మన యాంధ్రదేశమునుండి ప్రతినిధులు [బెల్గాం] పోవలసియుండును.

[బెల్గాం] ఆంధ్రులకు చాలామార్గప్రదేశములనుచేత ఆశోగ్యసంబంధముగ యిట్లుంటు వాటిల్లుననియు, నిరుపేదలగు టంబట్టి ప్రయోజనపుఖర్చులు భరించుటకష్టమనియు తలంచి చాలమంది నిరుత్సాహపడవచ్చును. తమవాంఛితార్థము జయము గాంచవలెనన్నవారు యెట్టి యభ్యంతరములను ఆటంకములను లెక్కజేయకుండుటయే ఉత్తమోత్తమము. ఆసహాయ్యమును తన గమ్యస్థానము చేరవలసియున్నపుడు వెనుకముండుటకు స్వాతంత్ర్య వాంఛావిరుద్ధము.

అదిమాంధ్రులకు క్రైస్తవులు కాంగ్రెస్యవారి ఫక్తి, సానుభూతి గలగుజేను వలయును. కాంగ్రెస్యవారు ఖర్చులు భరించి దేశీయమహాజన సభలకు, రాష్ట్రీయ మహాజన సభలకు తీసికొనివెళ్లినయెడల చాలవారి యభివృద్ధికి చాలతోడ్పాటుగా నుండును. ప్రస్తుతపు యొక్కలలో ఆంధ్రరాష్ట్రము మొత్తముమీద ప్రతితాలాకాకు ఆదిమాంధ్రులలో దేశీయమహాజన సభకు పోదలంచినవారు ఒకరు యిద్దరకంటె యెక్కువ ఘోషదరని నా యభిప్రాయము. ముఖ్యముగా ఆదిమాంధ్రులలో దేశీయమహాజనసభకు ఖర్చులు భరించి తోడ్పాటుపొందుమిదిని నెఱవేర్చెదరని నమ్మెను.

దున్నా కమలనాథం.

నూలు వడుకుట

చాలప్రాచీనమైన కళ

గవర్నమెంటు వీరింగు నూపరింపెండెంటుగ నుండి పింఛనుపుచ్చుకొన్న యి. పబ్లికాన్య ఆయ్యరుగారు తంబా పూరునుండి 'హిందూ' పత్రిక కిట్లు వ్రాయుచున్నారు—

నే నీవ్యాసమును ప్రారంభించుటకు ముందు ఉపోద్ఘాతముగ నామగుమాటలుచెప్పట యుక్తముగ నుండును. నేను 1917 లో పింఛను పుచ్చుకొన్న నాలుగుండియు నూలు వడుకు నేతపనులతో నెక్కువసంఖ్యయు లేకుంటిని. ఇనను నాశీవితములో నెక్కువకాలము ఈవిషయముల పరిశ్రమనునకు వినియోగించుటచేత నేను చెప్పవలసిన పాతకులు సావధానముతో చిత్తగించెదరుగాక.

నూలువడుకుటలోను నేతలోను వేర్వేరుదేశములందు ఆయాకాలములలో అనేకవస్తువు లుపయోగింపబడుచుండెను. కాని హిందూదేశములో ప్రత్తియే యుపయోగింపబడుచుండెను. దానికి జన్మభూమి భారతదేశమే. భారతదేశము ప్రాచీనమునండియు నూలుజట్టులనే ధరించుచు నాగరకదేశమున పేరుగాంచెను.

మహాత్ముడు చెప్పునటుల ప్రస్తుతపు రాలుమువడుకు నుద్యమము పురాతనజాతీయపరిశ్రమను పునరుద్ధరింప ప్రయత్నమే యనవలయును. ఈకళ చాల ప్రాచీనమైనదన్నందులకు ఋగ్వేదమునందు 'విలుక నేతగాని దావమును కొరికివేయునటుల నన్ను తాపత్రయములు కొరికివేయుచున్నవి' అని యున్నపాదమే తార్కాణము. పురాతన భారతచారిత్రిమునజూచినయెడల ఈప్రత్తినుండి నూలుజేయుపద్ధతి దేశమంతటను ఆచరణలో నుండి జనసంఖ్య దాదాపు సగముమంది పనిజేయుచున్నటుల దెలియును. ప్రతిగ్రామమునకు దగ్గరలో ప్రక్కనే ప్రత్తిపండింపబడుచుండెడిది. అచటనే బాసుజేసి విడికినేసెడివారు. ప్రతివారు. ప్రతిజాతీయు శివుఖర్చుకు గానలసిన దానినిమాత్రము తమారుజేయుచుండెడిది.

ఈసందర్భమున పాతకుల కొకటి చెప్పవలసియున్నది. ఆ వెనుకటి రోజులలో నూలువడుకుట అగౌరవమనిగాని నీచమనిగాని యెవ్వరును తలంపలేదు. ఈపనిని ఉన్నతబ్రాహ్మణజాతివారు గూడజేయుచుండెడివారు. ముఖ్యగారిట్లుచెప్పిరి: "టిగ్గట్టులో బ్రాహ్మణస్త్రీలు రంగువేసిన పసుపుపచ్చనిమాదినుండి పన్నుని దారమును దియుటలో మిన్నగనుండిరి. ఆసాములో నూలునడుకుట నేతప్రతియింటిలోను జరుగుచుండును. ప్రతియింటికిని రాలుమును మార్గము నుండివిడిచి, దక్షిణదేశములో బ్రాహ్మణుల జ్ఞోపవీతములు అతిపవిత్రవంతులచే తయారుజేయబడుచున్నవి. ఈసంగతులన్నియు జూడ నెవరైనాని నూలువడుకుటలో నీచముగాని అవమానముగాని యున్నదందురా? ఈసామాన్యవృత్తికి యెవ్వరును సిగ్గుపడవక్కరలేదు. ఒకసారి దీనిని ప్రయత్నించిచూచినయెడల మామూలుపని యగును.

విల్లుగుడ్డకన్న చేతితోవడికి నేసినగుడ్డ యెక్కువకాలము ముకునని అందరును అంగీకరింపవలసినదే. ఇందుకు ముఖ్యకారణము చేతితోవడికిననూలులో బల మేమాత్రమును పోకుండుటయే. చేతితోవడికిననూలుని అంతయు సాధ్యగమంధకపోవుట జట్టియే తెలిసికొనవచ్చును ఇట్లుసమముగ నుండకపోవుట గుడ్డనుఉత్తిన తరువాత ముతకగ నుండుటతోనే కనుగొనవచ్చును. నూలును చేతితో వడుకునపుడు పడుకుకుగాని వేకకుగాని యని యుద్దేశ్యముతో జేయుటలేదు.

సురానంద

మద్దిరచితంబు "సురానంద" యను సాంఘికనాటకము ప్రస్తుతకాశానుగుణ్యముగను బ్రదర్శనార్హముగను నుండి మద్యపానవ్యభిచారిగ నిరూపింపబడిన మన చక్కనిప్రబోధ మొసంగుచున్నదిను సదభిప్రాయము లొంగుచు నామిత్రులనే కులు దానివెను సర్వజనానందోబంబుగ నుండునటుల దగ్గించుచుని హెచ్చరించుచున్నారు. కొన్ని గ్రంథాలయములవారుచితముగ నొసంగుచుని కోరుచున్నారు. గ్రంథములను త్రింపించుటలో గలశ్రమను ముఖ్యముగఁ బ్రతివారును గమనించదగినయిన్నది. కాన సర్వజనానందరణీయముగ నుండునటుల నింతటినుండి దాని వెల రు 0.8-0 లుగాఁ దగ్గించినాను. ఇట్టి సాంఘికనాటకరచయనమున నెక్కువకుగ ప్రోత్సహించుచుగాక.

కొదాచి నత్యనారాయణరావు,
హనుమంతిలాస్, శనివారపుపేట, కృష్ణాజిల్లా.

చెన్నపురి బజారుధరలు

నవంబరు 14-వ తేది శుక్రవారము

(1) భాన్యములు

దనియాలు బా 1-కి రు 80.0-0 మొదలు 42.0-0 ముతక		
బియ్యము బస్తాలు	మొదలు	ముతక
కునుమ లేనాలివి ,, ప 48 గలవి రు 14.0-0	14.8-0	
నెల్లూరివి ,, డిటా ,, 15.8-0	16.0-0	
డిల్లివి ,, డిటా ,, 16.8-0	17.0-0	
రాగులు రా. 164 బస్తా 1-కి ,, 8.12-0	9.0-0	
నవ్వులు ,, ,, 20.0-0	24.0-0	

(2) పప్పుభాన్యములు

కందులు బస్తా 1-కి ర 205 రు 11.0-0	రు 12.0-0	
క సెనగలు ,, డిటా ,, 11.8-0	12.4-0	
పెసలు ,, డిటా ,, 11.8-0	12.4-0	
మినుములు ,, డిటా ,, 13.0-0	16.0-0	
ఉలము ర 164 ,, ,, 9.4-0	11.4-0	

(3) నూనె వస్తువులు

నవ్వునూనె బా 1-కి రు 170.0-0	175.0-0	
నెయ్యి మ 1-కి ,, 14.0-0	26.0-0	
కొండాపురం వేరుసెనగపప్పుబా1-కి ,, 65.0-0	68.0-0	
ఇతరప్రదేశము ,, ,, 60.0-0	62.0-0	
వేరుసెనగనూనె గాను బా 1-కి రు 150 మి.కె ను'న145		
ఆముదము బా 1-కి రు 175.0-0		

(4) చిల్లర వస్తువులు

చాయపసుపు బా 1-కి రు 190.0-0	195.0-0	
కూరపసుపు ,, రు 125.0-0	180.0-0	
మిరపకాయలు(గుంటూరివి) బా1-కి రు 120.0-0	188.0-0	
గుంటూరుపాయకట్టు నీలిమందు ములుగు 1-కి రు 50,55		
కాళహస్తీపాయకట్టు ,, రు 70, 75		
బెల్లము బా 1-కి రు 85.0-0	60.0-0	
చింతపండు బా 1-కి రు 80.0-0	49.0-0	

(5) ఇనుము

పట్టారకం బా 1-కి రు 81.0-0	82.0-0	
చదరం ,, 81.0-0	82.0-0	
రవుండు ,, 81.0-0	84.0-0	

(6) లోహములు

వెండి 100 తులంకు రు 76.0-0	79.0-0	
బంగారము, తులము 1 కి రు 22.8-0	28.0-0	
సవరను 1-కి 14.13.0		
ఇత్తడి బా 1-కి రు 249.0-0	255.0-0	
రాగి డిటా రు 280.0-0	285.0-0	
అస్కాచక్రైర్ బా 1-కి రు 36.12-0	37.0-0	

(7) రంగులు అలిజరై ను

ఆవుకృష్ణుడు 20 డిగ్రీలు రు 75.0-0		
తొట్టికృష్ణుడు. డిటా ,, ,,		
సింహం డిటా ,, ,,		
గురం డిటా ,, ,,		

(8) దూది

బోండా వెదుబారవ 1-కి రు 320.0-0		
--------------------------------	--	--

(9) నూలు

కోయంబుత్తూరు నెం 10 1/2 పెట్టె 1-కి రు 9.0-0		
మధుర నెం 12 1/2 పెట్టె 1-కి రు 8.6-0		
పుట్లూరు యేనుగ నెం 8 1/2 పెట్టె 1-కి రు 8.12-0		
అనామదాబాదు నెం 12 1/2 పెట్టె 1-కి రు 9.8-0		
డిటా నెం 14 డిటా రు 10.0-0		
నూళియేనుగ నెం 20 రు 11.4-0		
జపాన్ నెం 20 రు 11.12-0		
,, ,, 40 ఏ లేబిలు అయినను రు 14.4-0		
గోకాకు నెం 12 1/2 రు 9.8-0		
వద్యాక్ నెం 24 1/2 రు 11.14-0		
14 1/2 క్విలక్ పక్షి రు 9.8-0		

కర్తవ్యాలహరి

వెల సీ! 1-కి అ. 6 వి. పి. సహా 0-11-0
ఈ ద్రావణము వలన చెవిపోటు, చెవినుండి చిమ్ముకొరకు, చెవిదిబ్బడ మొదలగునవి వెంటనే నయమగును. 5,6 బొట్లను చెవిలో పోసిన బాధ వెంటనే తగ్గును.
అమృతాంజనము డిప్లో,
మదరాసు బొంబాయి

అమృతాంజనము

అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుకెట్టి వీధి మద్రాసు లేక, బొంబాయి.

Now Ready for Sale:

Published for the mutual Benefit of the

1924-25 Edition

Foreign and Indian Business Houses

THE BUSINESS DIRECTORY of India, Burma, and Ceylon.

A Comprehensive Directory of the various Businessmen, Exporters, & Importers, Firms, Factorie, Merchants, Manufacturers, Mills, and Industries of the principal Cities, Ports and Towns of India, Burma and Ceylon.

Price Rs. 10 per copy.

V. P. charge Re. 1 extra.

AS FEW TESTIMONIAL.

The British Export Gazette, London:—We would draw the attention of all interested in Far Eastern markets to the excellent "Business Directory of India, Burma and Ceylon," published by the Business Directory Co., Kanara Press Buildings, Madras. The work covers the principal towns of the countries concerned, business names being arranged under trade headings, while there are additional sections particularising firms in certain foreign centres who are engaged in trade with India. Not the least helpful part of the volume is that devoted to the Indian import and export Customs traff.

The British Printer, London.

The Business Directory offers a bulky volume in stout covers, suitably arranged for reference. The Kanara Press has certainly shown very strong enterprise in the production of the Directory. The lists must be of the greatest use to business people in the enormous districts covered, as also to export houses in this country. The volume is well supported by advertisers.

Ceylon Daily News, Colombo.

A useful addition to the libraries of business houses in India, Burma and Ceylon. It affords a useful reference book, and the manner in which the index of products is compiled makes it simple to place a finger on the right place for the goods. The printing is clear and distinct, and the volume serviceably bound.

The Hindu, Madras.

The Business Directory is a handsome book of reference useful for businessmen of every description, including traders and merchants. It is a directory of Banks, Firms, Associations and Business houses in all important towns and cities of India, Burma and Ceylon, arranged in the alphabetical order. The description of these cities is brief and interesting. The names of Foreign Bank and Firms interested in trade with India are also given.

The Servant, Calcutta.

On the whole we congratulate the publishers on this very useful publication. Every business firm will encourage this first Indian enterprise of the kind will do so with profit.

Madras Mail, Madras.

It is a well-got-up publication and gives a comprehensive list of the different trades, not only in the principal cities of the Indian Empire but also in various mofussil centres. The publication should prove of great use to merchants and tradesmen of the look-out for improving their business.

Indian Daily News, Calcutta.

This is a very handy volume containing a mine of information. It not only gives a detailed list of business firms in order of subjects of almost all the important towns of India, Burma and Ceylon, but it has also a Foreign Section stuffed with similar information. Every business man and public institution should possess a copy.

The Bombay Chronicle, Bombay.

The Business Directory has an attractive get-up and it offers a good medium of advertisement. It contains valuable information for businessmen. Some prominent features are exchange values and money equivalents, ready reckoner tables, Indian Customs duties and tariff valuations, together with brief descriptive notices on important business centres. Occasional photographs of special attractions of cities give some relieving interest. Some tips to salesmen are also given. The volume is a welcome addition to the number already in the field.

Ceylon Observer, Colombo.

It is clearly printed and is a comprehensive work dealing with the businesses of about 200 principal places. In the foreign section is given a list of firms in the United States of America interested in trade with India and the Far East. On the whole this Directory should prove a useful work of reference to businessmen.

The Statesman, Calcutta.

The Business Directory of India, Burma and Ceylon for 1923 issued from the Kanara Press, Madras, is a useful work of reference. It has an Indian as well as a foreign section and the information given is of a kind that will be appreciated not only by businessmen in this country, but also by manufacturers, merchants and exporters in foreign countries.

The Modern Review, Calcutta.

This is a very useful book of reference for businessmen and a very good medium of advertisement. Chief towns of India have been treated under different sections, sometimes with short introductory notices about their origin and objects of interest. The book deserves a good circulation among the public taking an interest in commerce, industry and trade of the country.

The Industry, Calcutta.

This handy volume contains addresses not only of the Business houses of this country but also of some representative firms of Shanghai, (China); Kobe (Japan), Singapore (F. M. S.) etc. This is a new diversion for which the directory should be liked by merchants wishing to extend their trades in oriental seas. It is neatly printed, decently bound and cheaply priced.

మనోరంజితము

సెంటులకన్నిటికీరాబ

ఇది అనేకవిధములైన పుష్పములచే తయారుచేయబడి, మిక్కిలి అందమైన బుడ్డితో నుంచబడియున్నది. దీనిని చేతి రుమాలముల కొన్ని చుక్కలు చల్లిన మిక్కిలి మనోహరమైన వాసన చుట్టు ప్రక్కల వ్యాపించును.

1 బెన్స్ బుడ్డి 1 కి రూ 2.0-0

1 డ్రాము బుడ్డి 1 కి రూ 0-12-0

½ " " రూ 0-8-0

అడ్రసు:—కర్కూ-అందుకో

తలపెట్టె నెం 245 మదరాసు.

రత్నపురుష లేహ్యము

శుక్ల నవ్వును పోగొట్టి బలముగలుగజేయు అద్భుత లేహ్యము. ఏకారముచే సంభవించిన శుక్ల నవ్వు మైనను పారదోలు పని అనేకులు కొనియాడినారు. ఈ లేహ్యమువల్ల మేహము నల్ల వచ్చిన నవ్వు మొదలగు రోగములు మాత్రరోగములు కూడ తగును. డబ్బీ రూ 3-4-0.

మహాద్రాక్షాది చూర్ణము

స్త్రీల పాలిటి సంజీవిని

శాస్త్రసమ్మతిమగ్గా ఆధ్రకభస్మము మొదలగు విలువగల వస్తువులతో తయారుచేయబడినది. శుశుములు, ఋతుశూల, వంధ్యత్వము మొదలగు స్త్రీల సమస్తరోగములను వారదోలి సంతానము కలుగజేయును. ఒకమనిషికి నెలరోజులకు సరిపడు చూర్ణము గల డబ్బీ రూ 4-0-0.

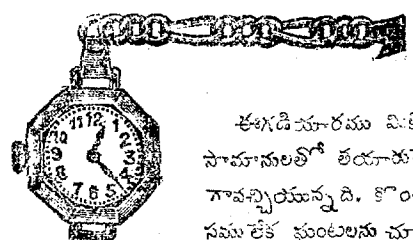
పట్టాభిరామ వైద్యశాల,

రాయవరం, గోదావరిజిల్లా.

మాడుసంవత్సరములు గారంటి !!

అమెరికన్ రోల్స్ గోల్డ్ రిస్టువాచి

చేతిలో కట్టుకొనుట కుపయుక్తమైనది.

ఈగడిమారము మిక్కిలి గట్టితయిన సామానులతో తయారుచేయబడి క్రొత్త గావచ్చియున్నది. కొంచెమైనను వ్యత్యాసము లేక ఘంటలను చూపించును. ఎవరైన

నను శీఘ్రముగా సులభముగ ఘంటను చూడవచ్చును.

దీనిని చేతిలో ధరించి యెంత కష్టమైన పనులుచేసినను చెడిపోకుండ వాగుగా పనిచేయును.

ధర 1.కి 8 మూలలుకలది రూ 6.0-0

సాదా గుండ్రముగయుండునది రూ 5.8-0

తేడి బొమ్మగల కండ్లుకలది అలంకరింపబడినది రూ 4.0-0

తెరచి "నీ" పైపీసు రూ 3.4-0

విలాసము:—వి. ఎస్. వాచి కంపెనీ

తలపెట్టె నెం 105 మదరాసు.

PUBLISHERS:

THE BUSINESS DIRECTORY Co.,

2/13, VANIER STREET, KANARA PRESS BUILDINGS, MADRAS.

Printed and Published by K. Nageswara Rao Editor, Andhrapatrika, Power, Press, 6 & 7 Thambu Chetty Street, MADRAS.